
Aanvulling op het MER Natuurtransferium Apeldoorn

In reactie op het voorlopig toetsingsadvies van 2 april 2015

7 juli 2015

Verantwoording

Titel	Aanvulling op het MER Natuurtransferium Apeldoorn
Opdrachtgever	Staatsbosbeheer regio Oost
Projectleider	Niels Bronsgeest
Auteur(s)	Lex Bekker en Reinder Siebenga
Projectnummer	1231164
Aantal pagina's	42 (exclusief bijlagen)
Datum	7 juli 2015
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
BU Water & Ruimtelijke Kwaliteit
Handelskade 37
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon +31 57 06 99 91 1
Fax +31 57 06 99 66 6

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Inhoud

Verantwoording en colofon	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Het advies van de Commissie m.e.r.....	7
1.2 Geconstateerde tekortkomingen	8
2 Locatiekeuze	9
3 Afbakening van het voornemen	11
4 Voorgenomen activiteit.....	12
4.1 Inleiding	12
4.2 Ontwikkelingen sinds 2013, en autonome ontwikkelingen	13
4.3 Algemene randvoorwaarden	14
4.4 Bouwstenen in het ontwerp	15
4.5 Overwegingen achter de drie alternatieven.....	17
4.5.1 Inleiding	17
4.5.2 Alternatief 1 Op de Hoek	18
4.5.3 Alternatief 2 In het Bos	20
4.5.4 Alternatief 3 Aan de Hei	22
5 Gevolgen voor de effectbeschouwing.....	24
5.1 Cultuurhistorie	24
5.2 Recreatief gebruik	24
5.3 Mitigatie	25
6 Doelbereik van het voornemen	26
7 Onderbouwing verkeerskundige aannames	27
7.1 Aantal bezoekers.....	27
7.2 Herkomst van de bezoekers.....	27
7.3 Gevolgen verkeersbewegingen.....	28
7.4 Overige gevolgen voor milieueffecten en alternatieven	29
7.5 Conclusies.....	29

8	Effecten op het Natura 2000-gebied Veluwe	30
8.1	Voorkomen en vermijden van verstoring leefgebied	30
8.1.1	Inleiding	30
8.1.2	Positief effect: <i>Wegvallen verstoring rond te verwijderen parkeerplaatsen</i>	31
8.1.3	Positief effect: <i>verwijderen c.q. afsluiten van wandelpaden</i>	34
8.2	Negatieve effecten: <i>Verlies leefgebied door verstoring en oppervlakteverlies</i> <i>Natuurtransferium</i>	36
8.3	Vergelijking van positieve en negatieve effecten op leefgebied.....	37
8.4	Effecten op territoria van soorten	38
8.5	Stikstofdepositie op het habitatype Droge Heide (H4030)	41
8.5.1	Bezoekersaantallen	41
8.5.2	Effect op stikstofdepositie in het dichtstbijzijnde kwalificerende habitatype	41
9	Cumulatie	44
10	Conclusies	46
11	Literatuur.....	46

Bijlage(n)

- 1 Overzicht van de aanpassingen in de gebiedsontsluitingen
- 2 Overzicht van de te verwijderen parkeerplaatsen in het verzorgingsgebied van het natuurtransferium
- 3 Onderzoek naar locatiekeuze uit 2003
- 4 Nb-wet vergunning d.d. 20 mei 2014
- 5 Beschouwing verstoring Leesterheide
- 6 Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Veluwe
- 7 Tijdens broedvogelkarteringen in 1990 en 1998 vastgestelde territoria

1 Inleiding

Staatsbosbeheer, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland, het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Apeldoorn en het waterschap Vallei en Veluwe hebben het voornemen om een Natuurtransferium op de Veluwe te realiseren. Het Natuurtransferium wordt aangelegd om het gemotoriseerd verkeer op de Veluwe terug te dringen en het recreatieve gebruik meer aan de rand van de Veluwe te concentreren. Daarmee wordt uitvoering gegeven aan het beleid van de provincie Gelderland opgetekend in het rapport Veluwe 2010 van de provincie. Om het natuurtransferium te kunnen realiseren (bouw Buitencentrum) dient het bestemmingsplan Veluwe van de gemeente Apeldoorn te worden gewijzigd. Voor de werkzaamheden die thans worden uitgevoerd en deels zijn gerealiseerd - allemaal passend in het vigerende bestemmingsplan - is reeds een Natuurbeschermingswetvergunning door de provincie Gelderland afgegeven (zie bijlage). Voor de besluitvorming over het nieuwe bestemmingsplan Veluwe is een milieueffectrapport opgesteld (verder: het MER). De gemeenteraad van Apeldoorn is bevoegd gezag.

1.1 Het advies van de Commissie m.e.r.

Het MER is op 5 maart 2013 opgeleverd. Met het publiceren van het ontwerp bestemmingsplan Het Leesten Natuurtransferium Veluwe in december 2014 is het voor toetsing voorgelegd aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: de commissie). Op 2 april 2015 is een voorlopig toetsingsadvies door de commissie gepubliceerd (rapportnummer 2339-60) (verder aangehaald als het voorlopig advies).

De commissie constateerde een aantal tekortkomingen en is van oordeel dat deze essentieel zijn voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming. Deze rapportage gaat daar op in en heeft tot doel de tekortkomingen die door de commissie zijn geconstateerd weg te nemen.

Programma Aanpak Stikstof

Inmiddels is bekend dat op 1 juli 2015 het Programma Aanpak Stikstof in werking zal treden. Dit programma zorgt voor natuurherstel en biedt tevens onder voorwaarden ruimte voor ontwikkelingen met een stikstofprofiel. Initiatiefnemer zal op zijn vroegst op 30 juni het voornemen via Aerius Calculator invoeren. Omdat de stikstofbijdrage ruim onder de grenswaarde van 1 mol/ha/jaar valt, zal het project met een melding mogelijk kunnen worden gemaakt.

1.2 Geconstateerde tekortkomingen

De door de commissie beschreven tekortkomingen hebben betrekking op de volgende aspecten:

- Een nadere onderbouwing van de locatiekeuze
- Een afbakening van het voornemen en het doelbereik van het voornemen
- De onderbouwing van de uitgangspunten voor het voornemen voor wat betreft het aantal bezoekers en de verkeercijfers
- Nadere onderbouwing en duiding van de effectiviteit en zekerheid van de mitigerende maatregelen die worden getroffen om de effecten van een toename van recreanten en voertuigen op habitattypen en doelsoorten binnen het Natura 2000-gebied Veluwe te mitigeren
- Een beschrijving van de effecten in cumulatie met andere ontwikkelingen in relatie tot het plangebied

2 Locatiekeuze

De locatiekeuze van Het Leesten is gebaseerd op onderzoek van Oranjewoud uit 2003. De essentie van dit onderzoek is samengevat in paragraaf 2.1 van het MER. Destijds is door Oranjewoud gekeken naar vijf mogelijke locaties voor het Natuurtransferium. Uit dit onderzoek zijn Het Leesten en de Cantharel, op basis van hun scores op een groot aantal criteria, naar voren gekomen als de meest gunstige locaties. Vervolgens is gebleken dat integratie van het Natuurtransferium in de ontwikkelingen van De Cantharel moeilijk was in te passen. Dat had te maken met de beschikbare ruimte voor de voorzieningen (buitencentrum en extra benodigde parkeerplaatsen), de eigendomsverhoudingen en het 'beeld' en de 'uitstraling' van De Cantharel, een commercieel hotel met bijbehorende faciliteiten min of meer tegen de snelweg aan. Dat bleek zich moeilijk te verhouden tot het gewenste beeld dat het natuurtransferium moest uitstralen: dat van een groene poort naar de Veluwe, in een ruimtelijk-kwalitatieve hoogwaardige omgeving in beheer van een terreinbeherende organisatie. Tot slot richt het Natuurtransferium zich op dagrecreatie, terwijl De Cantharel een duidelijke verblijfsrecreatieve functie heeft. Ook die combinatie van recreatiedoelen is onwenselijk. De conclusies uit het onderzoek van 12 jaar geleden en overige argumenten van Staatsbosbeheer van destijds gelden vandaag de dag nog steeds.

Op basis van inmiddels bestaande ervaringen, opgedaan bij eerder gerealiseerde transferia, is gebleken dat er ook inhoudelijke redenen zijn waarom De Cantharel minder geschikt is. De afstand tussen de Cantharel en het te bezoeken gebied is namelijk substantieel groter dan bij Het Leesten. Bovendien ligt tussen de Cantharel en het te bezoeken gebied de drukke Otterloseweg / N304 waardoor het gebied waar het om gaat, namelijk de Veluwe, niet meteen 'beleefbaar' en bereikbaar is. Dat dit een belangrijk onderscheidend element is blijkt uit de ervaringen in het functioneren van de natuurtransferia bij Nunspeet en de Posbank. In Nunspeet is sprake van een relatief grote afstand. Na een bezoek aan het transferium Nunspeet rijdt iedereen daar met de auto verder naar de Veluwe. Op de Posbank, waar geen sprake is van een grote afstand, stapt men wel uit. Dit heeft geleid tot een bevestiging van de keuze van het uiteindelijke zoekgebied Caesarea - Het Leesten. Voor het Leesten pleiten ook:

- De eigendomspositie (het terrein is al in eigendom van SBB)
- De wat grotere afstand tot de A1 wat de natuurbeleving vergroot
- De al bestaande voorzieningen die al publiek trekken zoals:
 - De kiosk
 - Het hondenlosloopgebied
 - Grindkuil annex speelweide
 - Parkeervoorziening

Sinds deze keuze heeft een relevante ontwikkeling bij Radio Kootwijk plaats gevonden. In het planMER (Tauw, januari 2011) dat is opgesteld ten behoeve van de herontwikkeling van Radio Kootwijk is daarbij in de cumulatie van effecten rekening gehouden met de ontwikkeling van het Natuurtransferium Het Leesten.

Aangezien de afstand tussen Radio Kootwijk enerzijds en de locaties Het Leesten en De Cantharel anderzijds vrijwel gelijk zijn (zowel hemelsbreed, tussen de circa 5800 en 5900 meter, als via de diverse wegen en paden), zal er geen sprake zijn van verschillen in cumulatieve milieueffecten tussen de beide locaties en de ontwikkeling van Radio Kootwijk als gevolg van de concentraties van bezoekers en verkeer. Op basis van deze afwegingen is uiteindelijk de voorkeur voor het vestigen van het natuurtransferium op Het Leesten tot stand gekomen en zijn de andere vier locaties afgevalen.

Inmiddels is op Het Leesten een aanvang gemaakt met de realisatie van het Natuurtransferium. Die behelst de landschappelijke - en ruimtelijk kwalitatieve inpassing alsmede de aanleg van de parkeerplaatsen, een en ander op basis van de reeds verleende Natuurbeschermingswetvergunning (zie bijlage). Uitvoering van deze werkzaamheden past binnen het vigerende bestemmingsplan Veluwe.

3 Afbakening van het voornemen

In hoofdstuk 4 van het MER is het voornemen beschreven. De commissie geeft aan dat onvoldoende duidelijk is aangegeven welke activiteiten onderdeel uitmaken van de voorgenomen activiteit. Daar komt bij dat in het voorjaar van 2014 het voornemen is bijgesteld, op basis van een zienswijze die destijds is ingebracht tegen de ontwerp Nb-wet vergunning die door de provincie Gelderland is gepubliceerd op 15 maart 2013. Mede op basis van deze zienswijze, ingebracht door de Stichting Werkgroep Milieuzorg Apeldoorn (SWMA), is het deel van de voorgenomen activiteit (een tweetal aan te leggen fietspaden) met de meeste ecologische effecten komen te vervallen. De mitigerende maatregelen die aan de aanleg van deze beide fietspaden verbonden waren, en die beschreven en gevisualiseerd zijn, zullen overigens wel uitgevoerd worden omdat ze bijdragen aan het zo optimaal mogelijk functioneren van het transferium.

Op basis van deze aanpassing van het voornemen heeft de provincie op 20 mei 2014 een definitieve Nb-wet vergunning¹ afgegeven op basis waarvan het realiseren van het Natuurtransferium Het Leesten in Apeldoorn mogelijk is vanuit het perspectief van de Nb-wet. Een deel van de werkzaamheden is ondertussen ook al in uitvoering genomen zoals in hoofdstuk 1 al genoemd. Deze werkzaamheden passen nog binnen het vigerende bestemmingsplan. De rest van de werkzaamheden (zoals de bouw van een groter buitencentrum) is mede in afwachting van het afronden van de ruimtelijke procedure, waar het MER een onderdeel van is.

In het volgende hoofdstuk van de aanvulling op het MER wordt, na een consistentie-check met de rest van het document, de MER-tekst over de voorgenomen activiteit herschreven met als doel de voorgenomen activiteit beter af te bakenen. Ook worden aangegeven welke delen van het oorspronkelijk plan niet langer gerealiseerd zullen worden. Hiermee komt hoofdstuk 4 uit het MER te vervallen.

Voor de ligging van de in de tekst gebruikte toponiemen wordt verwezen naar het geactualiseerde kaartbeeld van bijlage 1 bij deze aanvulling op het MER. Geactualiseerd in die zin, dat de twee nieuw te realiseren fietspaden zijn verwijderd ten opzichte van hetzelfde kaartbeeld dat in het MER staat.

¹ De afgegeven vergunning is opgenomen als bijlage 4 bij deze aanvulling

4 Voorgenomen activiteit

Het Natuurtransferium Apeldoorn zal gaan bestaan uit een Buitencentrum (bezoekerscentrum) en een vernieuwde en verruimde parkeerplaats op het huidige dagrecreatieve terrein Het Leesten. De huidige locatie zal daarnaast worden opgeknapt: bewegwijzering, een betere zonering (nieuwe paden dichtbij het buitencentrum en minder paden verder weg in het natuurgebied), aanvullende voorzieningen en uitbreiding van het aanbod met bijvoorbeeld verhuur van alternatieve vervoermiddelen om het achterliggende natuurgebied op een weinig verstorende wijze te kunnen bezoeken. De algehele aankleding wordt gemoderniseerd met als overall doel het bereiken van een kwalitatieve verbetering van de omgevingskwaliteit (milieu, natuur en landschap) zodat het ook aantrekkelijker wordt om de auto hier te laten staan. Dit moet naast fysieke ingrepen bereikt worden door een betere sturing van recreanten waardoor gevoelige natuurwaarden elders op de Veluwe worden ontlast.

4.1 Inleiding

In hoofdstuk 2 van deze aanvulling worden de milieuafwegingen die bij de locatiekeuze voor het Natuurtransferium een rol hebben gespeeld nader toegelicht. Voor het realiseren van het Natuurtransferium op de gekozen locatie Het Leesten zijn drie alternatieven uitgewerkt. In paragraaf 2.2 en 2.3 van het MER is aangegeven hoe de alternatieven zijn ontstaan en op welke manier de keuze voor de invulling van de alternatieven heeft plaatsgevonden.

In dit hoofdstuk wordt de voorgenomen activiteit afgebakend. In eerste instantie wordt ingegaan op de ontwikkelingen in de tijd, vanaf 2013. Vervolgens wordt aangegeven wat de algemene randvoorwaarden zijn geweest die aan het voornemen ten grondslag hebben gelegen. Daarna wordt ingegaan op de onderdelen van de voorgenomen activiteit die in elk alternatief terugkomen. Tot slot worden de bouwstenen beschreven die het verschil uitmaken tussen de drie alternatieven.

Plan- en studiegebied

Op onderstaande figuur staat de verbeelding behorende bij het ruimtelijke besluit (bestemmingsplan Het Leesten natuurtransferium Apeldoorn) waar het MER en deze aanvulling aan gekoppeld zijn. De activiteiten binnen dit plangebied en de effecten daarvan zijn beschreven en getoetst in het MER (inclusief de verkeersaantrekkende werking van het initiatief). Daarnaast wordt in het MER een studiegebied aangegeven. Dit is enerzijds het gebied tot waar de effecten reiken en anderzijds is dit het gebied waarbinnen mitigerende maatregelen genomen zijn om effecten van het voornemen weg te nemen dan wel te verzachten. In het MER werden deze termen abusievelijk door elkaar heen gebruikt en soms ook verkeerd gehanteerd, waardoor verwarring is ontstaan.

Figuur 4.1 Plangebied Natuurtransferium Het Leesten (bron: bestemmingsplan Veluwe, gemeente Apeldoorn 2014)

Buitencentrum Natuurtransferium Apeldoorn

Onderdeel van het Natuurtransferium is het te bouwen buitencentrum op het Leesten. Dat wordt geen zelfstandige toeristische voorziening maar een onderdeel in de toeristische keten. Door een actueel en inspirerend activiteitenprogramma, uitgevoerd in samenwerking met toeristisch-recreatieve ondernemers, zal voor aspirant-bezoekers veel aanleiding worden geboden om te stoppen op het transferium. Vanuit deze entree tot de Veluwe kan vervolgens wandelend, fietsend en al dan niet begeleid door een gids of middels een excursie, een aangename tocht gemaakt worden over de Veluwe. Door een juiste keuze en samenstelling van arrangementen en routing, zullen deze activiteiten bezoekersstromen eveneens sturen naar die delen van de Veluwe die op dat moment het bezoek kunnen velen.

4.2 Ontwikkelingen sinds 2013, en autonome ontwikkelingen

Het MER is opgesteld in 2013 en is daarmee gedateerd. Geconstateerd wordt dat er sinds die datum al een aantal maatregelen is genomen in de sfeer van het verminderen van de toegankelijkheid van het deel van de Veluwe dat tot het verzorgingsgebied van Het Leesten behoort. Deze maatregelen gelden als onderdeel van de voorgenomen activiteit. Ze zijn allemaal uitgevoerd, vooruitlopend op de uiteindelijke realisatie van het Natuurtransferium op Het Leesten. De ingrepen die sinds 2013 gerealiseerd zijn, waren echter niet afhankelijk van het nieuwe bestemmingsplan voor Het Leesten. Daarom was het mogelijk deze te realiseren, vooruitlopend op de formele besluitvorming over het bestemmingsplan. Ze zijn echter wel onlosmakelijk onderdeel van het Natuurtransferium Apeldoorn op Het Leesten.

Daarnaast is, op basis van de Nb-wet vergunning van mei 2014, ook begonnen met het herinrichten van het gebied zelf voor zover dit mogelijk is binnen het vigerende bestemmingsplan.

Autonome ontwikkeling van de verkeersintensiteiten

Wat betreft de kenmerken in (de omgeving van) het plangebied is in hoofdstuk 3 van het MER beschreven van welke autonome ontwikkelingen ten opzichte van de huidige situatie is uitgegaan. Hierin is onder andere uitgegaan van een autonome groei van het wegverkeer in het studiegebied. Deze wordt echter expliciet toegeschreven aan ontwikkelingen buiten het plangebied. Er zijn geen aanwijzingen dat er sprake is van een autonome toename van de verkeersaantrekkende werking vanuit het plangebied: zonder aanpassingen zal het aantal bezoekers gelijk blijven.

Autonome ontwikkelingen in de inrichting en het gebruik

Wat betreft de inrichting en het gebruik van (de omgeving van) het plangebied geldt ook dat er geen autonome ontwikkelingen zijn. Alle plannen met betrekking tot het herstructureren van de (toeristische) verkeersstromen zijn direct terug te voeren op het voornemen om Het Leesten anders in te gaan richten. Dit blijkt onder andere ook uit de tabellen 4.1 en 4.2 zoals die in het MER zijn opgenomen: de kengetallen en omschrijvingen voor de huidige situatie en de autonome ontwikkeling zijn in beide tabellen identiek. Dit betekent dat in het MER, en ook in deze aanvulling op het MER, geldt dat de inrichting en het gebruik van het studiegebied in de autonome ontwikkeling gelijk is aan de huidige situatie.

4.3 Algemene randvoorwaarden

Bij het inrichten van het Natuurtransferium is bij alle alternatieven rekening gehouden met de volgende set algemene randvoorwaarden:

- Recreatie in kwetsbare zones vermijden, op minder kwetsbare plekken bundelen
- Ontwikkelingen dragen bij aan bereiken doelen EHS / Natura 2000. Waarden worden niet aangetast
- Heldere en veilige entree zowel voor fietsers en wandelaars als voor auto's
- Interne routenetwerk van Het Leesten sluit direct aan op het uitgebreide fiets- en wandelpadennetwerk daarbuiten (vormen tezamen een logisch geheel)
- Het nieuwe parkeerterrein op Het Leesten heeft een extensief en groen karakter (naar het voorbeeld van de parkeerplaats bij Landgoed Schovenhorst in Putten)
- Gebruik maken van de aanwezige gebiedskenmerken
- Zonering recreatief gebruik door spreiding voorzieningen (Het Leesten, Caesarea, Koppelsprengen)
- Scheiding / spreiding motiefgroepen "Veluwebezoekers" en "mensen die honden uitlaten"
- Een stijlvolle, bescheiden uitstraling van de bebouwing
- Een thematische invulling voor het totaal, gericht op eigenheid en herkenbaarheid: kort samengevat 'cultuurhistorie'
- Instandhouding van de huidige speelweide c.q. speelkuil
- Verkeers- en sociaalveilig inrichten van de openbare ruimte op Het Leesten

4.4 Bouwstenen in het ontwerp

Binnen de algemene randvoorwaarden uit de vorige paragraaf is het voornemen verder uitgewerkt. De volgende bouwstenen komen binnen het plangebied terug in elk van de drie ontwikkelde alternatieven voor Het Leesten:

- Parkeervoorziening creëren op Het Leesten van (ten minste) 200 plaatsen
- Staatsbosbeheer Buitencentrum (ook bekend als “bezoekerscentrum”) op Het Leesten van circa 900 m²
- De huidige horecavoorziening (kiosk) vervalt, in plaats daarvan wordt een kleine horecavoorziening gepland als onderdeel van het Buitencentrum complex
- Er wordt voorzien in fietsverhuur op Het Leesten
- Natuurlijke speelaanleidingen in het bos (met als werknaam: speelbos)
- De twee heidegebieden binnen het plangebied worden met elkaar verbonden door nieuwe stroken hei aan te leggen (ook wel vlinderbanen genoemd), parallel aan de Otterloseweg
- Er worden bospaden en paden langs de rand van de Leesterheide, en dwars over het Armenveld, opgeheven

Aanpassing van het voornemen na publicatie van het MER in 2013

Ten opzichte van het MER uit 2013 zijn de twee nieuwe fietsverbindingen, in westelijke richting naar radio Kootwijk en in zuidelijke richting, komen te vervallen. Dit is ook het uitgangspunt geweest in de Nb-wet vergunning die in mei 2014 door de provincie is afgegeven.

Opheffen van wandelpaden en parkeerplaatsen in het verzorgingsgebied van Het Leesten

Het opheffen van wandelpaden en parkeerplaatsen in het verzorgingsgebied van Het Leesten is een mitigerende maatregel die voortkomt uit de effectbeoordeling in het kader van de passende beoordeling. Deze maatregelen zijn onderdeel van de voorschriften die zijn opgenomen in de Nb-wet vergunning zoals die op 20 mei 2014 is afgegeven door de provincie Gelderland (zaaknummer 2012-016901, zie bijlage). Concreet vraagt de Nb-wet vergunning om het opheffen van enkele wandelpaden over de Hoog Buurlosche heide en het afsluiten van de Harskamperweg voor gemotoriseerd verkeer, inclusief opheffing van nabijgelegen paden en het realiseren van 10 hectare droge heide. Dat is substantieel minder dan de mitigatie-maatregelen waarvan is uitgegaan in de oorspronkelijke passende beoordeling, omdat er in de passende beoordeling nog is uitgegaan van het mitigeren van de significant negatieve verstoring die uitgaat van de twee fietspaden.

Het afsluiten van de in de passende beoordeling benoemde wegen en paden is blijft een onlosmakelijk onderdeel van de realisatieovereenkomst tussen Staatsbosbeheer, de provincie Gelderland, de gemeente Apeldoorn en het waterschap Vallei en Veluwe. Dit deel van de realisatieovereenkomst zal volledig worden uitgevoerd omdat het onderdeel uitmaakt van het pakket aan maatregelen die er voor zorgt dat het transferium goed kan functioneren. Eén en ander is ook overlegd en schriftelijk overeengekomen met de SWMA. Daar doet de Nb-wet vergunning niets aan af.

Het kaartbeeld met daarop alle af te sluiten paden en wegen was onderdeel van bijlage 1 van de passende beoordeling die als bijlage 11 aan de MER was toegevoegd. Dit kaartbeeld is gecorrigeerd voor de aanpassing zoals beschreven en is opgenomen als bijlage 1 bij deze aanvulling.

Naast de afsluitingen van wegen en paden wordt op acht locaties parkeerplaatsen opgeheven. Het gaat in totaal om 98 parkeerplekken. De locaties van de op te heffen parkeerplaatsen stonden weergegeven op de kaart van bijlage 5 van het MER. Ook dit kaartbeeld wordt voor de volledigheid opgenomen in deze aanvulling op het MER, als bijlage 2.

Extra parkeerplaatsen: een overloop in de directe omgeving

Buiten het plangebied, en ook buiten de reikwijdte van de initiatiefnemer, is de parkeervoorziening op Caesarea met 100 plaatsen uitgebreid waarmee een overloop capaciteit beschikbaar komt voor drukke periodes. Als op die dagen de 200 plaatsen op Het Leesten vol zijn kan de parkeervoorziening op Caesarea worden gebruikt door bezoekers van het Natuurtransferium. Bij het Natuurtransferium zoals hierboven beschreven horen onderstaande kengetallen.

Tabel 4.1 Kengetallen huidige situatie, autonome ontwikkeling en plansituatie

	Huidige situatie en autonome ontwikkeling	Plansituatie
Aantal bezoekers/ jaar	250.000	325.000
Aantal bezoekers/ dag		
Piekdag	1.770	2.300
Weekdag	500	650
Oppervlakte parkeerplaatsen		
Het Leesten	2.200 m ²	4.000 m ²
Aantal bezoekende auto's/ dag		
Piekdag	880	1.150 ²
Weekdag	210	315
Aantal parkeerplaatsen		
Het Leesten	120	200
Oppervlakte gebouwen en Buitencentrum	70 m ²	1000 m ² (tevens maximale maat zoals opgenomen in het bestemmingsplan)

² Deze 1.150 auto's op een piekdag is een correctie ten opzichte van de 2.000 auto's waarvan per abuis in het MER melding is gemaakt

4.5 Overwegingen achter de drie alternatieven

4.5.1 Inleiding

Om erachter te komen of verschillende inrichtingen van Het Leesten ook verschillende effecten teweegbrengen is geprobeerd de drie alternatieven zo veel mogelijk van elkaar te laten verschillen. In alternatief 1 (op de hoek) bijvoorbeeld zijn de centrale voorzieningen tegen de bestaande weg geprojecteerd, in feite binnen de al bestaande hinderzones. In alternatief 2 wordt het Flipsbosch (naaldhoutperceel) opgezocht voor realisatie van deze voorzieningen en in alternatief 3 ten slotte wordt gekeken of situering van het Buitencentrum meer in het gebied, aan de heicorridor, tot de mogelijkheden behoort.

In tabel 4.2 worden de bouwstenen samengevat die per alternatief verschillen. Voor een meer gedetailleerde beschrijving en de bijbehorende schetsen wordt verwezen naar paragraaf 4.5.1, 4.5.2 en 4.5.3.

Tabel 4.2 Bouwstenen (karakteristieken) per alternatief

	Huidige situatie	Plansituatie
Locatie Buitencentrum (staat aangegeven als “bezoekerscentrum” in figuren 4.1, 4.2 en 4.3)		
Alternatief 1 op de hoek	Nvt	Hoek Hoenderloseweg-N304
Alternatief 2 in het bos	Nvt	In het Flipsbosch
Alternatief 3 aan de hei	Nvt	Aan de nieuw te realiseren vlinderbaan (heicorridor)
Locatie parkeerplaatsen (met P aangegeven in de figuren 4.1, 4.2 en 4.3)		
Alternatief 1 op de hoek	Nabij kiosk	120 nabij kiosk 80 bocht Hoenderloseweg 100 Caesarea
Alternatief 2 in het bos	Nabij kiosk	200 nabij kiosk, uitbreiding langgerekt naar het noorden 100 Caesarea
Alternatief 3 aan de hei	Nabij kiosk	200 nabij kiosk, compact gepositioneerd 100 Caesarea
Locatie Speelbos³		
Alternatief 1 op de hoek	-	Ten zuiden van het buitencentrum in het bos langs de Otterloseweg
Alternatief 2 in het bos	-	Tussen het buitencentrum en de parkeerplaatsen bij het buitencentrum
Alternatief 3 aan de hei	-	Ten zuiden van het buitencentrum, tussen het buitencentrum en de Leesterheide

³ Speelbos: een locatie in het bos dat speciaal als speelplek is ingericht voor kinderen. Indien mogelijk wordt er in verschillende leeftijdscategorieën een speelplek aangelegd

	Huidige situatie	Plansituatie
Locatie hondenloslooplegebied		
Alternatief 1 op de hoek	Ten zuidoosten van de kiosk	Ten zuidoosten van de kiosk
Alternatief 2 in het bos	Ten zuidoosten van de kiosk	Ten westen van de kiosk
Alternatief 3 aan de hei	Ten zuidoosten van de kiosk	Ten noorden van de kiosk
Locatie Natte neuzenroute⁴		
Alternatief 1 op de hoek	Ten oosten van de Kiosk	Ten oosten van de kiosk
Alternatief 2 in het bos	Ten oosten van de Kiosk	Ten zuidzuidwesten van de kiosk en het buitencentrum
Alternatief 3 aan de hei	Ten oosten van de Kiosk	Ten noordnoordoosten van de kiosk en het buitencentrum

4.5.2 Alternatief 1 Op de Hoek

Buitencentrum

Dit alternatief kenmerkt zich door de ligging van de nieuwe parkeerplaatsen en het Buitencentrum nabij de kruising van de N304 (Otterloseweg) en de Hoenderloseweg. De achterliggende gedachte is het ontzien van de kern van het studiegebied (minder geluiduitstraling, visuele verstoring) door bundeling van hoofdstromen bezoekers (inclusief verkeer) nabij de toch al drukke weg, aan de rand van het studiegebied. Op de Hoenderloseweg wordt een verkeer remmende voorziening aangelegd (drempels). Het Buitencentrum is vanaf de Otterloseweg en de Hoenderloseweg door de bomen heen zichtbaar. Nabij dit Buitencentrum wordt een speelbos gerealiseerd. De afstand van het Buitencentrum naar de te behouden speelkuil is 350 meter. De afstand tot de Leesterheide is 450 meter, tot Caesarea 550 meter en tot de Koppelspreng 600 meter.

Parkeerplekken

De parkeerplaats bij de huidige kiosk blijft behouden, de omvang van 120 parkeerplaatsen blijft gelijk. Ten noorden van de bocht in de Hoenderloseweg komen 80 nieuwe parkeerplaatsen. Verder kan er uitgeweken worden naar de 100 nieuwe parkeerplaatsen bij Caesarea. .

Toegankelijkheid en ontsluiting

De wandelroutes starten vanaf het Buitencentrum. Een deel van de bestaande routes blijven behouden. Het hondenloslooplegebied blijft op de huidige plaats behouden, evenals de natte neuzenroute.

⁴ Natte neuzenroute: een vaste wandelroute, waar honden onder appel zijn toegestaan, die door bos en heide loopt. In elk alternatief begint de route bij het hondenloslooplegebied

Figuur 4.2 Alternatief 1 Op de hoek. Kaart Veenbos & Bosch (fietspaden worden niet gerealiseerd)

4.5.3 Alternatief 2 In het Bos

Buitencentrum

Het Buitencentrum ligt in dit alternatief dieper in het plangebied in het Flipsbosch op een nieuw te maken open plek. Het centrum ligt dichtbij de nieuw aan te leggen parkeerplaatsen en is vanaf daar door de bomen te zien. De entree naar Het Leesten kan bereikt worden via een T-splitsing in plaats van een flauwe bocht met stroken voor afslaand verkeer. Nabij het Buitencentrum wordt een speelbos aangelegd. De kiosk blijft bestaan op de huidige plek. De speelkuil blijft behouden. De afstand tot de speelkuil is 350 meter, de afstand tot de Leesterheide 450 meter en de afstand tot Caesarea en de Koppelsprengen 550 meter.

Parkeerplekken

De bestaande parkeerplaatsen worden in de richting van de toegangsweg uitgebreid tot 200 parkeerplaatsen. Verder kan er uitgeweken worden naar de 100 nieuwe parkeerplaatsen bij Caesarea.

Toegankelijkheid en ontsluiting

De wandelroutes starten vanaf het Buitencentrum. Een deel van de bestaande routes blijft behouden. Het hondenlosloopgebied wordt kleiner en is gepositioneerd tussen de Otterloseweg, de Hoenderloseweg en de speelkuil en Leesterheide. De natte neuzenroute loopt over de Leesterheide, langs de Otterloseweg, door naar het ten zuiden gelegen bosgebied.

Figuur 4.3 Alternatief 2 In het bos. Kaart Veenbos & Bosch (fietspaden worden niet gerealiseerd)

4.5.4 Alternatief 3 Aan de Hei

Buitencentrum

Het Buitencentrum ligt in dit alternatief op een bestaande open plek op een flauwe helling nabij de Leesterheide aan het eind van de toegangsweg. Door de nieuwe heide verbinding (de aan te leggen vlinderbaan tussen de bestaande twee heidegebieden in het plangebied) iets te vergroten komt het Buitencentrum als het ware aan de grote open ruimte te liggen. De entree naar Het Leesten wordt bereikt via een T-splitsing ter vervanging van de flauwe bocht met stroken voor afslaand verkeer. Het Buitencentrum vormt de uitvalsbasis voor verschillende wandelingen. Nabij het Buitencentrum wordt een speelbos gemaakt. De kiosk zal op termijn geïntegreerd worden in het Buitencentrum. De speelkuil blijft behouden. De afstand tot de speelkuil is 100 meter, de afstand tot de Leesterheide 250 meter, de afstand tot Caesarea 800 meter en tot de Koppelsprengen 750 meter.

Parkeerplekken

Het bestaande parkeerterrein bij de kiosk wordt uitgebreid tot 200 plaatsen. De toegangsweg tot het terrein wordt verlegd, het parkeerterrein wordt hierlangs gepositioneerd. Verder kan er uitgeweken worden naar de 100 nieuwe parkeerplaatsen bij Caesarea.

Toegankelijkheid en ontsluiting

De wandelroutes starten vanaf het Buitencentrum. Het hondenuitlaatgebied wordt verplaatst naar het Flipsbosch. De natte neuzenroute loopt deels door het Flipsbosch en deels over het noordelijke heideterrein nabij de camping (Wapenberg) en over het Armenveld. De natte neuzenroute over het Armenveld wordt niet gewijzigd ten opzichte van de huidige situatie.

Figuur 4.4 Alternatief 3 Aan de hei. Kaart Veenbos & Bosch (fietspaden worden niet gerealiseerd)

5 Gevolgen voor de effectbeschouwing

In het voorlopig advies van de commissie wordt geadviseerd om, op basis van de gevraagde afbakening van de voorgenomen activiteit, de effectbeoordelingen opnieuw te duiden. Zoals in hoofdstuk vier is aangegeven en onderbouwd, is de huidige situatie gelijk aan de autonome ontwikkeling. Dat betekent dat geen van de effecten die in het MER zijn opgetekend, toe te schrijven zijn aan een autonome ontwikkeling. Het wegvallen van de twee fietspaden hebben echter wel consequenties voor de effecten die in het plan- en het studiegebied op kunnen treden. Dit hoofdstuk beschrijft waar de effectbeschrijving in het MER feitelijk achterhaald is. De effectbeschrijvingen in dit hoofdstuk komen in de plaats van de oorspronkelijke MER-teksten.

5.1 Cultuurhistorie

In paragraaf 5.5.2 van het MER wordt het effect op de (de beleving van de) cultuurhistorische waarden beschreven. Aan de herinrichting van het plangebied wordt in het MER een positie effect toegekend op basis van een groot aantal onderdelen die het plan voorstaat. In de tekst van deze paragraaf wordt (ten onrechte) ook een positief effect toebedeeld aan de ontwikkelingen bij Caesarea. Deze zijn echter geen onderdeel van het voornemen en dragen formeel dus niet bij aan het positief effect op de cultuurhistorische beleving.

Daarnaast wordt ook aan de fietsverbinding met Radio Kootwijk een positief effect toegekend. Dit onderdeel dat mede bijdraagt aan het positief effect op de cultuurhistorische beleving komt nu te vervallen. Omdat dit slechts een onderdeel is van alle positieve aspecten is er geen reden om de effectbeoordeling zoals weergegeven in tabel 5.10 van het MER aan te passen.

5.2 Recreatief gebruik

In paragraaf 5.7 van het MER wordt het effect op (de mogelijkheden tot) recreatief gebruik beschreven. Aan de herinrichting van het plangebied wordt in het MER een positie effect toegekend op basis van een groot aantal onderdelen die het plan voorstaat. Daarnaast wordt ook aan de fietsverbinding met Radio Kootwijk en in de richting van Hoenderloo een positief effect toegekend. Dit onderdeel dat mede bijdraagt aan het positief effect op de recreatieve gebruiksmogelijkheden komt nu te vervallen. Omdat dit slechts een onderdeel is van alle positieve aspecten is er geen reden om de effectbeoordeling zoals weergegeven in tabel 5.13 van het MER aan te passen.

5.3 Mitigatie

In paragraaf 5.4.3 van het MER worden de effecten van de mitigerende maatregelen beschreven. De ontwikkelingen sinds 2013 hebben geen veranderingen tot gevolg in dit maatregelenpakket. De Nb-wet vergunning gaat weliswaar uit van een kleiner aantal op te heffen wegen en paden, maar op basis van de afgesloten realisatieovereenkomst tussen Staatsbosbeheer, gemeente Apeldoorn, de provincie Gelderland en het waterschap Vallei en Veluwe zullen toch alle afsluitingen gerealiseerd worden.

Een en ander betekent dat de effecten die zijn beschreven in paragraaf 5.4.3 onderdeel zijn van de mitigerende maatregelen. Alle overige effecten, met inbegrip van paragraaf 5.1 en 5.2 van deze aanvulling, zijn onderdeel van het voornemen. Omdat de huidige situatie gelijk is aan de autonome ontwikkeling zijn er geen effecten toe te schrijven aan de autonome ontwikkeling.

6 Doelbereik van het voornemen

Natuurtransferia zijn entrees die gesitueerd zijn op strategisch gelegen toegangswegen tot de Veluwe. Ze moeten een recreatieve poort tot de Veluwe zijn en daarmee het autoverkeer dieper op de Veluwe terugdringen. Hiermee wordt vormgegeven aan het zoneringsbeleid om zowel de recreatieve toegankelijkheid en beleving van de Veluwe te verbeteren, alsook de kwaliteit van natuur en landschap.

Hoewel lokaal een toename zal plaatsvinden van het verkeer van en naar het natuurtransferium, is deze toename in kwantitatief opzicht relatief zeer beperkt ten opzichte van de huidige situatie en autonome ontwikkeling. Daarnaast is het effect ruimtelijk zeer beperkt: het effect beperkt zich vooral tot de korte toegangsroutes naar de parkeerplaatsen. Belangrijk is tevens, gezien het doel om het autoverkeer dieper op de Veluwe terug te dringen, dat de aanleg van het transferium gepaard gaat met het opheffen van parkeerplaatsen op acht locaties. Het gaat hier om het opheffen van in totaal 98 parkeerplaatsen verspreid over het gebied, waarmee bijgedragen wordt aan het terugdringen van het autoverkeer dieper de Veluwe in.

Uit diverse onderzoeken is gebleken dat de realisatie van natuurtransferia op de Veluwe leiden tot beperkingen van het autoverkeer en tot reductie van aantallen auto's op parkeerplaatsen in het totale gebied. Zo laat het onderzoek naar recreatief gebruik van Veluwetransferia en P-Veluwe ('het recreatief medegebruik van Veluwetransferia en P-Veluwe; R. Beunen e.a., WUR 2010) zien dat door de ontwikkeling van de Veluwetransferia en P-Veluwe een zonering van het recreatief gebruik van de Veluwe is waar te nemen. Dit is het beste zichtbaar op de Posbank, waar dankzij jarenlange verkeerstellingen is vast te stellen dat na de opening van het Natuurtransferium er een verschuiving in verkeersstromen is opgetreden. De totale omvang van het gemotoriseerd verkeer naar het gebied is gelijk gebleven (450.000 voertuigen), maar het verkeer richting het Natuurtransferium is met 20 % gestegen, terwijl het gemotoriseerd verkeer op de wegen in het achterliggend gebied met 15 % is afgenomen.

7 Onderbouwing verkeerskundige aannames

In tabel 4.2 in het MER is een fout geconstateerd. Deze is gecorrigeerd in hoofdstuk 4 van deze aanvulling op het MER. Op basis van deze gecorrigeerde kengetallen worden in dit hoofdstuk de gebruikte verkeerskundige aannames verder toegelicht en onderbouwd.

7.1 Aantal bezoekers

In het MER is uitgegaan van een te verwachten bezoekersaantal van 325.000, dat is een toename van 30 % ten opzichte van de inschatting van de huidige bezoekersaantallen. Deze te verwachten toename is gebaseerd op het recreatieonderzoeksrapport van Beunen & Jaarsma uit 2007. Deze toename vormt, tezamen met de gemeten verkeersintensiteit op de diverse aanvoertrajecten naar Het Leesten, de basis voor de berekeningen van de te verwachten verkeersintensiteiten.

7.2 Herkomst van de bezoekers

De herkomst van de huidige bezoekers op de aanvoerwegen naar het Leesten is onderzocht. Op basis van dit onderzoek naar het recreatief gebruik van Het Leesten en de herkomst van bezoekers, zijn in bijlage 6 van het milieueffectrapport de verkeersintensiteiten van de huidige situatie op verschillende dagen (werkdag, zondag, gemiddelde weekdag en piekdag) grafisch weergegeven, evenals de afwikkeling van het bestemmingsverkeer naar Het Leesten. Hieruit valt op te maken dat ongeveer 80 % van de bezoekers in de huidige situatie gebruik maakt van de aan- en afvoerroute vanaf onder meer de A1 via de Otterloseweg (N304), waarvan nog eens $\frac{3}{4}$ uit noordelijk richting komt (vanuit de richting A1). De overige 20 % van de bezoekers komt via andere aanrijroutes naar Het Leesten, waaronder uit de richting van Apeldoorn/Beekbergen/A50. De toevoer van bezoekers via de Hoenderloseweg is dus beperkt.

Door de ontwikkeling van het Natuurtransferium zullen de bezoekersaantallen naar verwachting met zo'n 30 % toenemen, een toename die vooral op zon- en piekdagen optreedt. Uit de huidige verkeerintensiteiten valt op te maken dat de toename op zon- en piekdagen bijna geheel veroorzaakt wordt door een toename van de verkeersbewegingen vanaf de N304 (Otterloseweg), ofwel voornamelijk vanaf de A1. De extra bezoekers als gevolg van het realiseren van het Natuurtransferium zullen dan ook voor het grootste deel aan- en afrijden via de N304 (Otterloseweg). De feitelijke verschillen tussen de plansituatie en de referentiesituatie hebben aldus betrekking op een klein gebied rondom het voornemen. Verderop (Otterloseweg) zijn verschillen niet merkbaar want die beperkte toename verdwijnt geheel in de autonome verkeersstromen.

Uit tabel 4.1 blijkt dat er naar verwachting sprake is van 75.000 extra bezoekers op jaarbasis. Ervaringen met transferia elders op de Veluwe leren dat dit geen extra bezoekers zijn, want een goed ingericht transferium creëert geen nieuwe bezoekersstromen, de stromen worden er alleen maar door verplaatst en dus geconcentreerd, waardoor elders op de Veluwe bezoekersstromen sterk worden gereduceerd. In het geval van het transferium Apeldoorn betekent dit dat de bezoekers die in de huidige situatie worden aangetrokken door de 98 op te heffen parkeerplaatsen in het verzorgingsgebied, in de plansituatie hun weg zullen vinden naar het natuurtransferium aan de rand van de Veluwe.

7.3 Gevolgen verkeersbewegingen

De autonome ontwikkeling van de verkeersintensiteiten zoals beschouwd en berekend in het Milieueffectrapport dienen naar beneden te worden bijgesteld. Ten opzichte van de verkeersintensiteiten van 2006/2007 zijn in het plangebied in 2014 verkeersintensiteiten vastgesteld die kleiner zijn dan die van 2006/2007. De verwachting is dan ook dat er in de planperiode nauwelijks sprake zal zijn van een relevante autonome toename van de verkeersintensiteiten.

De realisatie van het Veluwe Transferium zal, ten opzichte van de autonome ontwikkeling, in de directe omgeving van Het Leesten wel leiden tot enige toename van de verkeersintensiteiten. Deze toename geldt met name voor de korte aan- en afvoerroute vanaf de N304 (Otterloseweg) en in mindere mate voor de aanvoer via de Hoenderloseweg. Deze toename is in kwantitatief opzicht beperkt en beperkt zich vooral tot de korte toegangsroutes tot de parkeerplaatsen. Van een relevant effect op de verkeersintensiteiten van de N304 (Otterloseweg) is nauwelijks sprake. Daar staat tegenover dat er wel sprake zal zijn van een merkbare afname van het verkeer over de aanvoerroutes van de op te heffen parkeerplaatsen.

Met een gemiddelde bezettingsgraad van 2 personen per auto betekent dat de verwachte 75.000 extra bezoekers aan Het Leesten zorgen voor een verschuiving van 37.500 verkeersbewegingen op jaarbasis. Over de verkeersluwe aanvoerroutes van de op te heffen parkeerplaatsen komt deze stroom te vervallen. Als wordt aangenomen dat elke op te heffen parkeerplaats, over het jaar gerekend, gemiddeld één keer per dag wordt gebruikt kan worden berekend dat de verkeersaantrekkende werking van deze parkeerplaatsen overeenkomt met $98 \times 365 = 35.770$ auto's. Daarmee is aangetoond dat de verwachte groei van het aantal bezoekers van Het Leesten redelijkerwijs afkomstig is van de 98 op te heffen parkeerplaatsen. Dat betekent dat de verkeersdruk in het verzorgingsgebied van het Leesten merkbaar af zal nemen omdat de verkeersbewegingen zich concentreren op de Otterloseweg.

7.4 Overige gevolgen voor milieueffecten en alternatieven

In het MER zijn, op basis van de uitgangspunten voor de verkeersaantrekkende werking, berekeningen gerapporteerd die ingaan op geluid, luchtkwaliteit en depositie van verzurende en eutrofiërende stoffen.

Als deze onderzoeken zijn uitgegaan van een daggemiddelde van 700 voertuigbewegingen over de ontsluitingsweg van de parkeerplaats in de huidige situatie. Gemiddeld over het jaar zijn dat dus 350 bezoekende auto's per dag. Elke bezoekende auto zorgt voor twee vervoersbewegingen: bij aankomst en vertrek. Op basis van een bezettingsgraad van 2 personen komt het uitgangspunt van 350 bezoekende auto's overeen met het door Beunen en Jaarsma gerapporteerde gemiddelde bezoekersaantal van 700 per dag⁵.

In de berekeningen is uitgegaan van een toename van de verkeersstroom over de ontsluitingsweg van de parkeerplaats tot 950 voertuigbewegingen per dag, dat is een toename van 35 % ten opzichte van de 700 voertuigbewegingen in de huidige situatie. Dat is een iets grotere toename dan de 30 % waarvan elders melding wordt gemaakt. Dat betekent in ieder geval dat de berekende effecten geen onderschatting weergeven. Gezien het geringe verschil, en het worst case karakter van het verschil, is er geen reden om de in het MER gerapporteerde berekeningen te corrigeren. Het is niet de verwachting dat nieuwe berekeningen tot andere effectbeoordelingen zullen leiden.

7.5 Conclusies

In de voorgaande paragrafen is, in samenhang met de correctie op de gebruikte kengetallen die in tabel 4.1 is weergegeven, onderbouwd hoe de veranderingen in de verkeersstromen zich zullen voltrekken. Ook is aangetoond dat de onderliggende berekeningen in het MER op de juiste manier zijn uitgevoerd, gebruik makend van de juiste omvang van de verkeersstromen. Er is dus geen reden en aanleiding om de in het MER gerapporteerde effecten aan te passen.

⁵ 700 geldt als jaargemiddelde; op een werkdag is het bezoekersaantal ongeveer 500, op de drukste dag zijn 1770 bezoeken gerapporteerd

8 Effecten op het Natura 2000-gebied Veluwe

8.1 Voorkomen en vermijden van verstoring leefgebied

8.1.1 Inleiding

Door de commissie m.e.r. is aangegeven dat de effectiviteit van met name het schrappen van de parkeerplaatsen beter moet worden onderbouwd. In het navolgende gaan we daarom nader in op het positieve effect van het schrappen van de verspreid liggende kleine parkeerplaatsen.

Beschouwing verstoring

Omdat in de Passende beoordeling onvoldoende rekening is gehouden met de historische situatie, waarin ook al sprake is van verstoring, is naderhand een aanvullende notitie gemaakt, zie bijlage 5 (N001-1210181NJE-baw-V01-NL). In deze notitie wordt becijferd dat het verstoorde oppervlak op de Leesterheide max. 33,2 ha bedraagt, zowel in de plansituatie als in de referentiesituatie. De verstoring neemt met ander woorden niet toe. De notitie in bijlage 5 maakt integraal deel uit van deze aanvulling.

Het Natura 2000-gebied Veluwe is aangewezen voor een aantal soorten en habitattypen. In het MER en de bijbehorende passende beoordeling wordt uitvoerig ingegaan op de waarde van het plan- en het studiegebied voor de diverse soorten en habitattypen. Daaruit blijkt dat van de verstoringsgevoelige soorten een zestal vogelsoorten door de realisatie van het Natuurtransferium Het Leesten kunnen worden beïnvloed. Dat betreft de boomleeuwerik, de tapuit, de roodborsttapuit, de wespandief, de nachtzwaluw en de zwarte specht. Van de overige kwalificerende vogelsoorten zijn uit het plangebied en de omgeving daarvan geen territoria bekend. De enige uitzondering daarop is de draaihal, waarvan in 2015 een broedgeval is vastgesteld in Kootwijk, in een nestkast op ongeveer een kilometer afstand van het plangebied. Daarom is de effectanalyse aangevuld voor de draaihal. De instandhoudingsdoelstellingen van de zeven soorten in Natura 2000-gebied Veluwe zijn te vinden in bijlage 6 en samengevat in tabel 8.1.

In deze paragraaf zijn de positieve en negatieve effecten van de concentratie van parkeerplaatsen en het niet handhaven van bestaande paden op het leefgebied van de genoemde soorten in beeld gebracht.

Tabel 8.1 Instandhoudingsdoelstellingen

Broedvogel	Doelstelling omvang leefgebied	Doelstelling kwaliteit leefgebied
Boomleeuwerik	=	=
Tapuit	>	>
Roodborsttapuit	=	=
Wespendief	=	=
Nachtzwaluw	=	=
Zwarte specht	=	=
Draaihals	>	>

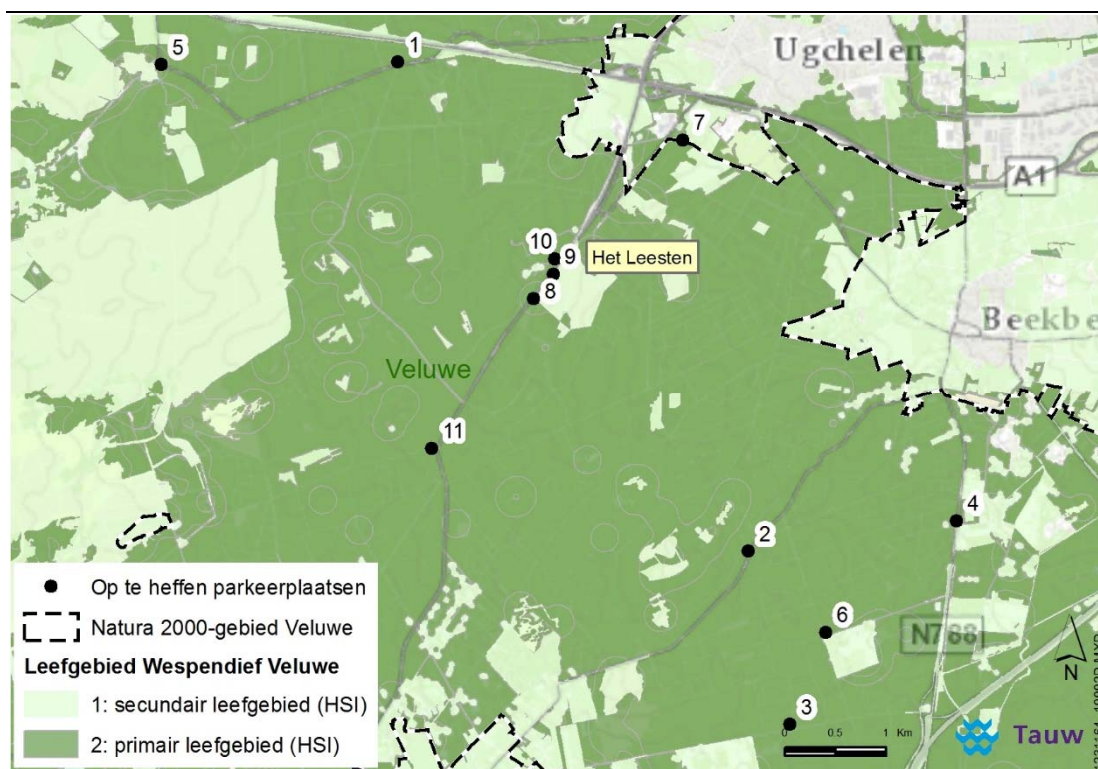
Toelichting doelstellingen:

- = instandhouding
- > uitbreiding/ verbetering

8.1.2 Positief effect: *Wegvallen verstoring rond te verwijderen parkeerplaatsen*

De elf kleine parkeerplaatsen liggen alle in het leefgebied van één of meer van deze soorten. Om een indruk te krijgen van het effect van deze maatregel is de volgende methode toegepast:

1. De leefgebieden van de kwalificerende vogelsoorten zijn, als basis voor het beheerplan voor het Natura 2000-gebied, bepaald door SOVON (Sierdsema *et al.*, 2008)
2. De locaties van de parkeerplaatsen zijn vergeleken met de leefgebieden van de zes vogelsoorten. Voor de wespendief is dat bij wijze van voorbeeld in onderstaande figuur weergegeven
3. De vogelsoorten verschillen van elkaar in gevoeligheid voor verstoring. Dit uit zich (onder meer) in een 'verstoringssafstand', dat is de afstand waarbij een soort opvliegt bij naderende verstoring. Voor de zeven soorten bedraagt deze verstoringssafstand voor de meeste soorten 100 meter. Voor de draaihals, boomleeuwerik en de nachtzwaluw is de afstand echter groter, respectievelijk 135, 160 en 300 meter (Bijlsma, 2006)
4. Door het gebruik van de parkeerplaatsen is het leefgebied van de soorten dat binnen de verstoringssafstand rond de parkeerplaats ligt minder geschikt of zelfs geheel ongeschikt als leefgebied. Voor elk van de parkeerplaatsen is daarom het oppervlak van het leefgebied van de zes soorten bepaald binnen de verstoringssafstand
5. Voor de parkeerplaatsen 8, 9 en 10 geldt dat hier zowel positieve effecten optreden door het opheffen van parkeergelegenheid, als negatieve effecten door verstoring rondom de te geconcentreerde recreatiezone. In deze aanvulling is uitgegaan van een worst case-scenario, waarbij dit oppervlak niet is meegeteld als positief effect

Figuur 8.1 Ligging op te heffen parkeerplaatsen ten opzichte van het leefgebied van de wespandief

Uit de analyse blijkt dat binnen de verstoringszones van de elf parkeerplaatsen leefgebied van alle zes soorten te vinden is. Het opheffen van de parkeerplaatsen leidt er dan ook toe dat voor elk van de zes soorten een verbetering wordt bewerkstelligd. De mate waarin die verbetering optreedt verschilt (uiteraard) per soort, en is afhankelijk van de verstoringsgevoeligheid van een soort en van de geschiktheid van de locatie als leefgebied. De totale oppervlaktes van het leefgebied per soort voor de elf parkeerplaatsen zijn weergegeven in tabel 8.2.

Tabel 8.2 Positief effect: Oppervlaktes leefgebied per soort binnen verstoringsgebied van de te verwijderen parkeerplaatsen

Soort	Verstorings-afstand (m)	Oppervlak per leefgebied-klasse (ha)			Totaal
		Primair	Secundair	Kerngebied	
Boomleeuwerik	160	20,7	59,4	-	80,1
Nachtzwaluw	300	113,9	120,6	-	234,5
Roodborsttapuit	100	3,5	0,0	-	3,5
Tapuit	100	0,8	2,8	-	3,6
Wespendief	100	26,4	5,8	-	32,2
Zwarte specht	100	18,8	10,6	-	29,4
Draaihals	135	28,0	14,0	2,0	44,0

De opheffing van de parkeerplaatsen leidt met andere woorden tot een verbeterde situatie in 20,7 ha van het primaire leefgebied van de boomleeuwerik, 113,9 ha van het primaire leefgebied van de nachtzwaluw (enzovoorts).

Figuur 8.2 Draaihals (foto's: C. Fikkert)

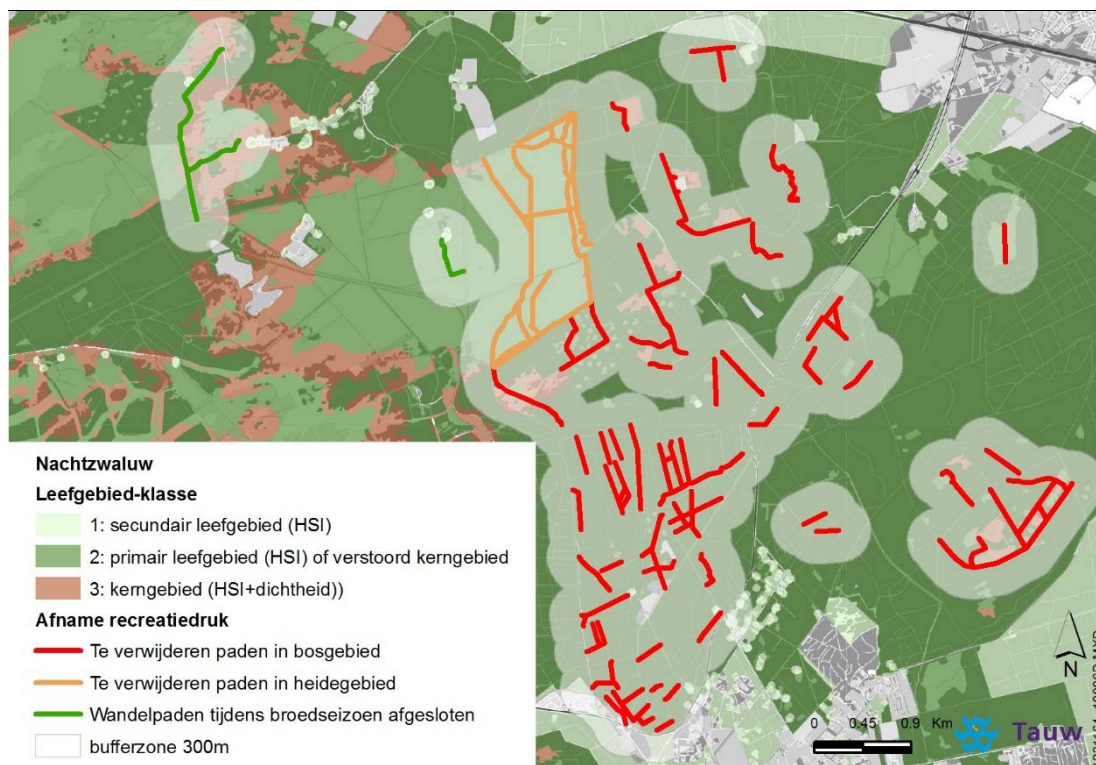
8.1.3 Positief effect: verwijderen c.q. afsluiten van wandelpaden

Een groot aantal paden wordt (deels) afgesloten voor recreatie in het plangebied. Dit leidt tot een afname van verstoring van de broedvogels die in het gebied voorkomen. Het effect is middels een GIS-analyse gekwantificeerd. Hiervoor zijn de volgende stappen doorlopen:

1. Selectie paden
2. Bepalen verstoringzones rond paden per soort, aan de hand van de verstoringafstanden (Bijlsma, 2006)
3. Bepalen van het oppervlak per leefgebied-klasse (Sierdsema *et al.* 2008) per soort binnen deze verstoringzones

Het afsluiten van paden heeft als resultaat dat (onder andere) de broedvogels met instandhoudingsdoel minder verstoord raken. Hierbij is het van belang dat de paden ten minste tijdens de broedperiode zijn afgesloten. Bij de verstoringberekening zijn alle af te sluiten paden in bos of heidegebied gebruikt die in elk geval tijdens het broedseizoen worden afgesloten. De ligging van deze paden is weergegeven in figuur 8.3.

Tabel 8.3 laat het oppervlak per soort zien waar de verstoring van het leefgebied door recreatie als gevolg van het afsluiten van paden vermindert. Figuur 8.3 illustreert de verstoringberekening voor de nachtzwaluw. Deze soort heeft een verstoringafstand van 300 meter.

Figuur 8.3 Illustratie berekening van het oppervlak waar verstoring van nachtzwaluw afneemt door het afsluiten van paden

Tabel 8.3 Positief effect: Oppervlakte van het leefgebied per soort waar verstoring afneemt door het verwijderen c.q. het afsluiten van paden

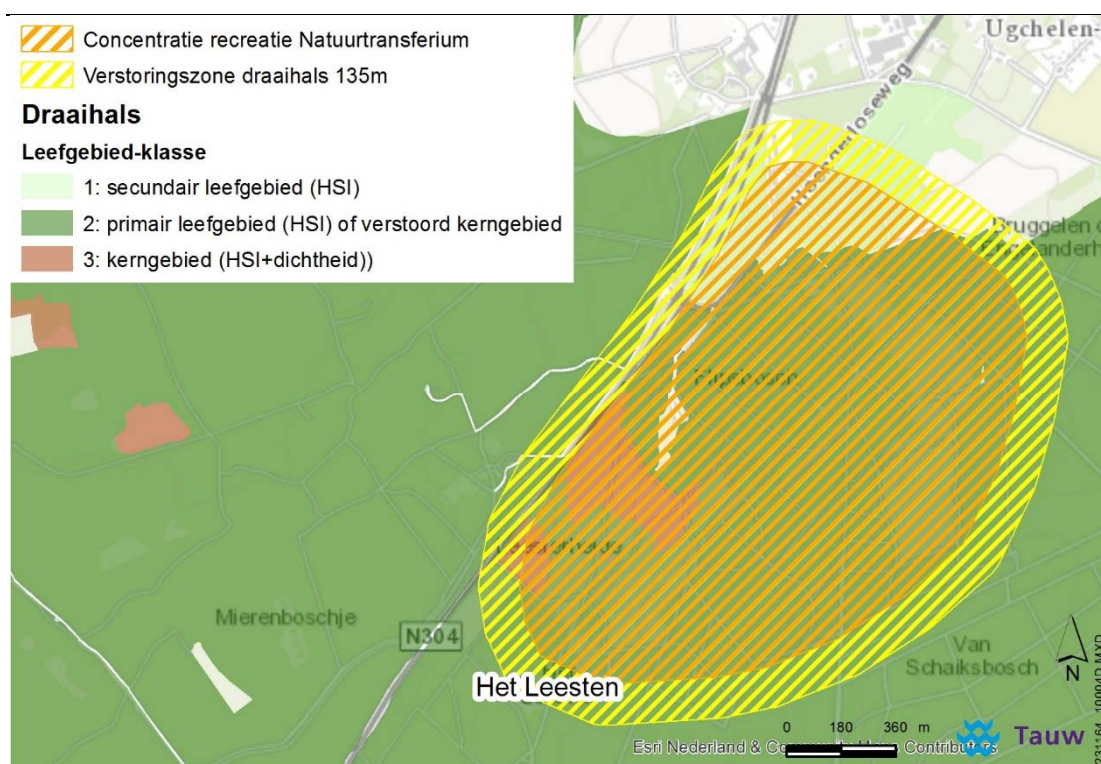
Soort	Verstorings-afstand (m)	Oppervlak per leefgebied-klasse (ha)			Totaal oppervlak leefgebied
		Primair	Secundair	Kerngebied	
Boomleeuwerik	160	689,9	552,7	-	1.242,6
Nachtswaluw	300	47,5	1850,4	110,,9	1.897,9
Roodborsttapuit	100	7,5	172,7	-	180,2
Tapuit	100	45,6	22,2	122,2	190,0
Wespendief	100	189,8	635,5	-	825,3
Zwarte specht	100	101,0	627,3	-	728,3
Draaihals	135	12,5	963,9	90,4	1.066,8

8.2 Negatieve effecten: Verlies leefgebied door verstoring en oppervlakteverlies Natuurtransferium

Om het negatieve effect door verstoring en oppervlakteverlies rondom het Natuurtransferium te bepalen, is opnieuw een ruimtelijke analyse gedaan. Hiertoe zijn de volgende stappen doorlopen:

1. Voor de genoemde soorten die mogelijk worden beïnvloed, is het verstoringengebied in en rondom het plangebied bepaald. Het maximale oppervlak van het verstoorde gebied is gelijk aan de som van de oppervlaktes van de zones met 'concentratie recreatie' en de daaromheen weergegeven verstoringzone. Deze verstoringzone heeft de breedte van de verstoringafstanden uit Bijlsma (2006); zie ook tabel 8.3.
2. Per soort is het beïnvloede oppervlak aan primair en secundair leefgebied (leefgebiedkaarten van SOVON (Sierdsema *et al.*, 2008) binnen het verstoorde gebied bepaald.

In figuur 8.4 is te zien hoe het verstoorde leefgebied van in dit geval de draaihals is bepaald. De maximale oppervlakte van het verstoorde leefgebied voor deze en andere soorten is genoemd in de tabel 8.4.

Figuur 8.4 Beïnvloed leefgebied van de draaihals rondom concentratiegebied van recreatie

Tabel 8.4 Negatief effect: Oppervlakte van het leefgebied per soort binnen het verstoringsgebied van het Natuurtransferium

Soort	Verstorings-afstand (m)	Leefgebied-klasse (ha)			Totaal
		Primair	Secundair	Kerngebied	
Boomleeuwerik	160	131,4	136,3	-	267,8
Nachtzwaluw	300	34,8	300,1	-	334,9
Roodborsttapuit	100	0,5	49,1	-	49,6
Tapuit	100	29,6	21,0	-	50,6
Wespendief	100	59,5	175,3	-	234,8
Zwarte specht	100	33,9	172,5	-	206,4
Draaihals	135	19,6	212,5	13,3	245,4

Uit tabel 8.4 volgt dat het maximale oppervlak van het verstoorte leefgebied met zo'n 335 hectare het grootst is voor de nachtzwaluw en voor roodborsttapuit en tapuit met elk ongeveer 50 hectare het kleinst.

8.3 Vergelijking van positieve en negatieve effecten op leefgebied

In de voorgaande paragrafen zijn de positieve en negatieve effecten door de concentratie van recreatie zo goed als mogelijk gekwantificeerd. Hieruit blijkt dat de leefgebieden van de in het gebied voorkomende broedvogels met een instandhoudingsdoel in Natura 2000-gebied Veluwe zowel positief als negatief worden beïnvloed. Dit komt door:

Positieve effecten:

- Vermindering verstoring rondom af te sluiten parkeerplaatsen
- Vermindering verstoring rondom periodiek af te sluiten of te verwijderen paden

Negatief effect:

- Toename verstoring rond het gebied waar recreatie zich zal gaan concentreren.

In tabel 8.5 is het totale oppervlak van het leefgebied per soort weergegeven waar verstoring afneemt of juist toeneemt. In de laatste kolom van tabel 8.5 is het netto effect weergegeven. Voor alle soorten blijkt er sprake van een forse netto-verbetering van het oppervlak van het leefgebied. Dit komt met name door de forse afname van verstoring rondom te verwijderen of af te sluiten paden. Dit draagt bij aan de verbeterdoelstelling van kwaliteit van het leefgebied van tapuit en draaihals, en draagt ook bij aan de instandhoudingsdoelstelling van kwaliteit van leefgebied van de overige soorten (zie ook tabel 8.1).

Tabel 8.5 Overzichtstabel positieve en negatieve effecten en 'netto effect'

	Positief effect	Positief effect	Negatief effect	Netto effect
Soort	Parkeerplaatsen opheffen	Paden verwijderen / afsluiten	Recreatie concentreren + verstoringszone	
Boomleeuwerik	80,1	1.242,6	267,8	++
Nachtzwaluw	234,5	1.897,9	334,9	++
Roodborsttapuit	3,5	180,2	49,6	++
Tapuit	3,6	190,0	50,6	++
Wespendief	32,2	825,3	234,8	++
Zwarte specht	29,4	728,3	206,4	++
Draaihals	44,0	1.066,8	245,4	++

Toelichting netto effect:

++ Sterke afname van het oppervlak verstoord leefgebied

Wegvallen van fietspaden uit het plan ten opzichte van MER

Het gebied van de Leesterheide wordt al van oudsher intensief gebruikt. Daardoor is de waarde van het gebied voor verstoring gevoelige vogelsoorten kleiner dan op grond van alleen het habitat verondersteld zou kunnen worden. Een verdere toename van bezoekers op het Natuurtransferium leidt daardoor niet tot een sterke toename van de verstoring van gevoelige vogelsoorten.

Feit is wel dat tegenover de toename van bezoekers rondom de Leesterheide als gevolg van het gebruik van het Natuurtransferium een forse vermindering van verstoring in de omgeving staat.

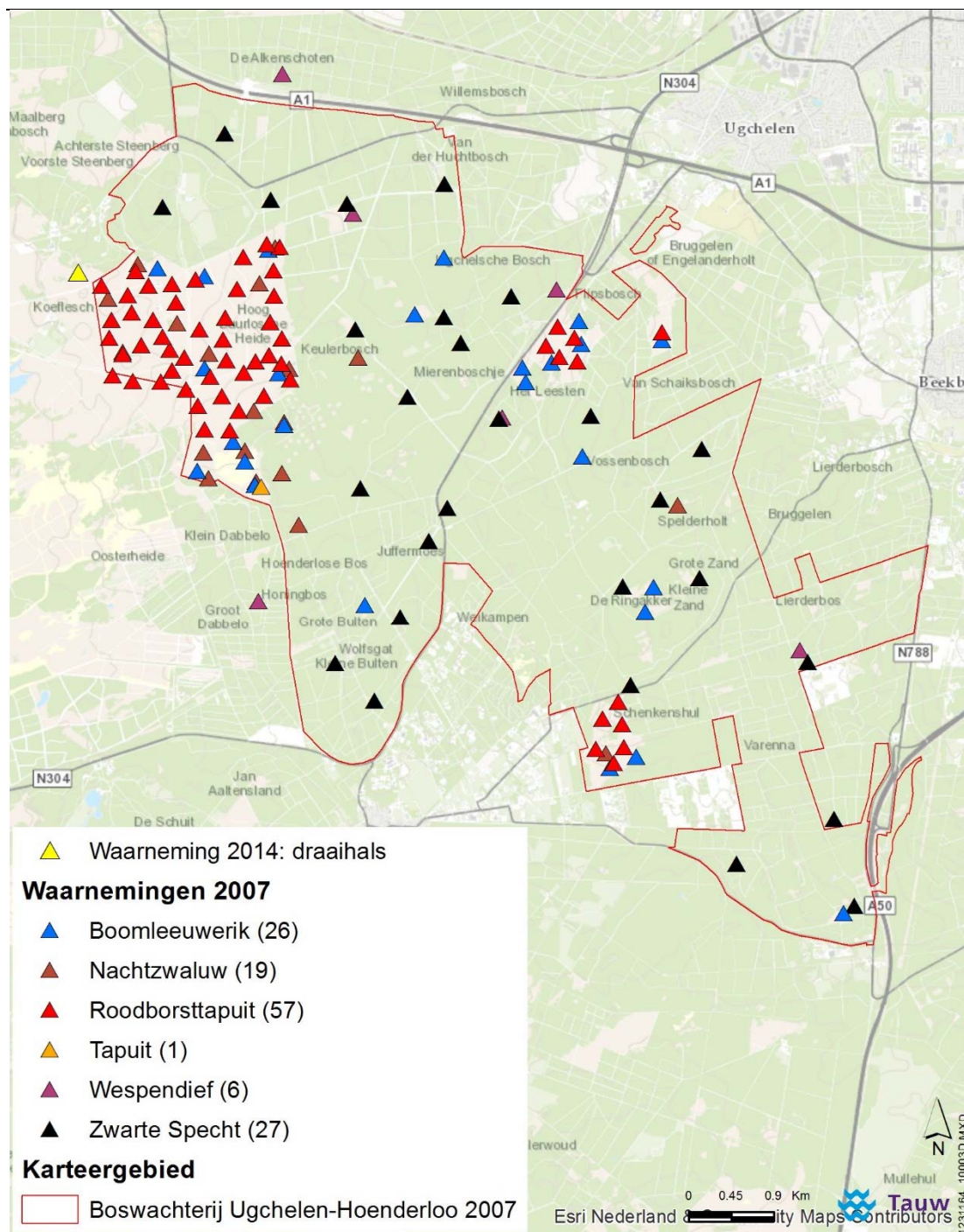
Bij het bepalen van het areaal waar verstoring toeneemt en mitigerende maatregelen die verstoring bij voorkeur volledig ongedaan zouden moeten maken is destijds uitgegaan van de realisatie van fietspaden. Mede naar aanleiding van inspraak zijn die echter uit het plan geschrapt. Omdat niet tegelijkertijd ook de aantallen parkeerplaatsen en het aantal af te sluiten wandelpaden is verkleind is sprake van een zekere 'overmitigatie'. Daardoor is de conclusie dat deze mitigatie ruimschoots opweegt tegen de toename van verstoring als gevolg van het voornemen.

8.4 Effecten op territoria van soorten

Het plangebied en grote delen van de omgeving daarvan zijn door medewerkers van Sovon onderzocht in 1990, 1998 en 2007. De soorten die min of meer recent (kartering 2007) in de omgeving van Het Leesten zijn aangetroffen zijn roodborsttapuit en boomleeuwerik; op grotere afstand (maar buiten het plangebied) zijn territoria van wespendief en zwarte specht vastgesteld (gegevens Sovon, 2015).

Figuur 8.5 geeft een overzicht van het onderzochte gebied en de gekarteerde territoria in 2007. Een recent (2014) vastgesteld territorium van de draaihals (het enige in de wijde omgeving van Het Leesten sinds 2007) is voor de volledigheid aan de kaart toegevoegd. Duidelijk is te zien dat de afstand tussen het recente territorium van de draaihals en het natuurtransferium groot is (meer dan 3 km), zodat realisatie hiervan geen direct effect heeft, noch in negatieve noch in positieve zin.

Dat neemt niet weg dat territoria van de draaihals in het verleden op meer plaatsen zijn vastgesteld. Bijlage 7 geeft een overzicht van de locaties van territoria tijdens oudere broedvogelkarteringen (gegevens Sovon). Eén van de locaties waar destijds een territorium van de draaihals is vastgesteld is Het Leesten. De laatste broedvogelkartering waar dit territorium is vastgesteld was die van 1990, dus 25 jaar geleden. De in paragraaf 8.2 beschreven analyse bestrijkt het volledige leefgebied van in dit geval de draaihals in het plangebied van het Natuurtransferium Het Leesten, dus inclusief het territorium dat in 1990 werd vastgesteld. Uit de analyse (zie paragraaf 8.3) blijkt dat het verstoorde oppervlak van het leefgebied van de draaihals in en rond het plangebied kan toenemen tot maximaal 245 hectare. Hierbij is geen rekening gehouden met het feit dat ook in de bestaande situatie door verstoring lokaal al sprake is van een minder gunstige of zelfs een voor die soort ongeschikte situatie. Het berekende oppervlak is dus het maximale toename van het oppervlak (*worst case*). Tegenover de toename van het verstoorde oppervlak staat een afname van verstoring van leefgebied door het afsluiten van de verspreide parkeerplaatsen en het verwijderen van wandelpaden. Hierdoor neemt het oppervlak verstoord leefgebied af met ongeveer 1.110 hectare.

Figuur 8.5 Territoria van kwalificerende vogelsoorten in 2007 in de omgeving van Ugchelen

8.5 Stikstofdepositie op het habitatype Droge Heide (H4030)

In aanvulling op het MER wordt in deze paragraaf nader ingegaan op de verspreidingsberekeningen die in 2013 zijn uitgevoerd en gerapporteerd.

8.5.1 Bezoekersaantallen

Op bladzijde 88 van het MER staat beschreven dat, bij de berekeningen van het lokale effect op de emissie en depositie van verzurende en eutrofiërende stoffen is uitgegaan van 700 voertuigen per etmaal in de autonome ontwikkeling en van 950 voertuigen per etmaal in de plansituatie. Deze uitgangspunten gaan uit van de lokale stijging van 30 % van het verkeersaanbod. In hoofdstuk 7 van deze aanvulling is deze 30 % nader toegelicht en onderbouwd.

In de huidige situatie is dit aantal van 700 voertuigen per etmaal op de volgende manier terug te herleiden op het aantal bezoekers van 250.000 per jaar:

- De bezettingsgraad van een auto is vastgesteld op gemiddeld twee passagiers per auto
- Voor elk bezoek gelden twee verkeersbewegingen: aankomst en vertrek
- Het model gaat uit van een jaarvracht en houdt geen rekening met schommelingen tussen de dagen
- Met 700 voertuigen per etmaal is dus sprake van $(700/2) \cdot 2 \cdot 365 = 255.500$ bezoekers per jaar

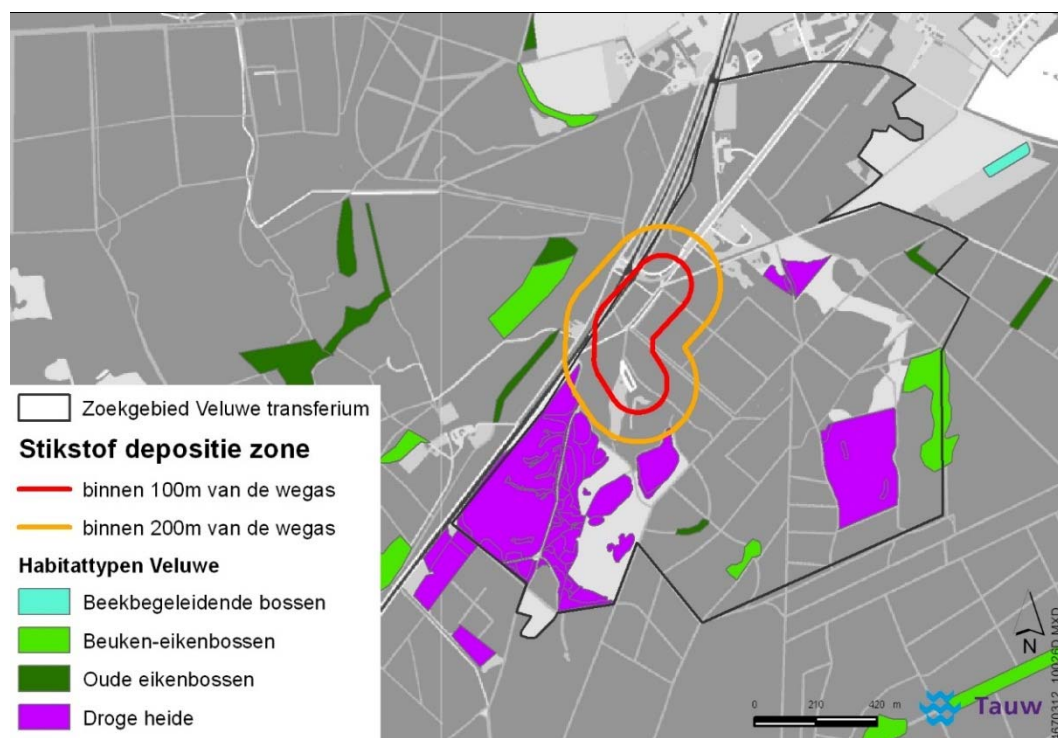
Voor de plansituatie is een vergelijkbare berekening op te zetten: $(950/2) \cdot 2 \cdot 365 = 346.750$ per jaar.

Deze uitgangspunten zijn niet exact gelijk aan de bezoekersaantallen die in de uitgangspuntentabel staan opgegeven (250.000 versus 325.000), maar ze komen voldoende in de buurt om als een realistische basis te kunnen dienen voor de verspreidingsberekeningen. Duidelijk is ook dat 950 voertuigbewegingen per dag iets meer is dan het aantal dat op basis van de formeel verwachte bezoekersaantallen gebruikt zou kunnen worden. Daarmee is aangetoond dat de uitkomst van de berekening in ieder geval geen onderschatting zal zijn van het effect op de emissie en depositie.

8.5.2 Effect op stikstofdepositie in het dichtstbijzijnde kwalificerende habitatype

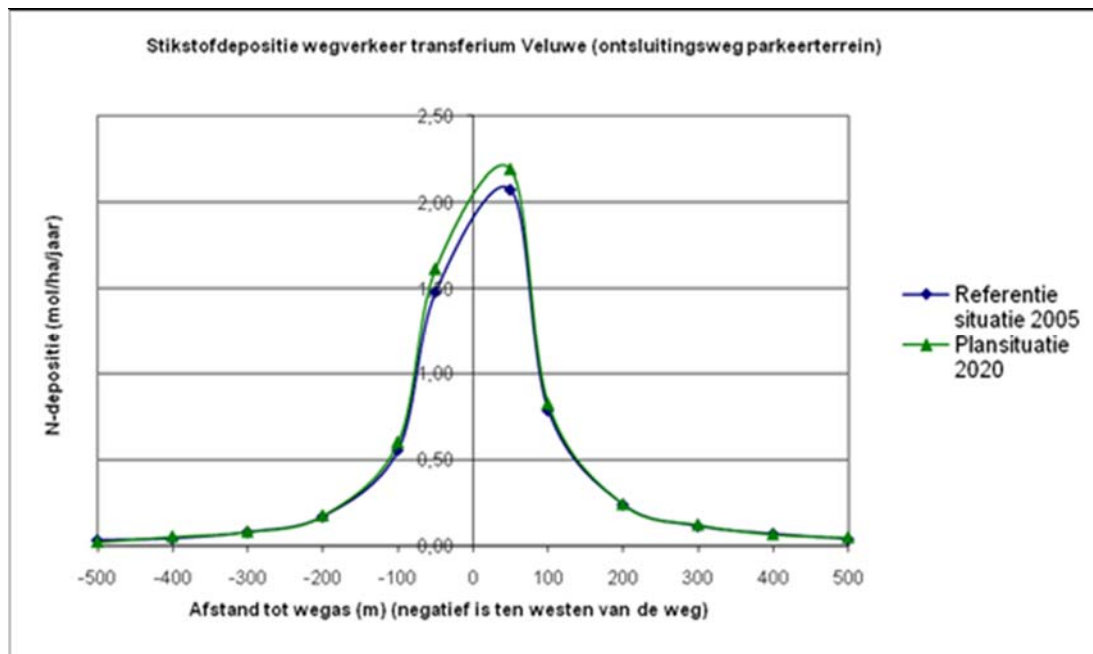
De commissie suggereert in haar voorlopig advies dat er uit het MER en de passende beoordeling zou blijken dat *“het voornemen zal leiden tot een geringe toename van stikstofdepositie op habitatype Droge Heide”*.

Op bladzijde 89 van het MER staat hierover echter het volgende: *“De toename van de depositie in de plansituatie is maximaal 0,13 mol/ha/jaar binnen een zone van maximaal 100 meter van de wegas. Het habitatype Droge heide ligt op circa 200 meter afstand van de ontsluitingsweg (zie figuur 8.6 hieronder). Er is daarom geen toename van depositie in het habitatype”*.

Figuur 8.6 Stikstofdepositiezone rondom de ontsluitingsweg naar Het leesten

Deze bewering is onderbouwd met de uitkomst van de verspreidingsberekeningen, zie figuur 8.7 hieronder.

Figuur 8.7 Stikstofdepositie van verkeer op de ontsluitingsweg naar Het Leesten

In de grafiek wordt met de blauwe lijn de depositie in de referentiesituatie weergegeven. Met de groene lijn wordt de toename van de depositie ten gevolge van het plan weergegeven. Deze berekening is uitgevoerd op toenemende afstand ten opzichte van de weg.

De figuur laat duidelijk zien dat op een afstand van meer dan 100 meter ten oosten of ten westen van de weg, de blauwe en de groene lijn over elkaar heen lopen. Dat betekent dat op een afstand van meer dan honderd meter, de toename van de emissie niet langer leidt tot een toename van de depositie. Slechts op een afstand van minder dan 100 meter van de weg is er sprake van een kleine toename van de depositie, die nooit meer is dan 0,13 mol/ha/jaar. Echter, in het MER is aangetoond, op basis van de habitatypekaart, dat het kwalificerende habitat zich op ongeveer 200 meter afstand van de weg bevindt. Op een dergelijke afstand is, blijkt uit figuur 5.3, geen sprake meer van een toename van de depositie door de extra emissies uit het wegverkeer.

Een en ander toont aan dat er, ten gevolge van verzuring en eutrofiëring vanuit het wegverkeer, geen sprake kan zijn van een effect op de instandhoudingsdoelstellingen, zoals ook in het MER staat beschreven. Vanuit dit perspectief zijn er dan ook geen (extra) maatregelen nodig.

9 Cumulatie

Een van de tekortkomingen die de commissie signaleert is een beschrijving van de effecten in cumulatie met andere ontwikkelingen in relatie tot het plangebied. Aan het aspect cumulatie wordt in het MER aandacht besteed in paragraaf 5.4.4. De commissie merkt ten aanzien van cumulatie twee zaken op:

1. De cumulatieve effecten van het voornemen zijn - als dat gerealiseerd zou worden op het terrein van De Cantharel - wellicht kleiner dan die van realisatie op Het Leesten gezien de kortere afstand tussen Het Leesten en Radio Kootwijk

Figuur 9.1 Afstand tussen Radio Kootwijk en De Cantharel en Het Leesten

Reactie:

De afstand tussen De Cantharel en Radio Kootwijk is hemelsbreed iets groter dan de afstand tussen Het Leesten en Radio Kootwijk; zie figuur 9.1. Het Leesten ligt circa 270 meter dichterbij Radio Kootwijk, een te verwaarlozen verschil en qua cumulatieve effecten ook niet te meten verschil.

2. De Commissie adviseert de effecten van het transferium in cumulatie met andere ontwikkelingen in de Veluwe te beschrijven. De commissie verzoekt te beoordelen of op basis daarvan de maatregelen die in het MER beschreven zijn nog steeds afdoende zijn om negatieve milieugevolgen te voorkomen

Reactie:

Feit blijft dat, of Het Leesten nu op De Cantharel of op de huidige locatie Het Leesten gerealiseerd wordt, dat er op korte afstand van elkaar inderdaad twee punten ontstaan met concentraties van bezoekers en verkeer. Niet vast te stellen zal echter zijn of de cumulatieve milieueffecten bij een keuze voor Het Leesten groter zijn dan bij een keuze voor De Cantharel. Het MER gaat hier ook niet op in omdat De Cantharel niet in beeld was en is als mogelijke locatie voor het aan te leggen Natuurtransferium. Een vergelijk tussen cumulatieve effecten is dan ook niet aan de orde.

Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor Zwarte specht en Wespendif

Door cumulatie van andere plannen is er een afname van leefgebied voor Wespendif en Zwarte specht. Daarom worden zowel bij de ontwikkeling van Het Leesten als bij Radio Kootwijk mitigerende maatregelen getroffen waardoor de kwaliteit van de bestaande bossen voor die soorten verbetert. Dit gebeurt door afname van verstoring en ontwikkeling van 'rafelige randen', geleidelijke overgangen van bos naar open habitat. Significant negatieve effecten op zwarte specht en wespendif als gevolg van dit plan zijn, anders dan in het MER aangegeven, niet langer aan de orde nu de fietspaden geen onderdeel meer zijn van het plan.

Effecten droge heide

Vast blijft staan dat zowel bij de herontwikkeling van Het Leesten als bij het cumulatieve plan Radio Kootwijk er een toename van het oppervlak van het habitatype Droge heide/stuifzandheide ontstaat en hiermee ook leefgebied voor Tapuit, Roodborsttapuit en Nachtzwaluw. Effecten van stikstofdepositie op Droge heide als gevolg van de ontwikkeling op Het Leesten zijn er niet. Voor het aspect stikstof behoeft dientengevolge geen cumulatietoets met andere plannen te worden uitgevoerd.

10 Conclusies

Op basis van het voorlopig toetsingsadvies van 2 april 2015 is het MER voor het Natuurtransferium Apeldoorn aangevuld. Daarbij is rekening gehouden met de aspecten die de commissie heeft benoemd in haar advies, maar ook met de ontwikkelingen die zich sinds 2013 hebben voorgedaan. In deze aanvulling is op beschrijvende wijze, en daar waar nodig gekwantificeerd onderbouwd, ingegaan op de door de commissie geïdentificeerde tekortkomingen.

Op basis van de geadviseerde aanvulling luidt de conclusie dat de bevindingen zoals die in het MER zijn gedocumenteerd in stand blijven. Door het MER te lezen in samenhang met deze notitie zijn die bevindingen wel beter onderbouwd en duidelijker toegelicht.

11 Literatuur

Bijlsma, R.G., 2006

Effecten van menselijke verstoring op grondbroedende vogels van Planken Wambuis. De Levende Natuur 107: 191-198.

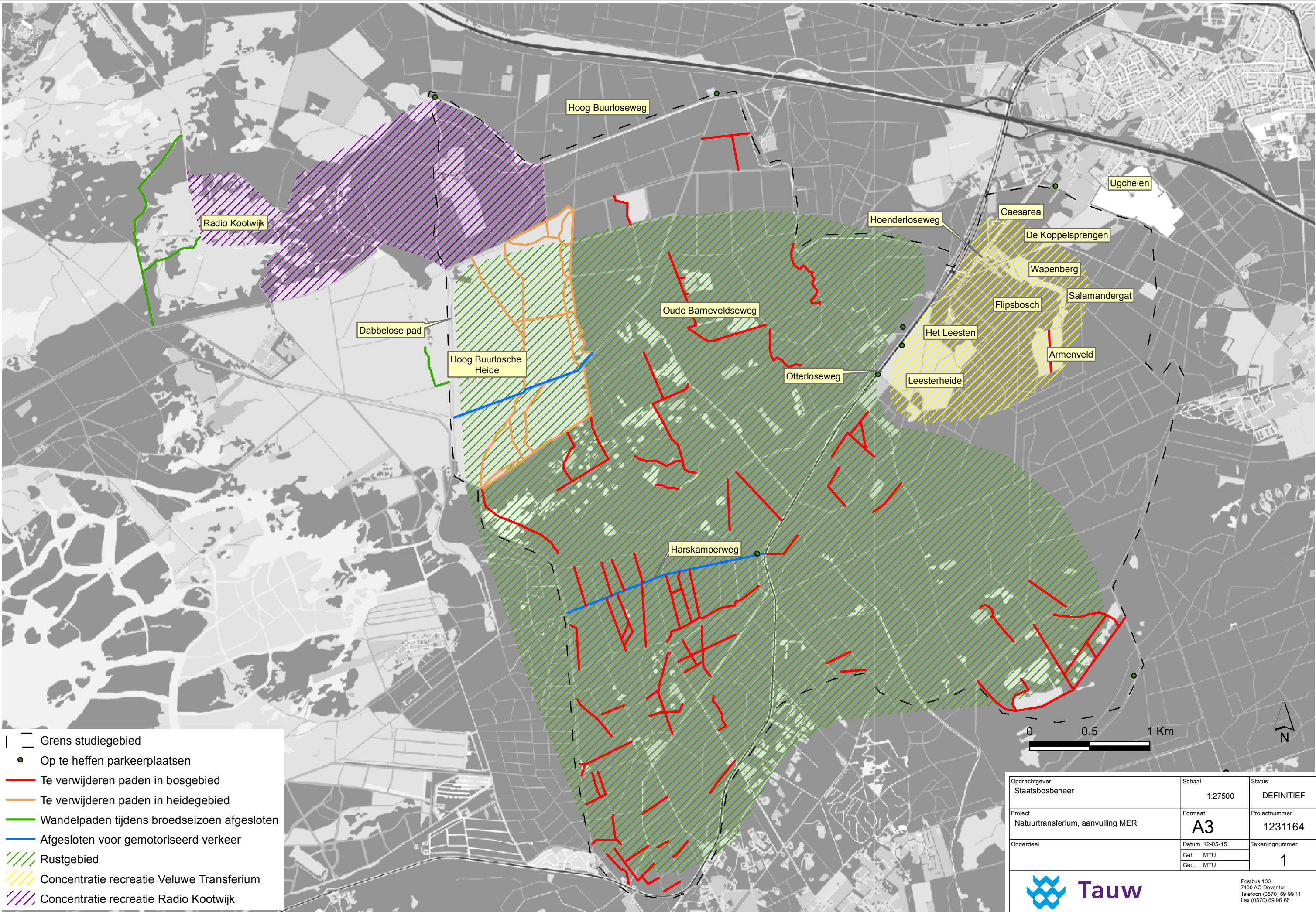
Sierdsema, H., J. van Diermen, B. Aarts, L. van den Bremer en A. van Kleunen, 2008

Factsheets van broedvogels in de Natura 2000-gebieden van Gelderland. SOVON-onderzoeksrapport 2008/14. SOVON, Beek-Ubbergen.

Bijlage

1

Overzicht van de aanpassingen in de gebiedsontsluitingen

- Grens studiegebied
- Op te heffen parkeerplaatsen
- Te verwijderen paden in bosgebied
- Te verwijderen paden in heidegebied
- Wandelpaden tijdens broedseizoen afgesloten
- Afgesloten voor gemotoriseerd verkeer
- /// Rustgebied
- /// Concentratie recreatie Veluwe Transferium
- /// Concentratie recreatie Radio Kootwijk

Opdrachtgever Staatsbosbeheer	Schaal 1:27500	Status DEFINITIEF
Project Natuurtransferium, aanvulling MER	Formaat A3	Projectnummer 1231164
Onderdeel	Datum 12-05-15 Get. MTU Gec. MTU	Tekeningnummer 1

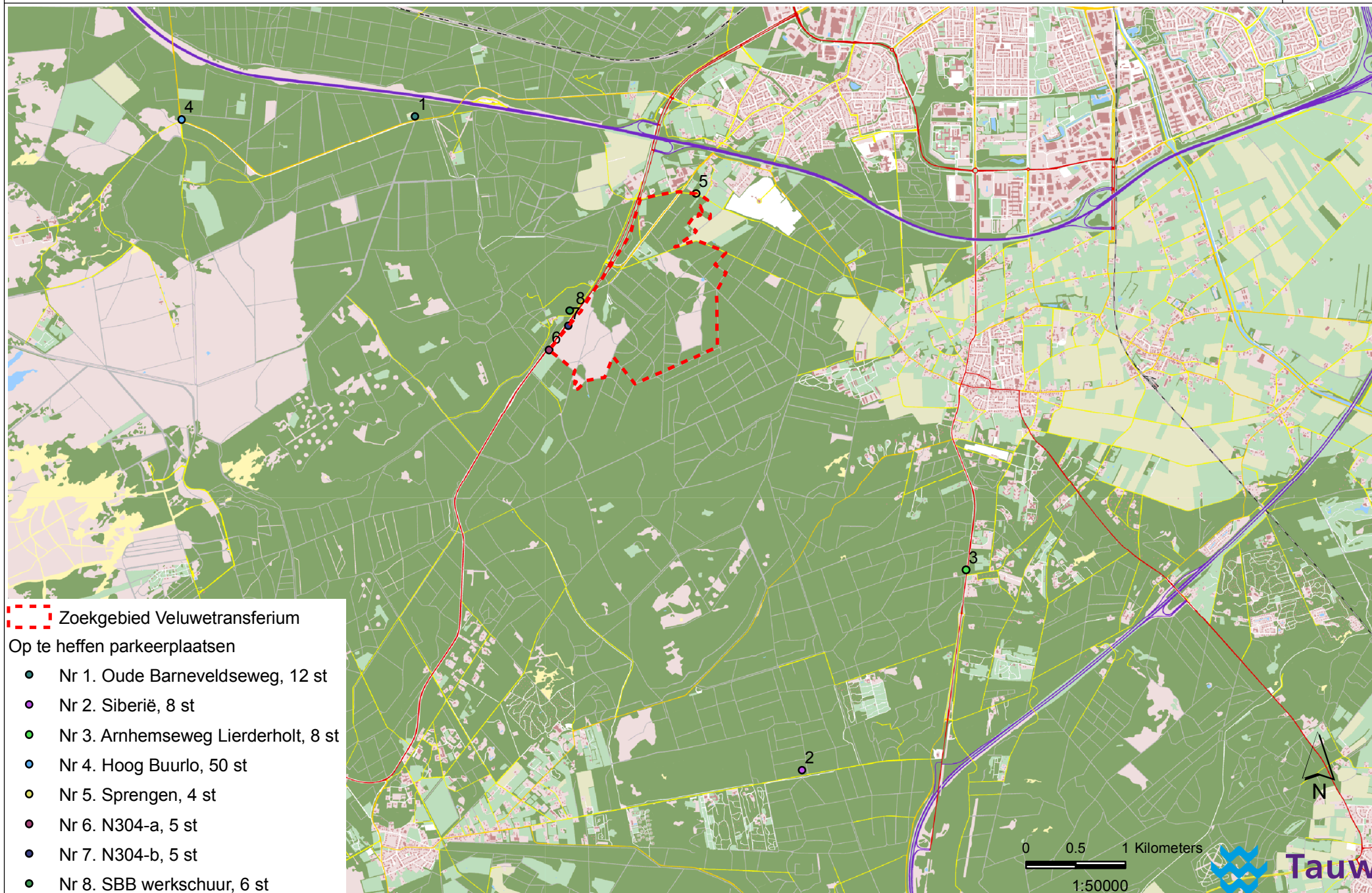

Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Bijlage

2

Overzicht van de te verwijderen parkeerplaatsen in het verzorgingsgebied van het natuurtransferium

Bijlage

3

Onderzoek naar locatiekeuze uit 2003

Het recreatief gebruik van Het Leesten

R. Beunen
C.F. Jaarsma

Leerstoelgroep Landgebruiksplanning
Wageningen Universiteit

Wageningen studies in ruimtelijke planning, analyse en ontwerp
nr. 9, november 2007

Beunen, R. & C.F. Jaarsma, 2007. Het recreatief gebruik van Het Leesten. Wageningen studies in planning, analyse en ontwerp, nr. 9. Wageningen Universiteit, Wageningen.

© 2007
Wageningen Universiteit
Leerstoelgroep Landgebruiksplanning

Postbus 47
6700 AA Wageningen

Gebouw nr. 101
Droevendaalsesteeg 3
Wageningen
Tel. 0317 - 483311

Woord vooraf

Voor u liggen de resultaten van het recreatieonderzoek dat is uitgevoerd op Het Leesten bij Apeldoorn. Deze locatie wordt dagelijks, maar vooral in het weekend, druk bezocht door mensen die een stukje willen wandelen, die er hun hond uitlaten of die even een kopje koffie gaan drinken. Een flink deel van deze bezoekers heeft enthousiast mee gewerkt aan de enquête die we hier op 20 en 21 oktober 2007 hebben uitgevoerd. Dankzij hun medewerking hebben we dit rapport kunnen maken.

Het veldwerk is uitgevoerd door een groep studenten van Wageningen Universiteit onder leiding van Arend Middelburg. Ik wil hen hierbij hartelijk danken voor het organiseren en uitvoeren van het veldwerk. Dank gaat ook uit naar Djoyce de Bruin voor het invoeren van de enquêtes.

Dit rapport geeft een beeld van de bezoekers van Het Leesten, hun wensen en hun recreatief gedrag. Ik vertrouw erop het een waardevolle input vormt voor de discussies over de verdere ontwikkeling van Het Leesten en het Veluwetransferium Apeldoorn.

Raoul Beunen
projectleider

Inhoudsopgave

Inleiding	7
Hoofdstuk 2 Verkeerstelling	8
Hoofdstuk 3 Enquête Onderzoek	12
Hoofdstuk 4 Conclusies	19
Bijlage 1: enquête formulier	21

Lijst van figuren

Figuur 1.	Aantal auto's per dag in de periode 16 oktober – 5 november	9
Figuur 2.	Percentage van dagtotaal auto's dat in een bepaald uur geregistreerd is.....	9
Figuur 3.	Aantal fietsen per dag in de periode 16 oktober – 5 november 2007	10
Figuur 4.	Aantal bezoekers per dag in de periode 16 oktober – 5 november 2007.....	11
Figuur 5.	Herkomst bezoekers Het Leesten	13

Lijst van tabellen

Tabel 1.	Mechanische en visuele tellingen van auto's en fietsen op Het Leesten	8
Tabel 2.	Gemiddeld aantal auto's per dagtype.....	8
Tabel 3.	Gemiddeld aantal fietsen per dagtype	10
Tabel 4.	Gemiddeld aantal bezoekers per dagtype	11
Tabel 5.	Ingevulde enquêteformulieren per enquêtedag	12
Tabel 6.	Groepskarakterisering en groepsgrootte	12
Tabel 7.	Leeftijd respondenten	13
Tabel 8.	Herkomst bezoekers	13
Tabel 9.	Reistijd	14
Tabel 10.	Informatiebron.....	14
Tabel 11.	Reden van bezoek	14
Tabel 12.	Welke redenen om naar Het Leesten te gaan	15
Tabel 13.	Bezoekfrequentie	15
Tabel 14.	Bezoek in verschillende jaargetijden.....	15
Tabel 15.	Bezoek op verschillende dagen	15
Tabel 16.	Bezoek per dagdeel	16
Tabel 17.	Verblijftijd	16
Tabel 18.	Ondernomen activiteiten	16
Tabel 19.	Gebruik van voorzieningen.....	17
Tabel 20.	Ruimtelijke spreiding	17

Inleiding

De ontwikkeling van het Veluwetransferium in Apeldoorn vraagt om een zorgvuldig plan- en besluitvormingsproces. Het Veluwetransferium is gepland in het gebied Caesarea-Het Leesten bij de afrit Hoenderloo van de A1. De planning is om minstens 250 parkeerplaatsen, horecavoorzieningen en fietsverhuur te realiseren en mogelijk komt hier ook het Nationaal Natuureducatiecentrum. Om de mogelijke gevolgen van deze ontwikkelingen in kaart te brengen is het noodzakelijk meer inzicht te hebben in het huidige recreatieve gebruik van het zoekgebied. Wageningen Universiteit is door Witteveen + Bos gevraagd om dit te onderzoeken. Het belangrijkste doel van het onderzoek is om inzicht te geven in het recreatief gebruik van het parkeerterrein Het Leesten. Het gaat dan om zowel de omvang als de aard van het recreatief gebruik.

De omvang van recreatief bezoek aan natuurgebieden vertoont grote schommelingen in de tijd; het aantal bezoeken is bijvoorbeeld sterk afhankelijk van het weer. Voor het betrouwbaar bepalen van de bezoekomvang is het daarom aan te bevelen om gedurende een langere periode te tellen. Dit maakt het gebruik van mechanische tellers noodzakelijk. Wij werken met twee soorten verkeerstellingen. Dat zijn de zogenaamde mechanische tellingen en visuele tellingen. Mechanische tellingen worden continue uitgevoerd met een automatisch telapparaat en over de weg gespannen luchtslangen om auto's en fietsen te tellen. Ons telprogramma is gebaseerd op het gebruik van mechanische verkeerstellers die zowel motorvoertuigen als fietsers registreren. Een beperkt aantal visuele tellingen dient enerzijds ter controle van de mechanische tellingen, anderzijds leveren ze aanvullende informatie over de rijrichting van het verkeer en over het aantal inzittenden. Deze kwaliteitscontrole is noodzakelijk om vast te stellen of de mechanische tellers correct tellen, dus of elke auto of fiets ook als zodanig geregistreerd wordt. De gemiddelde voertuigbezetting wordt gebruikt om aan de hand van het getelde aantal auto's een betrouwbare inschatting te maken van het aantal bezoekers dat per auto naar het gebied komt.

De verzamelde gegevens geven inzicht in de aantallen fietsen, auto's en autobezoekers en de spreiding hiervan in tijd en ruimte. Dit inzicht kan gebruikt worden om (in het geval er sprake is van problemen door dit recreatieverkeer en -bezoek) geschikte maatregelen en de noodzaak hiervoor te bepalen.

Op Het Leesten zijn gedurende 3 weken de auto's en fietsers mechanisch geteld. Op zaterdag 20 oktober en zondag 21 oktober zijn aanvullend visuele tellingen uitgevoerd.

De aard van het recreatief gebruik is onderzocht met behulp van enquêtes. Op zaterdag 20 oktober en zondag 21 oktober zijn bezoekers van Het Leesten gevraagd om mee te werken aan deze enquête. De vragenlijst is in twee delen aan de bezoekers voorgelegd. Bij aankomst op het terrein zijn bezoekers benaderd met de vraag om mee te werken aan het onderzoek. Op dit moment is het eerste deel van de vragen voorgelegd. Daarna is de bezoeker gevraagd om het tweede deel van de vragen in te vullen vlak voor het vertrek. Het enquêteformulier is opgenomen in Bijlage 1.

Hoofdstuk 2 beschrijft de resultaten van de verkeerstellingen en hoofdstuk 3 bevat de uitkomsten van de enquête. Tenslotte zijn in hoofdstuk 4 de belangrijkste conclusies op een rij gezet.

Hoofdstuk 2 Verkeerstelling

De verkeerstelling die gedurende 3 weken is uitgevoerd heeft als doel om inzicht te krijgen in het aantal auto's dat gemiddeld naar Het Leesten komt en de spreiding daarvan over de dag. Daarnaast wordt deze steekproef gebruikt om een inschatting te maken van het aantal bezoekers dat jaarlijks naar Het Leesten komt.

Voor het onderzoek op De Leesten is in de periode 16 oktober tot 6 november het verkeer op de toegangsweg gemeten met behulp van mechanische telapparatuur. De teller is bij de ingang van het parkeerterrein, bij het wildrooster, geplaatst. Tevens is op zaterdag 20 oktober en zondag 21 oktober tussen 9.00 uur en 17.00 uur visueel geteld. De resultaten daarvan zijn vergeleken met de resultaten van de mechanische telling. Dit geeft een indicatie van de betrouwbaarheid van de mechanische telling.

Tabel 1. Mechanische en visuele tellingen van auto's en fietsen op Het Leesten

		mechanisch	visueel	verschil	verschil
20 oktober	auto's	553	579	-26	-5%
	fietsen	119	57	62	52%
21 oktober	auto's	1064	1128	-64	-6%
	fietsen	284	123	161	57%

Zoals te zien is in Tabel 1, zit er een klein verschil in het aantal auto's tussen de visuele en de mechanische telling. De meest voor de hand liggende reden is dat een deel van de auto's erg langzaam over de telslang rijdt en daardoor als fiets wordt geregistreerd door het telapparaat. Dit verschil is gecorrigeerd door de mechanisch getelde aantallen te vermenigvuldigen met 1.05.

Bij de fietsers is het verschil tussen de visuele tellingen en de mechanische tellingen veel groter (meer dan 50%). Dit verschil wordt waarschijnlijk ook verklaard doordat een klein deel van de auto's als fiets wordt geregistreerd. Doordat het aantal fietsen erg laag is, zeker in verhouding tot het aantal auto's, levert dit al snel een vertekend beeld op. Daarnaast is vastgesteld dat ook wandelaars wel eens op de telslang gaan staan waardoor ze als fiets worden geregistreerd. Om voor deze onzorgvuldigheden te corrigeren is het aantal mechanisch getelde fietsen verminderd met 50%.

Auto's

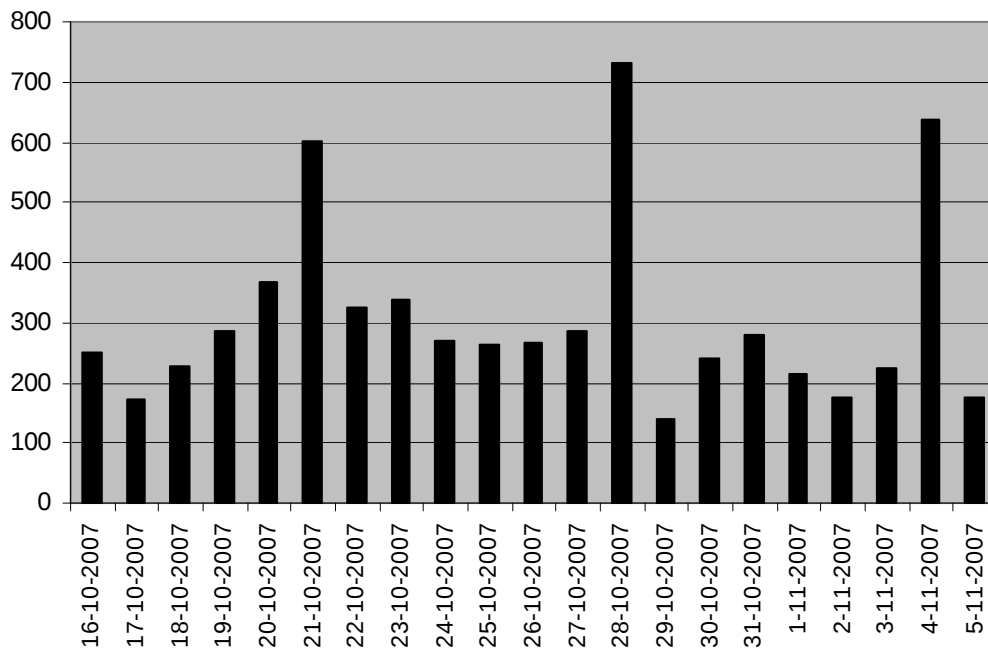
Figuur 1 laat zien dat er een duidelijk verschil is in aantal auto's tussen de zondagen en de overige dagen. De zondagen zijn zeker twee maal zo druk. Opvallend is verder het feit dat er geen groot verschil is tussen zaterdagen en doordeweekse dagen. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat de verkeerstellingen zijn uitgevoerd in de herfstvakantie. Een dergelijk verschil is bij verkeerstellingen in andere gebieden vaak wel aanwezig. Dit duidt er op dat het Leesten dus ook door de week goed bezocht wordt. Gemiddeld zijn er tussen de 200 en 300 auto's op een dag geregistreerd.

Tabel 2. Gemiddeld aantal auto's per dagtype

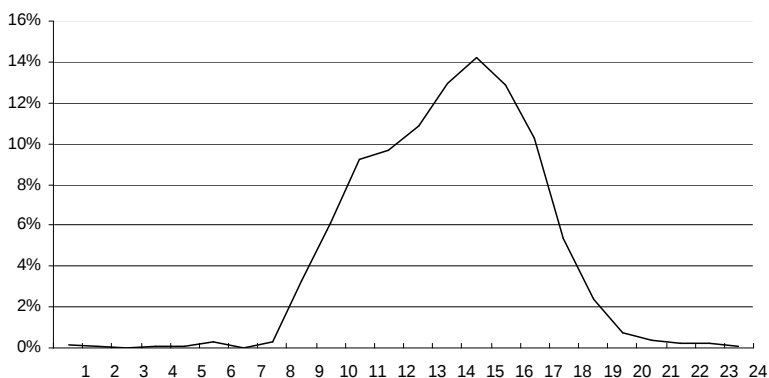
	werkdag	zaterdag	zondag
gem. # auto's per dagtype	242	292	656
% t.o.v. werkdaggemiddelde	100%	121%	271%

Op de zondagen zijn gemiddeld 656 auto's geteld. Op de zaterdagen was dit 292 auto's en op de werkdagen 242 auto's (Tabel 2). De zondagen zijn dus

beduidend drukker dan de zaterdagen en de werkdagen. Het kleine verschil tussen de zaterdagen en de zondagen kan worden verklaard doordat de herfstvakantie in de telperiode viel.

Figuur 1. Aantal auto's per dag in de periode 16 oktober – 5 november

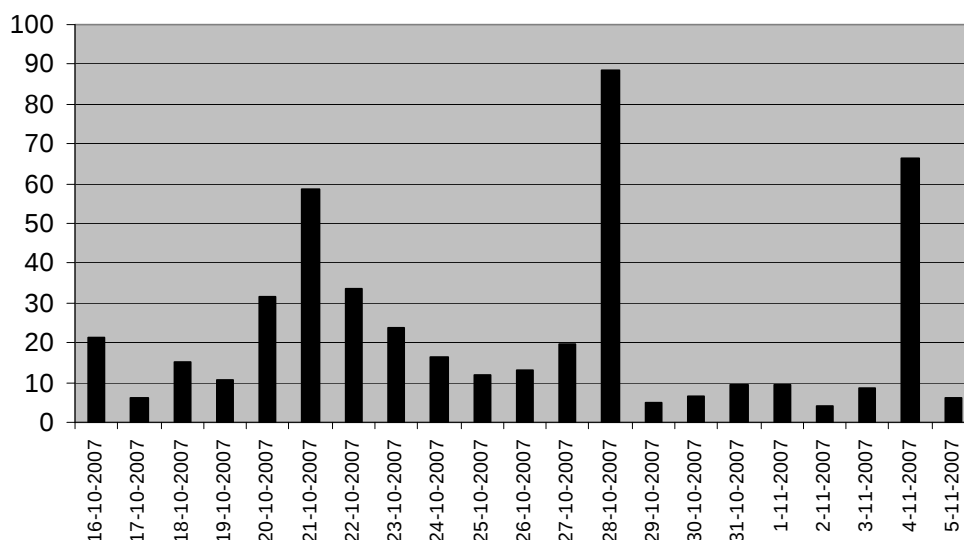
Figuur 2. Percentage van dagtotaal auto's dat in een bepaald uur geregistreerd is

Figuur 2 laat de verdeling van het aantal auto's over de dag zien. Het drukste moment ligt in de vroege middag. Tussen 14.00 uur en 15.00 uur wordt zo'n 14% van het dagelijks verkeer geregistreerd. Visuele tellingen van het aantal geparkeerde auto's laten zien dat op het drukste moment op zondagen er maximaal 120 auto's geparkeerd staan. Daarnaast staan op drukke momenten ook nog wel eens auto's langs de toegangsweg geparkeerd. Op zondag 21 oktober waren dit gemiddeld zo'n 10 auto's. Op drukkere dagen is dit aantal hoger (op 28 oktober bijvoorbeeld zo'n 30 auto's). Een deel van deze auto's zal geteld zijn omdat ze eerst naar het parkeerterrein zijn gereden om te kijken of daar nog plek was, een deel zal meteen langs de weg geparkeerd hebben met het idee dat er toch geen plek was op het parkeerterrein. De enquête laat zien dat meeste mensen een uur tot anderhalf uur in het gebied blijven. Figuur 2 en de tellingen op het parkeerterrein laten zien dat het vanaf 11.00 uur druk wordt en het parkeerterrein dan snel vol staat. Dit werkt door tot een uur of 16.00. Dat betekent dat gedurende 5 uren

er auto's langs de weg geparkeerd zullen worden. Met een gemiddelde verblijftijd van 1 tot 1,5 uur en een capaciteit van 30 tot 40 plaatsen zouden er dan zo'n 150 auto's langs de weg geparkeerd kunnen hebben. Een deel hiervan is nu dus wel en een deel is niet meegenomen in de verkeerstelling.

Fietsen

De mechanische tellers hebben ook alle fietsen geteld. Tijdens de visuele tellingen is gebleken dat het aantal mechanisch geregistreerde fietsen sterk afwijkt van het aantal visueel getelde fietsen. Hiervoor is een correctie toegepast, maar dit betekent wel dat de gepresenteerde aantallen fietsen niet erg betrouwbaar zijn.

Figuur 3. Aantal fietsen per dag in de periode 16 oktober – 5 november 2007

Figuur 3 laat zien dat er voornamelijk op de zondagen mensen met de fiets naar Het Leesten gaan. Door de week is het aantal fietsen erg laag, alleen tijdens de vakantiedagen was dit iets hoger.

Tabel 3. Gemiddeld aantal fietsen per dagtype

	werkdag	zaterdag	zondag
gem. # fietsen per dagtype	13	20	71
% t.o.v. werkdaggemiddelde		156%	556%

Gemiddeld op een zondag zijn er 71 fietsen geteld. Fietsverkeer is nog afhankelijker van het weer. Deze korte telperiode in de herfst geeft wat betreft het fietsverkeer dan ook zeker geen betrouwbaar beeld van het fietsverkeer gedurende het jaar.

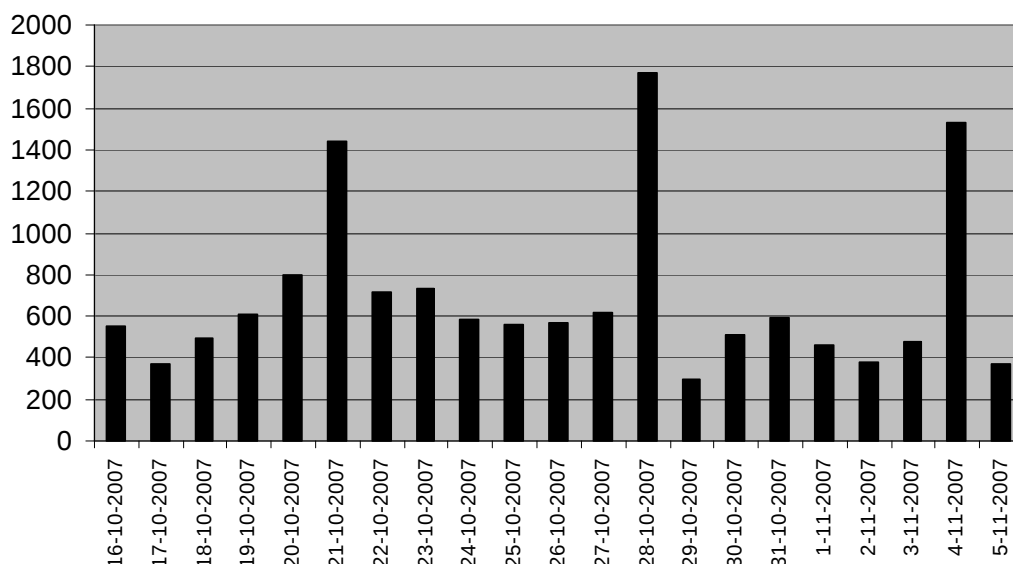
Bezoekers

De visuele tellingen zijn ook gebruikt om de gemiddelde voertuigbezetting vast te stellen. Op zaterdag was de gemiddelde voertuigbezetting voor auto's 2,1 persoon, op zondag 2,3. Voor fietser was de gemiddelde voertuigbezetting 1,0. Deze cijfers zijn gebruikt om het aantal mechanisch getelde auto's en fietsen om te rekenen naar het aantal bezoekers. Figuur 4 laat het aantal bezoekers per dag zien. Gemiddeld zijn er in de telperiode zo'n 700 bezoekers per dag geteld. Op de zondagen lag dit aantal fors hoger, met als topdag 1770 bezoekers op 28 oktober.

Tabel 4. Gemiddeld aantal bezoekers per dagtype

	werkdag	zaterdag	zondag
gem. # bezoekers per dagtype	520	633	1581
% t.o.v. werkdaggemiddelde		122%	304%

De gemiddelden die hier gepresenteerd worden zijn aan de hoge kant vergeleken met de verwachte gemiddelden over een heel jaar omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden rondom de herfstvakantie. Uit onderzoeken elders blijkt dat dit voor natuurgebieden vaak de recreatieve topdagen zijn.

Figuur 4. Aantal bezoekers per dag in de periode 16 oktober – 5 november 2007

Een deel van de bezoekers parkeert niet op het parkeerterrein maar langs de weg er naar toe. Als ze dit meteen doen en niet eerst naar het parkeerterrein zijn gereden, worden ze niet meegenomen in de mechanische telling. Dit gebeurt met name op drukke dagen, als het parkeerterrein vol is. Het aantal bezoekers dat langs de weg parkeert wisselt sterk van dag tot dag en het is op basis van onze telgegevens niet mogelijk daar een betrouwbaar cijfer van te geven. Het cijfermateriaal dat hier gepresenteerd wordt heeft dan ook alleen betrekking op de bezoekers die met hun auto het parkeerterrein zijn opgereden. Uitgaande van 2,3 mensen per auto en zo'n 150 auto's die langs de toegangsweg geparkeerd hebben kunnen we uitrekenen dat er op een drukke dag zo'n 350 bezoekers zijn die hun auto niet op het parkeerterrein hebben geparkeerd. Een deel hiervan zal geteld zijn, een ander deel niet. Het aantal bezoekers zal dus hoger zijn dan de 1770 die nu berekend is.

Hoofdstuk 3 Enquête Onderzoek

Op zaterdag 20 oktober en zondag 21 oktober is een enquête gehouden onder de bezoekers van het parkeerterrein Het Leesten. Onderzoek in andere natuurgebieden leert dat dergelijke weekenddagen in het herfstseizoen vaak de recreatieve topdagen zijn. Enquêteonderzoek op deze dagen geeft dan ook een goed beeld van het recreatief gebruik van dergelijke gebieden. Middels de enquête zijn bezoekers ondermeer gevraagd naar de ondernomen activiteiten en naar hun ruimtelijke spreiding over het gebied. De opzet van de enquête is vergelijkbaar met die van de onderzoeken die Wageningen Universiteit eerder heeft uitgevoerd in Nunspeet¹ en in het Posbankgebied².

In totaal zijn er 271 enquêtes afgenomen (Tabel 5). De cijfers die in de tabellen worden genoemd, betreffen het percentage van deze 271 respondenten die een specifieke antwoord heeft gegeven. Een groot deel van de mensen (77%) heeft ook het tweede deel van de enquête ingevuld en weer ingeleverd. Slechts een enkeling weigerde mee te werken aan het onderzoek.

Tabel 5. Inge vulde enquêteformulieren per enquêtedag

datum	# deel 1	# deel 2	% deel 2
zaterdag 20 oktober	134	99	74%
zondag 21 oktober	137	110	80%
Totaal	271	209	77%

Gedurende de enquête periode op zaterdag zijn 290 inkomende auto's geteld. Van bijna de helft hebben de inzittenden meegewerkt aan de enquête (46%). Op zondag waren deze aantallen respectievelijk 564 auto's en 137 enquêtes (24%). In totaal heeft dus 32% van de bezoekers meegewerkt aan de enquête. Daarmee kan gesteld worden dat de enquêtes een representatief beeld opleveren.

Karakterisering bezoeker

Om een beeld te krijgen van de bezoekers van het transferium is gevraagd met wie ze zijn gekomen en waar ze vandaan komen. Daarnaast is aan de mensen gevraagd of ze vaker naar Het Leesten komen en op welke dagen en in welke jaargetijden. De onderstaande tabellen laten de uitkomsten van deze vragen zien.

Tabel 6. Groepskarakterisering en groepsgrootte

	zaterdag	zondag	totaal	groepgrootte	
met partner	40%	44%	42%	1	17%
met gezin	23%	28%	25%	2	51%
alleen	15%	15%	15%	3	11%
met familie	10%	7%	9%	4	12%
met kennissen/vrienden	8%	5%	7%	5 of meer	8%
met iemand anders, nl....	4%	1%	2%		

¹ Beunen, R. & Jaarsma, C.F. (2004) Het recreatief gebruik van het Veluwetransferium in Nunspeet. WUR, Leerstoelgroep Landgebruiksplanning, Wageningen Studies in planning, analyse en ontwerp #1, Wageningen.

² Regnerus, H.D. (2005) Gemotoriseerd recreatieverkeer in het Posbank-gebied. Onderzoek naar kansrijke sturingsmaatregelen voor het gemotoriseerd recreatieverkeer in Nationaal Park Veluwezoom. WUR, Leerstoelgroep Landgebruiksplanning, Wageningen Studies in planning, analyse en ontwerp #2, Wageningen.

Het merendeel van de mensen komt met de partner naar het gebied toe (40%). Zo'n 25% komt met het gezin. De helft van de mensen komt met z'n tweeën naar het gebied. Dit beeld wordt bevestigd met de visuele tellingen, waaruit bleek dat de gemiddelde autobezetting iets hoger dan 2 was.

25% van de bezoekers komt met de kinderen naar het gebied. Verder is opvallend dat 54% van de bezoekers een hond bij zich heeft. Uit de enquêtes zijn geen grote verschillen tussen de zaterdag en de zondag gekomen. Het lijkt dus of het recreatief gebruik van Het Leesten op alle dagen hetzelfde karakter heeft.

Tabel 7. Leeftijd respondenten

	zaterdag	zondag	totaal
0-14 jaar		1%	0%
15-29 jaar	16%	8%	12%
30-49 jaar	48%	52%	50%
50-65 jaar	24%	32%	28%
66-79 jaar	13%	6%	9%
80 jaar of ouder		1%	1%

Ongeveer de helft van de respondenten is tussen de 30 en 49 jaar oud. Ruim 35% is ouder dan 50 jaar.

Tabel 8. Herkomst bezoekers

	zaterdag	zondag	totaal
woonplaats	96%	92%	94%
vakantieadres in de omgeving	4%	7%	5%
vanaf familie, kennissen, vrienden		1%	0%
anders, namelijk.....		1%	0%

Het overgrote deel (94%) van de bezoekers komt vanaf het woonadres. Een klein aantal mensen (5%) geeft aan in de omgeving op vakantie te zijn.

Figuur 5. Herkomst bezoekers Het Leesten

Figuur 5 laat zien waar de bezoekers van Het Leesten vandaan komen. Het overgrote deel komt uit de directe omgeving, maar opvallend is ook dat er daarnaast bezoekers vanuit allerlei windstreken komen. Voor een deel is dit te verklaren door speciale bijeenkomsten zoals bijvoorbeeld de wandeling van de mopshondenvereniging op zaterdag 20 oktober.

Tabel 9. Reistijd

< 15 min.	50%
15-30 min.	30%
30-60 min.	11%
> 60 min.	9%

Ook Tabel 9 laat zien dat de meeste mensen uit de directe omgeving komen. 80% heeft minder dan 30 minuten moeten rijden om bij Het Leesten te komen.

Aan de respondenten is ook gevraagd op welke wijze ze over Het Leesten gehoord of gelezen hebben?

Tabel 10. Informatiebron

	zaterdag	zondag	totaal
ik woon in de buurt	51%	50%	50%
ik kom er vaker en ken het gebied	16%	25%	21%
via familie, vrienden of kennissen	13%	7%	10%
via een folder of het VVV	3%	7%	5%
toevallig langs gekomen	4%	6%	5%
mopshonden vereniging	7%	1%	4%
via een andere internetsite	2%	2%	2%
via de internetsite van staatsbosbeheer	1%	1%	1%
uit de krant of een tijdschrift		1%	1%
via internetsite www.hetleesten.nl		1%	
nordic walking cursus		1%	

De meeste mensen wonen in de buurt en kennen het gebied al. Informatiebronnen als het VVV, kranten of internet spelen nauwelijks een rol. Op zaterdag waren er redelijk wat mensen die via de mopshondenvereniging of de sportvereniging van Het Leesten hadden gehoord.

Recreatiemotief en recreatieve wensen

Bij aankomst is aan de respondenten gevraagd waarom ze naar Het Leesten zijn gekomen.

Tabel 11. Reden van bezoek

	zaterdag	zondag	totaal
hond uitlaten	36%	35%	35%
recreëren in de natuur	32%	36%	34%
andere reden	20%	13%	17%
zomaar een dagje uit	4%	9%	7%
het is leuk voor de kinderen	5%	1%	3%
de kiosk	2%	4%	3%
nieuwsgierig, nooit geweest		1%	0%
speciale attractie namelijk	1%		0%

De meeste bezoekers komen naar Het Leesten om de hond uit te laten (35%) of om te recreëren in de natuur (34%). In de categorie andere reden worden

onder andere sportactiviteiten zoals hardlopen of nordic wandelen genoemd, maar ook allerlei andere activiteiten als eten, bladeren zoeken, of een kinderfeest.

Tabel 12. Welke redenen om naar Het Leesten te gaan

natuur	57%
hond/hondenbos	50%
wandelmogelijkheden	42%
gezelligheid/ kioks	32%
rust	21%
anders	20%
fietsmogelijkheden	18%
goed bereikbaar	15%
veiligheid	4%
afwisselend terrein	3%

De bezoekers is ook gevraagd om welke redenen ze juist naar Het Leesten zijn gekomen. Daaruit blijkt dat de natuur, de aanwezigheid van het Hondenbos, de wandelmogelijkheden en de kiosk de belangrijke redenen zijn om naar Het Leesten te gaan.

Tabel 13. Bezoekfrequentie

	zaterdag	zondag	totaal
meerdere malen per week	23%	18%	21%
eenmaal per week	17%	29%	23%
eenmaal per maand	13%	17%	15%
een paar keer per jaar	27%	29%	28%
eerste keer	19%	6%	13%

Veel bezoeker komen regelmatig naar Het Leesten. Bijna de helft van de bezoekers zelfs minstens een maal per week. Ruim 10% van de respondenten was voor het eerst in het gebied. Dit lijkt vooral samen te hangen met de bijeenkomst van de mopshondenvereniging op zaterdag 20 oktober.

Tabel 14. Bezoek in verschillende jaargetijden

	zaterdag	zondag	totaal
lente	71%	80%	75%
zomer	69%	82%	76%
herfst	97%	96%	97%
winter	71%	81%	76%

De respondenten is gevraagd in welke jaargetijden ze Het Leesten bezoeken. Tabel 14 laat ook zien dat veel mensen het hele jaar door naar Het Leesten komen.

Tabel 15. Bezoek op verschillende dagen

	zaterdag	zondag	totaal
zondag	57%	97%	77%
zaterdag	85%	45%	65%
door de week	37%	33%	35%

Aan de respondenten is vervolgens ook gevraagd op welke dagen ze Het Leesten bezoeken en waarom ze juist op de aangegeven dagen naar het gebied kwamen. Tabel 15 laat zien dat veel mensen specifiek in het weekend komen. De meeste mensen gaven daarbij aan dat dit het beste uitkwam. Een

klein deel (12%) gaf aan vooral door de week te komen omdat het dan rustiger is in het gebied.

Tabel 16. Bezoek per dagdeel

	zaterdag	zondag	totaal
in de ochtend	42%	50%	46%
rond de middag	49%	48%	49%
na de middag	34%	32%	33%

Het merendeel van de bezoekers geeft aan met name in de ochtend of rond de middag naar het gebied te gaan. Een kleiner deel van de bezoekers komt pas na de middag naar het gebied.

Karakterisering recreatief gebruik

Om een indruk te krijgen van de aard van het recreatief gebruik is respondenten gevraagd hoe lang ze in het gebied verblijven, wat voor activiteiten ze hebben ondernomen, van welke voorzieningen ze gebruik hebben gemaakt en in welke gebieden ze geweest zijn.

Tabel 17. Verblijftijd

	zaterdag	zondag	totaal
30 minuten	10%	6%	8%
een uur	37%	32%	35%
anderhalf uur	18%	31%	24%
2 uur	22%	23%	23%
langer dan 2 uur	13%	8%	11%

Meer dan de helft van de bezoekers geeft aan ongeveer een uur tot anderhalf uur in het gebied te verblijven. Slechts een klein deel (8%) verblijft korter. Een vrij groot deel (34%) geeft aan langer dan 2 uur te blijven.

Tabel 18. Ondernomen activiteiten

	altijd	regelmatig	soms	nooit
hond uitlaten	42%	9%	2%	48%
koffie drinken / frietje eten	30%	23%	16%	31%
korte wandeling	29%	15%	5%	51%
lange wandeling	29%	12%	3%	56%
andere activiteiten	5%	2%	2%	91%
trimmen/joggen	3%	2%		95%
luieren/zitten/zonnen	2%	4%	2%	93%
natuurstudie/wildkijken	2%	2%	1%	96%
paardrijden	1%		3%	96%
picknicken		3%	3%	95%
toerfietsen		1%	2%	97%
racefietsen / ATB-/mountainbiken		1%		98%

Ruim de helft van de bezoekers komt naar het gebied om de hond uit te laten. Andere populaire activiteiten zijn koffie drinken en een wandeling maken. In de categorie andere activiteiten zijn met name spelen met de kinderen en nordic walking genoemd.

Tabel 19. Gebruik van voorzieningen

	altijd	regelmatig	zelden	nooit
kiosk	36%	43%	14%	36%
Natte neuzenroute (groen)	22%	26%	5%	78%
Bos- en heidewandeling (rood)	8%	31%	4%	86%
Heidewandeling (blauw)	5%	31%	4%	91%
speelweide/picknickplaats	8%	12%	5%	105%
andere wandelroute:	3%	1%	1%	126%
toilet/wildkijkplaats	1%	1%	0%	127%
lange afstandswandeling	1%	0%	1%	127%
informatiebord/-paneel	1%	6%	9%	113%
fietspaden	1%	3%	0%	126%
ruiterpaden	0%	0%	1%	128%

Tabel 19 laat zien dat ruim de helft van de respondenten aangeeft wel eens gebruik te maken van de kiosk. Ook de natte neuzenroute wordt door veel mensen gebruikt. De andere wandelroutes worden door een kleiner deel van de bezoekers gebruikt.

Om een indruk te krijgen van de ruimtelijke spreiding van de bezoekers is in het tweede deel van de enquête aan de respondenten gevraagd om aan te geven welke gebieden ze hebben bezocht en of welke wandelroute ze hebben gelopen. De genoemde gebieden zijn weergegeven op kaart 1 (bijlage 1). Elke respondent (totaal 209 mensen) kan dus meerdere gebieden of routes hebben ingevuld.

Tabel 20. Ruimtelijke spreiding

N=209	zaterdag	zondag	totaal
Parkeerterrein	92%	82%	87%
Hondenbos (gebied 3)	44%	55%	50%
Leesterheide (gebied 2)	47%	39%	43%
Natte neuzenroute (groen)	26%	31%	29%
Recreatieveld (gebied 1)	30%	21%	25%
Bosgebied Het Leesten (gebied 4)	21%	27%	24%
Heidewandeling (blauw)	23%	14%	18%
Bos- en heidewandeling (rood)	20%	16%	18%
Ugchelsche bos (gebied 7)	3%	6%	5%
andere wandelroute	6%	6%	6%
Vlinderbaan / Salamandergat (gebied 5)	3%	3%	3%
Koppelsprengen (gebied 6)	2%	3%	2%

Het merendeel van de respondenten recreëert in de directe omgeving van het parkeerterrein. Een groot deel van de respondenten (50%) geeft aan in het Hondenbos te zijn geweest. Ook hebben veel mensen de Leesterheide bezocht (43%). De Natte Neuzenroute is de meest populaire wandelroute, deze loopt door het Hondenbos. 95% van de respondenten die deze route heeft aangelopen heeft dan ook aangegeven in het Hondenbos te zijn geweest. Verder valt op dat slechts een klein deel van de respondenten aangeeft verder weg te zijn geweest.

De respondenten is ook gevraagd of ze op de betreffende dag nog elders met de auto de Veluwe op zijn geweest of nog van plan waren om ook elders heen te gaan. Uit de antwoorden bleek dat het merendeel van de bezoekers alleen naar Het Leesten is geweest.

Waardering en beleving

Tenslotte zijn de respondenten die het tweede deel hebben ingevuld (209 mensen) nog wat vragen gesteld om een indruk te krijgen van hun waardering voor het gebied en de faciliteiten.

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stellingen?

N=209	helemaal mee eens	mee eens	neutraal	mee oneens	helemaal mee oneens
Het gebied is vanuit mijn vertrekplaats goed bereikbaar	75%	21%	2%	1%	1%
in dit gebied ondervind je geen hinder van anderen	31%	37%	23%	8%	1%
er is voldoende parkeergelegenheid	34%	39%	13%	12%	1%
er zijn voldoende informatiepanelen	23%	43%	27%	4%	1%
er zijn voldoende gemarkeerde wandelroutes	24%	46%	16%	9%	1%
Ik vind het goed dat het autoverkeer in natuurgebieden beperkt wordt	55%	31%	7%	5%	2%
er zijn voldoende zitbanken	19%	34%	22%	21%	2%
er zijn voldoende picknickplaatsen	12%	27%	42%	14%	2%
de recreatievoorzieningen zijn goed onderhouden	19%	53%	20%	4%	
ik heb ik het in dit gebied geen last van loslopende honden	34%	36%	13%	7%	5%
ik heb in dit gebied geen last van omgevingslawaaï	28%	47%	15%	7%	1%
ik heb in dit gebied geen hinder van gemotoriseerd verkeer	39%	46%	9%	3%	1%
Ik vind het belangrijk dat ik met de auto overal in de natuur kan komen	9%	10%	22%	30%	28%

Uit de vragen blijkt dat mensen erg tevreden zijn over het gebied. Het is goed bereikbaar, er zijn voldoende wandel mogelijkheden, men is tevreden over het onderhoud en ondervindt weinig hinder van andere activiteiten.

Op de vraag of mensen wellicht ergens hinder van handen worden alleen fietsers (door 12% van de respondenten), honden (9% van de respondenten) en drukte (5% van de respondenten) enkele malen genoemd. Zo'n 70% van de respondenten geeft aan geen of weinig hinder te hebben van deze activiteiten. De overige 20% heeft geen mening of heeft niets ingevuld.

Hoofdstuk 4 Conclusies

Dit hoofdstuk bevat de belangrijkste conclusies van het recreatie onderzoek op Het Leesten.

De omvang van het recreatieverkeer

De verkeerstellingen bestonden uit mechanische tellingen die zijn uitgevoerd tussen 16 oktober tot 6 november en visuele tellingen op zaterdag 20 oktober en zondag 21 oktober. Met de visuele tellingen is vastgesteld dat de mechanische telapparatuur goed werkt, maar dat een klein deel (5%) van de auto's niet geregistreerd wordt omdat deze auto's te langzaam over de telslang rijden. De gegevens zijn voor dit verschil gecorrigeerd.

Op de zondagen zijn gemiddeld 656 auto's geteld. Op de zaterdagen was dit 292 auto's en op de werkdagen 242 auto's. De zondagen zijn dus beduidend drukker dan de zaterdagen en de werkdagen. Het kleine verschil tussen de zaterdagen en de zondagen kan worden verklaard doordat de herfstvakantie in de telperiode viel.

Dagelijks komt ook een klein aantal fietsers naar Het Leesten. Op de drukste dagen in de herfst zijn dit ongeveer 60 fietsen.

Middels de visuele tellingen is het gemiddeld aantal inzittenden per auto bepaald. Op werkdagen en zaterdagen was dit 2,1 persoon, op zondagen 2,3 persoon. Met behulp van deze cijfers is het aantal auto's om te rekenen tot het aantal bezoekers. Bij dit aantal zijn vervolgens ook de fietsbezoekers opgeteld.

Op een gemiddelde werkdag in de telperiode zijn ruim 500 bezoekers geteld. De zaterdagen waren iets drukker met gemiddeld 688 bezoekers. De zondagen zijn duidelijk de drukste dagen met gemiddeld 1581 bezoekers. De drukste dag van de telperiode was 28 oktober met 1770 bezoekers.

Een klein deel van de bezoekers parkeert de auto niet op het parkeerterrein maar langs de toegangsweg. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat het parkeerterrein op drukke dagen snel vol staat. Dit betekent dat het verschil tussen rustige dagen en drukke dagen iets groter zal zijn dan de telgegevens laten zien. Zondag 21 oktober was geen extreem drukke dag. Op die dag stonden er op de drukste momenten zo'n 10 tot 15 auto's langs de weg geparkeerd. Op zondag 28 oktober is vastgesteld dat dit er 30 waren. Wanneer de auto's die langs de toegangsweg geparkeerd zijn bij het totaal worden opgeteld zal het aantal auto's op de recreatieve topdagen dus iets hoger liggen dan de 731 die nu geteld zijn op 28 oktober. Dit aantal wordt maximaal ingeschat op 150 auto's, waarvan een deel waarschijnlijk wel de telslang is gepasseerd. Op basis van deze inschatting betekent dat zo'n 350 extra bezoekers op extreem drukke dagen.

Het drukste moment van de dag ligt tussen 14.00 uur en 15.00 uur. Het parkeerterrein is vol als er zo'n 120 auto's staan.

De aard van het recreatief gebruik

Het merendeel van de bezoekers aan Het Leesten zijn mensen uit de directe omgeving. Deze bezoekers komen zeer regelmatig naar het gebied toe.

De belangrijkste redenen om naar Het Leesten toe te gaan zijn recreëren, met name wandelen in de natuur en om de hond uit te laten. Ook bezoekt een vrij groot deel van de bezoekers (50%) regelmatig de kiosk.

De meeste mensen blijven redelijk in de buurt van het parkeerterrein. Het hondenbos en het heideterrein zijn de meest populaire bestemmingen. Slechts een zeer klein deel van de recreanten bezoekt ook gebieden die wat verder weg liggen. Ruim de helft van de recreanten loopt een gemarkeerde wandelroute. De natte neuzenroute is daarbij favoriet. De meeste bezoekers verblijven een uur tot anderhalf uur in het gebied.

Tijdens het veldwerk is opgevallen dat Het Leesten ook gebruikt wordt voor speciale activiteiten. Met name hondenverenigingen lijken het te gebruiken als ontmoetingsplaats. Zo was er bijvoorbeeld op zaterdag 20 oktober een bijeenkomst van de mopshondenvereniging. Gezien de aanwezigheid en de populariteit van het hondenbos is dit natuurlijk niet verrassend.

De bezoekers van Het Leesten zijn over het algemeen erg tevreden over het gebied en de recreatiemogelijkheden. Ze ondervinden weinig tot geen overlast van elkaars of andere activiteiten.

Bijlage 1: enquête formulier

1. Met welk doel bent u vandaag naar dit gebied gekomen?

☐ zomaar een dagje uit	☐ ik ben er al lang niet meer geweest
☐ recreëren in de natuur	☐ hond uitlaten
☐ het is leuk voor de kinderen	☐ speciale attractie, namelijk ...
☐ nieuwsgierig, nog nooit geweest	☐ anders, namelijk....

2. Waarom bezoekt u juist deze locatie?

☐ mooiste locatie	☐ voor bepaalde faciliteit of voorziening, namelijk:
☐ toevallig terechtgekomen	☐ bewegwijzering gevolgd
☐ veilige parkeerplaats (toezicht)	☐ anders, namelijk:

3. Op welke wijze heeft u voorafgaand aan uw bezoek gehoord of gelezen over dit gebied?

☐ ik kom er vaker en ken het gebied	☐ via een andere internetsite: www...
☐ via familie, vrienden of kennissen	☐ uit de krant of uit een tijdschrift
☐ gehoord op radio of tv	☐ via een folders of het VVV
☐ via de internetsite van staatsbosbeheer	☐ ik woon in de buurt
☐ via internetsite www.hetleesten.nl	☐ anders, namelijk:

4. Hoe vaak bezoekt u Het Leesten ?

☐ meerdere malen per week	☐ eenmaal per maand
☐ eenmaal per week	☐ een paar keer per jaar

5. In welk seizoen bezoekt u Het Leesten ? (meer antwoorden mogelijk)

☐ lente	☐ herfst
☐ zomer	☐ winter

6. Op welke dagen bezoekt u Het Leesten meestal ?(meer antwoorden mogelijk)

- ☐ zondag
☐ zaterdag
☐ door de week

7. Waarom komt u juist op deze dagen naar het gebied ?

- ☐ komt het beste uit
☐ rustiger in het gebied
☐ anders, namelijk....

8. Op welk dagdeel bezoekt u Het Leesten meestal?

- ☐ in de ochtend
☐ rond de middag
☐ na de middag

9. Hoe lang blijft u in meestal in het gebied ?

☐ 30 minuten	☐ 2 uur
☐ een uur	☐ langer dan 2 uur
☐ anderhalf uur	

10. Met wie gaat u meestal naar Het Leesten ?

- ☐ alleen
☐ met partner
☐ met gezin
☐ met familie
☐ met kennissen/vrienden
☐ met iemand anders, nl...

11. Wat is uw leeftijd ?

- ☐ 0-14 jaar
 ☐ 50-65 jaar
☐ 14-29 jaar
 ☐ 65-79 jaar
☐ 30-49 jaar
 ☐ 80 jaar of ouder

12. Komt u vanaf uw woonplaats of vanuit een tijdelijke verblijfplaats? (wat is de vier cijferige postcode van uw woonplaats?)

- ☐ woonplaats: postcode (4 cijfers):
☐ vanaf familie, kennissen, vrienden
☐ vakantieadres in de omgeving
☐ anders, nl.....

13. Hoelang bent u onderweg om bij Het Leesten te komen ?

- ☐ ongeveer..... minuten

14. Wat zijn voor u de belangrijkste redenen om naar Het Leesten te gaan ?

(meer antwoorden mogelijk)

- ☐ rust
 ☐ fietsmogelijkheden
☐ natuur
 ☐ afwisselend terrein
☐ goed bereikbaar
 ☐ veiligheid
☐ wandelmogelijkheden
 ☐ anders...

15. Welke activiteiten verricht u meestal vanuit Het Leesten ? (meer antwoorden mogelijk)

	altijd	regelmatig	soms
korte wandeling			
lange wandeling			
hond uitlaten			
trimmen/joggen			
luieren/zitten/zonnen			
picknicken			
koffie drinken / frietje eten			
toerfietsen			
racefietsen / ATB-/mountainbiken			
paardrijden			
natuurstudie/wildkijken			
anders, nl.:			

16. Van welke voorzieningen in Het Leesten maakt u wel eens gebruik ? (meer antwoorden mogelijk)

	altijd	regelmatig	zelden	nooit
Heidewandeling (blauw)				
Bos- en heidewandeling (rood)				
Natte neuzenroute (groen)				
andere wandelroute:				
lange afstandswandeling				
informatiebord/-paneel				
speelweide/picknickplaats				
kiosk				
fietspaden				
ruiterpaden				
anders, nl.:				

DEEL 2

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in het aantal bezoekers van Het Leesten, in de activiteiten die ze ondernemen en in hun wensen en verlangens ten aanzien van het gebied. Daarnaast hebben we een aantal vragen over het recreëren op de Veluwe in het algemeen opgenomen. De provincie Gelderland is namelijk actief bezig om de kwaliteit van de recreatieve voorzieningen te verbeteren en hoort graag hoe de bezoekers van de Veluwe hierover denken.

1. Welk deel/delen van het gebied heeft u zojuist bezocht ? (meer antwoorden mogelijk)

De gebiedsnummer verwijzen naar de nummer zoals we die op een overzichtkaart hebben gezet. De enquêteurs zijn in het bezit van deze kaart (kaart 1).

- ☐ Parkeerterrein
 - ☐ Recreatieveld (gebied 1)
 - ☐ Leesterheide (gebied 2)
 - ☐ Hondenbos (gebied 3)
 - ☐ Bosgebied Het Leesten (gebied 4)
 - ☐ Vlinderbaan / Salamandergat (gebied 5)
 - ☐ Koppelsprengen (gebied 6)
 - ☐ Ugchelsche bos (gebied 7)
 - ☐ Heidewandeling (blauw)
 - ☐ Bos- en heidewandeling (rood)
 - ☐ Natte neuzenroute (groen)
- andere wandelroute:

2. Bent u vandaag al elders met de auto de Veluwe op geweest of bent u van plan om later nog een ander deel van de Veluwe te bezoeken?

Eerder:

- ☐ nee
- ☐ ja, namelijk

Later:

- ☐ nee
- ☐ dat weet ik nog niet
- ☐ ja, namelijk naar...

3. In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stellingen?

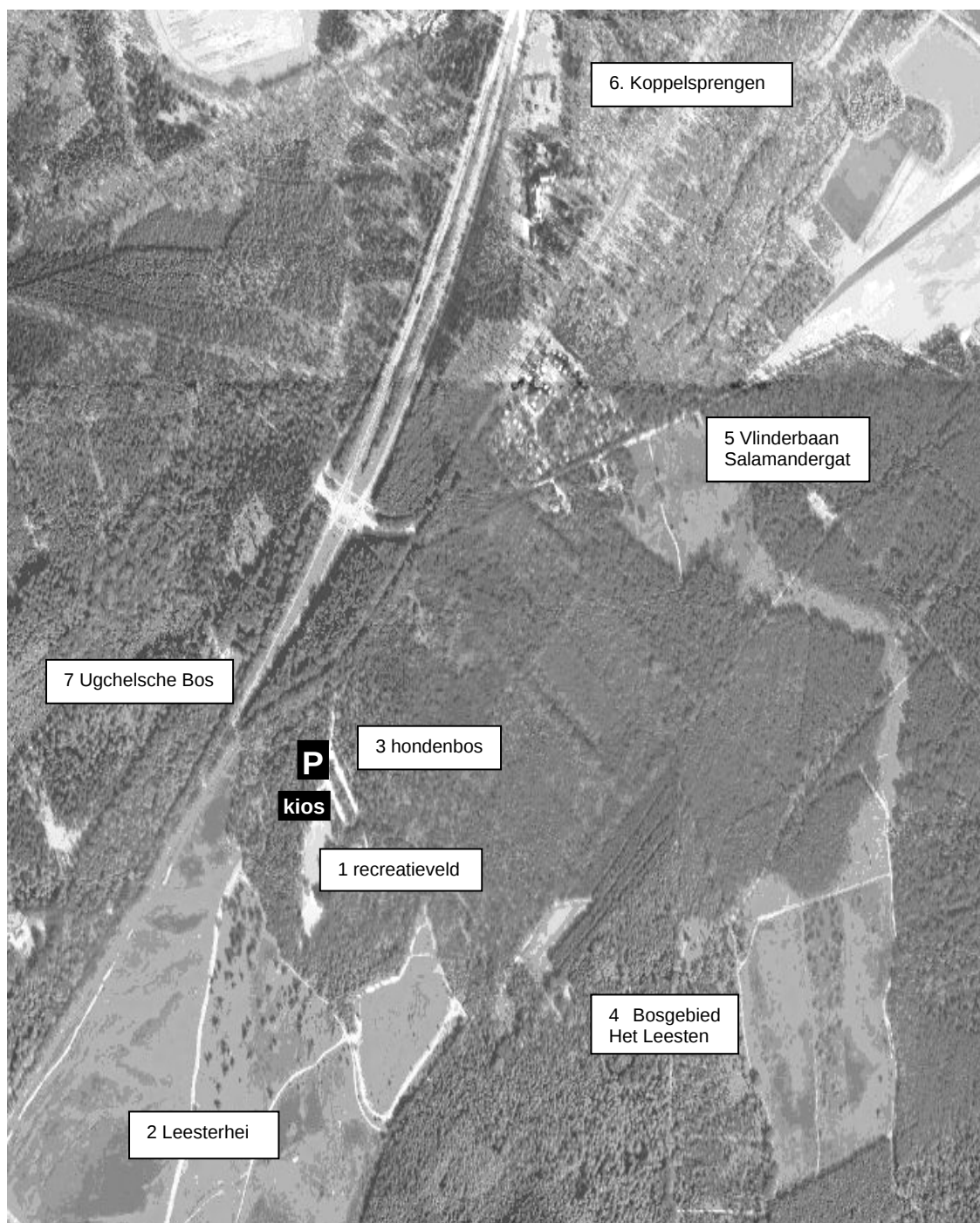
	helemaal mee eens	mee eens	neutraal	mee oneens	helemaal mee oneens
• Het gebied is vanuit mijn vertrekplaats goed bereikbaar					
• in dit gebied ondervind je geen hinder van anderen					
• er is voldoende parkeergelegenheid					
• er zijn voldoende informatiepanelen					
• er zijn voldoende gemarkeerde wandelroutes					
• Ik vind het goed dat het autoverkeer in natuurgebieden beperkt wordt					
• er zijn voldoende zitbanken					
• er zijn voldoende picknickplaatsen					
• de recreatievoorzieningen zijn goed onderhouden					
• ik heb ik het in dit gebied geen last van loslopende honden					
• ik heb in dit gebied geen last van omgevingslawaaï					
• ik heb in dit gebied geen hinder van gemotoriseerd verkeer					
• Ik vind het belangrijk dat ik met de auto overal in de natuur kan komen					

5. Hinder

Tijdens uw bezoek bent u wellicht ook wel iets tegengekomen waar u zich aan stoorde. Kunt u aangeven wat u stoorde tijdens uw bezoek en in welke mate?

	veel hinder	geen/weinig hinder	geen mening
drukke			
fietzers			
honden			
hekken			
onduidelijk padenstelsel			
te stil			
te onveilig			

Kaart 1.

Bijlage

4

Nb-wet vergunning d.d. 20 mei 2014

BESLUIT NATUURBESCHERMINGSWET 1998 VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN
GELDERLAND

Datum besluit : 20 mei 2014
Onderwerp : Natuurbeschermingswet 1998 – 2012-016901 - gemeente Apeldoorn
Activiteit : realisatie Veluwetransferium 't Leesten te Apeldoorn
Verlenen/weigeren : verlenen vergunning

Aanvrager : Staatsbosbeheer
Zaaknummer : 2012-016901

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Staatsbosbeheer regio Oost, Binnensingel 3 te Deventer, hierna te noemen aanvrager, van 27 september 2012 om een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, hierna de Nbw 1998.

Aanvraag en procesverloop

De aanvraag omvat de realisatie en exploitatie van het Veluwetransferium Apeldoorn (Het Leesten) en is gelegen in het Natura 2000-gebied Veluwe. Zie voor de ligging van dit Veluwetransferium en de grens van het studiegebied c.q. projectgebied de kaart in bijlage 2.

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende stukken gebruikt:

- Aanvraagformulier Vergunning ex artikel 16 en 19d Natuurbeschermingswet 1998, d.d. 17 september 2012.
- Tauw, september 2012. Passende beoordeling Veluwetransferium Apeldoorn, in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.
- Aanvullende gegevens met betrekking tot de mitigerende maatregelen, 5 februari 2013 en 17 december 2012.
- Aanvullende gegevens in de vorm van aanvullend kaartmateriaal, augustus 2013.

Op 17 december 2012 en op 5 februari 2013 hebben wij van de aanvrager aanvullende stukken ontvangen waarom wij bij brief van 7 november 2012 hebben verzocht.

Ontwerpbesluit

Het ontwerpbesluit heeft in de periode van 15 maart 2013 tot 26 april 2013 ter inzage gelegen. Het ontwerpbesluit is tevens toegezonden aan het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Apeldoorn en aan de Gelderse Natuur en Milieufederatie waarbij zij in de gelegenheid zijn gesteld een zienswijze naar voren te brengen. Er is één zienswijzen ingekomen als reactie op de terinzagelegging van het ontwerpbesluit.

Wijziging aanvraag

Op 9 september 2013 hebben wij een besluit genomen op de aanvraag. Het besluit is toegezonden aan betrokkenen doch, op verzoek van Staatsbosbeheer en de indiener van de zienswijze, niet gepubliceerd. Inmiddels heeft Staatsbosbeheer per brief van 25 februari 2014, door ons ontvangen op 13 maart 2014, medegedeeld dat zij overeenstemming hebben bereikt met de indiener van de zienswijze over het deels intrekken van de aanvraag. De intrekking betreft de aanleg van de fietspaden van het transferium naar Hoog Buurlo en naar Hoenderloo. Tevens wordt de afsluiting van een deel van de paden ingetrokken als mitigerende maatregel om significant negatieve effecten ten gevolge van aanleg van het fietspad te mitigeren. Staatsbosbeheer heeft aangegeven dat zij voornemens zijn om meer paden af te sluiten doch niet in het kader van deze aanvraag.

Nu het besluit van 9 september 2013 niet in werking is getreden wordt middels dit besluit alsnog op de aanvraag beslist waarbij de intrekking van een deel van de aanvraag als uitkomst van het overleg tussen indiener van de zienswijze en aanvrager wordt meegenomen in de beslissing.

Op deze vergunningaanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstellingen van het voor deze aanvraag relevante Natura 2000-gebied zijn vermeld in bijlage 1.

Inhoud van de aanvraag

Activiteit waarvoor vergunning wordt aangevraagd

Ten zuidwesten van Apeldoorn wordt een zonering gerealiseerd door bestaande recreatieve voorzieningen te verplaatsen naar Veluwetransferium 't Leesten, nieuwe voorzieningen aan te leggen en paden af te sluiten (zie bijlage 3 t/m 6). Concrete maatregelen zijn:

- Verplaatsing van bestaande parkeerplaatsen naar 't Leesten, waardoor er bij 't Leesten maximaal 250 parkeerplekken komen.
- Aanleggen van een heidecorridor.
- Verplaatsing van het hondenlosloopgebied.
- Bouwen van een nieuw buitencentrum.
- Afsluiten van een zandweg voor gemotoriseerd verkeer.
- Afsluiten van enkele paden nabij de af te sluiten zandweg.

In de aanvraag beschreven natuurwaarden

Voor de beschrijving van de natuurwaarden is gebruik gemaakt van de passende beoordeling van Tauw van september 2012

Ten aanzien van de natuurwaarden is de volgende algemene tekst opgenomen in de passende beoordeling.

“Het gebied bestaat overwegend uit aaneengesloten bos, met vooral percelen naaldbos (voornamelijk Grove den en minder Douglasspar, Japanse lork en Fijnspar) en in mindere mate loofbos (Zomereik, Ruwe berk). Naast het bos bevinden zich in het plangebied ook belangrijke natuurwaarden in de vorm van heidegebied; Het Leesten (40 ha) en het Armenveld. Grotere complexen heide liggen op enige afstand. Langs de randen van de Veluwe ontspringen sprengen en beken.”

Habitattypen

Voor de beschrijving van de aanwezige habitattypen is gebruik gemaakt van de habitattypenkaart, de werkversie van Staatsbosbeheer van april 2010. Hieruit blijkt dat in het plangebied drie habitattypen aanwezig zijn. Dit zijn Droge heide (H4030), Beuken-eikenbos met Hulst (H9120) en Oude eikenbossen (H9190).

Op het Armenveld, waar een wandelpad wordt aangelegd, komt Droge heide voor.

Habitatrichtlijnsoorten

In de passende beoordeling is hierover het volgende opgenomen

“Vliegend hert

Volgens de werkkaarten van het beheerplan Veluwe (website provincie Gelderland) komt deze soort niet in het Leesten voor, maar alleen aan de westkant van de Otterloseweg. Uitbreiding van de populatie en het leefgebied van het Vliegend hert is sterk afhankelijk van de kwaliteitsontwikkeling van Oude eikenbossen en Beuken-eikenbossen (LNV, 2007). Gezien de huidige kwaliteit van de bossen in het studiegebied ten oosten van de Otterlose weg is de kans op uitbreiding van de populatie hier klein.”

“Beekprik

De Beekprik komt voor in de Koppelsprengen (Egmond, 2008 en waarneming Tauw, 2012). Omdat de meeste leefgebieden sterk geïsoleerd zijn, zal een vergroting van de verspreiding waarschijnlijk alleen via herintroductie mogelijk zijn op locaties waar de waterkwaliteit en beekmorfologie inmiddels weer hersteld zijn (LNV, 2007).”

“Gevlekte witsnuitlibel

De Gevlekte witsnuitlibel is in 2008 eenmaal waargenomen in het Salamandergat (inventarisatie Staatsbosbeheer) en er worden meerdere waarnemingen gemeld in 2008, 2009 en 2010 op waarneming.nl.”.. “ Er zijn op de Veluwe vier gebieden waar de soort met zekerheid voorkomt, dit is niet Het Leesten.”

Broedvogels

In de natuurtoets is het volgende opgenomen ten aanzien van het voorkomen van vogelsoorten in of rondom het plangebied.

- *“De Boomleeuwerik is een vogel die zich vooral ophoudt op de droge zandgronden en dan het liefst op heideterreinen met struiken en verspreid staande bomen. De Boomleeuwerik is in 2007 waargenomen en komt voor in Het Leesten en het Armenveld (inventarisatie Staatsbosbeheer).*
- *Roodborsttapuiten zijn vogels van open tot halfopen, vaak droge terreinen met enige struweelopslag of hoog opschietende kruiden, zoals heidevelden. Het goed verborgen nest wordt op of net boven de grond gebouwd. In 2007 zijn vijf territoria op Het Leesten waargenomen en een op het Armenveld (inventarisatie Staatsbosbeheer)*
- *Tapuiten zijn op de grond levende vogels van droge graslanden, duinen, hoogvenen en heidevelden. De soort broedt in holen; het nest bevindt zich vaak in een konijnenhol. In 1998 is er een territorium vastgesteld op Het Leesten. In 1990 en 2007 is deze soort niet waargenomen (inventarisatie Staatsbosbeheer)*
- *Optimaal leefgebied van de Zwarte specht is het habitatype Oude eikenbossen en Beukeneikenbossen met Hulst, bos met kleinere onderbrekingen van open plekken, kaalslagen of randen. Naaldbos is vooral foerageergebied, omdat hier aanbod van voedsel is, zoals rode bosmieren en houtmieren. De soort ontbreekt in bossen kleiner dan 100 ha (Sierdsema et al., 2008). In 1990 en 1998 zijn territoria van de Zwarte specht waargenomen in het bosgebied tussen Het Leesten en het Armenveld. In 2007 is deze soort alleen ten zuiden van het plangebied waargenomen (inventarisatie Staatsbosbeheer).*
- *De Wespendif heeft een voorkeur voor de wat rijkere vochtige loofbossen variërend van uitgestrekt gesloten bos tot bosfragmenten in halfopen landschap (Sierdsema et al., 2008), Naaldbossen vormen suboptimaal leefgebied voor deze soort. In de omgeving van het plangebied komt een aantal paren voor (Emond et al., 2008).*
- *Nachtzwaluwen zijn vogels van doorgaans droge, halfopen tot open terreinen. Het nest bevindt zich op de grond, maar de aanwezigheid van enig geboomte als schuil- en zangplaats is gewenst (SOVON, 2002), Op Het Leesten en het Armenveld worden jaarlijks een tot twee paar vastgesteld (Emond et al., 2008).*
- *De IJsvogel is een soort van open water en is waargenomen in de omgeving van de Koppelsprengen (Emond et al., 2008).”*

In de aanvraag beschreven relevante factoren

Onderstaande effecten worden door het bureau in de passende beoordeling beschreven:

- Oppervlakteverlies
- Betreding en vermessing door honden
- Versnippering en barrièrewerking
- Depositie
- Geluid
- Licht
- Optische verstoring

In de aanvraag beschreven effecten van de gevraagde activiteiten

Door Tauw (september 2012) worden de volgende conclusies getrokken met betrekking tot de effecten:

Negatieve effecten

- Voor de aanleg van het buitencentrum en parkeerplaatsen wordt 5.710 m² naaldbos gekapt. Hierdoor is er oppervlakteverlies van suboptimaal leefgebied van Wespendif en Zwarte specht. Dit is een negatief effect op deze doelsoorten.
- Negatieve effecten door oppervlakteverlies (550m²) van het habitatype Droge heide en leefgebied voor broedvogels van heide door de aanleg van een wandelpad in het Armenveld (op termijn toename van droge heide door ontwikkeling van een heidecorridor van 10,5 hectare en ter hoogte van het te verwijderen pad).
- Er is een negatief effect op het habitatype Droge heide door betreding en vermessing door honden.
- De uitbreiding van de natte neuzenroute over het Armenveld en de verwachte toename van recreanten over dit pad heeft negatieve effecten op Tapuit, Roodborsttapuit, Boomleeuwerik en Nachtzwaluw.
- Er is een toename van geluid door de N304 door verschuiving van de contour van de geluidsbelasting met 81 meter. Negatieve effecten op Tapuit, Roodborsttapuit, Boomleeuwerik, Nachtzwaluw, Zwarte specht en Wespendif zijn niet uit te sluiten.
- Er is een toename van recreatie op de Leesterheide, een negatief effect op Tapuit, Roodborsttapuit, Boomleeuwerik en Nachtzwaluw is daarom niet uit te sluiten.

Positieve effecten

- Toename oppervlak en ontsnippering van habitatype Droge heide en leefgebied van broedvogels van heide door ontwikkeling heidecorridor.
- Verwijderen van wandelpaden op het Armenveld en de positie van het nieuwe wandelpad betekenen een groter rust- en broedgebied voor vogels van heide.

In de aanvraag voorgestelde mitigerende maatregelen

Om de significant negatieve effecten te mitigeren worden de volgende maatregelen getroffen:

- Het opheffen van 8 parkeerplaatsen met in totaal 98 parkeerplekken met een totale oppervlakte van 1.960 m² in het gehele plangebied.
- Het afsluiten van de Harskamperweg voor gemotoriseerd verkeer inclusief opheffen nabijgelegen paden.
- Het opheffen van paden op de Hoog Buurlosche heide.
- Het realiseren van ruim 10 hectare Droge heide.

In de passende beoordeling van Tauw van september 2012 staat het onderstaande geschreven over de mitigerende maatregelen.

“Staatsbosbeheer zet in dit gebied, vooruitlopend op de realisatie van het transferium, al zeker vijf jaar in op recreatiezonering. Het streven is naar een gebied waar ‘de natuur meer de natuur is’, zonder voorzieningen en met in het centrale deel slechts de echte liefhebber als bezoeker. (...) De realisatie van het natuurtransferium (leidend tot een zekere intensivering) en de extensivering van naburige delen van de Veluwe moeten nadrukkelijk in samenhang met elkaar worden gezien.

Het doel van zowel provincie Gelderland als Staatsbosbeheer is om recreatie op de Veluwe meer te sturen. Aangewezen gebieden mogen intensiveren, zoals bij dit Veluwetransferium en rond Radio Kootwijk en in andere gebieden moet daarentegen meer rust zijn.
(...)

De significante negatieve effecten van het Veluwetransferium op Zwarte specht en Wespandief worden gemitigeerd door het opheffen van parkeerplaatsen in bosgebied waardoor de kwaliteit van het leefgebied toeneemt door meer rust. De negatieve effecten op het habitatype droge heide en de leefgebieden voor broedvogels van de heide worden gemitigeerd door het uitbreiden van het oppervlak heide nabij het Veluwe transferium.

Hieronder wordt schematisch de effecten en de mitigatie in beeld gebracht.

	Droge heide (H4010)	Tapuit, Roodborsttapuit, Boomleeuwerik, Nachtzwaluw	Wespandief, Zwarte specht	Gevlekte Witsnuitlibel
Oppervlakteverlies				
Buitencentrum en parkeerplaatsen			-5.710 m ²	
Heidecorridor	10,5 ha	10,5 ha	2,7 km rafelige randen	10,5 ha
Wandelpad Armenveld	-550m ²	-550m ²		
Geluid				
Geluid N304		-81 m toename contour		
Blaffende honden		Afname kwaliteit		
Optische verstoring				
Leesterheide		Afname kwaliteit		
Armenveld, Wapenberg, Salamandergat		Afname kwaliteit		
Mitigatie				
Opheffen van parkeerplaatsen		Toename kwaliteit	Toename kwaliteit	
Afsluiten Harskamperweg		➤	Toename kwaliteit	
Opheffen paden nabij Harskamperweg		➤	Toename kwaliteit	
Opheffen paden Hoog Buurlosche Heide		Toename kwaliteit		
Totaal	positief	positief	positief	positief

Cumulatieve effecten

Door het nemen van de mitigerende maatregelen zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen uitgesloten en zijn cumulatieve effecten niet aan de orde.

Beoordeling van de effecten van de aanvraag op de instandhoudingsdoelstellingen

Wij sluiten ons aan bij de beschreven natuurwaarden, waarbij wordt geconcludeerd dat habitattypen Droge heide (H4030), Beuken-eikenbos met Hulst (H9120) en Oude eikenbossen (H9190) in het plangebied voorkomen. Daarnaast zijn leefgebieden aanwezig van de Beekprik, Boomleeuwerik, Roodborsttapuit, Tapuit, Nachtzwaluw, IJsvogel, Wespandief en Zwarte specht.

Het plan voorziet in verplaatsing van recreatie naar transferium 't Leesten middels het realiseren van voorziening en extra parkeerplaatsen bij 't Leesten en het amoveren van acht parkeerplaatsen verspreid over het gebied. Nabij de te amoveren parkeerplaatsen wordt tevens de Harskamperweg afgesloten en worden paden geamoveerd nabij de Harskamperweg en op de Hoog Buurlosche Heide waarmee de effecten worden gemitigeerd. Ten aanzien van de vermelde niet negatieve effecten op het habitatype Droge heide en leefgebied voor soorten van het open landschap merken wij op dat wij de uitbreiding van de oppervlakte Droge heide ook beschouwen als een mitigerende maatregel waarmee negatieve effecten worden voorkomen.

Met de voorgestelde mitigerende maatregelen zijn wij van mening dat voldoende gemitigeerd wordt om de negatieve effecten op te heffen.

Zienswijze

Naar aanleiding van de zienswijze van Stichting Werkgroep Milieuzorg Apeldoorn (SWMA) heeft Overleg plaats gevonden tussen de Stichting en Staatsbosbeheer. Het overleg heeft ertoe geleid dat Staatsbosbeheer de aanvraag heeft ingetrokken voor zover deze betrekking heeft op de fietspaden. Hiermee zijn tevens een deel van de mitigerende maatregelen niet meer noodzakelijk. Staatsbosbeheer heeft in het overleg met de Stichting aangegeven dat meer paden worden afgesloten doch niet in het kader van de aanvraag voor het transferium.

De afspraken tussen Staatsbosbeheer en de Stichting hebben niet geleid tot intrekking van de zienswijze..

De zienswijze van Stichting Werkgroep Milieuzorg Apeldoorn (SWMA) heeft geen betrekking op het aanpassen van de recreatieve voorziening het Leesten en is alleen gericht op delen van het plan die een uitstraling hebben op het Natura 2000-gebied Veluwe. SWMA heeft twijfels bij de juistheid van de conclusie dat er geen significante effecten optreden op aangewezen soorten en voert hiertoe het volgende aan.

1. Er treedt ongewenste versnippering op door de plannen.
2. De conclusie dat er geen significante effecten zijn ten gevolge van stikstof is onvoldoende onderbouwd vanwege de gebruikte methode en omdat de verkeersgegevens van 2008 niet in overeenstemming zijn met de referentiedatum.
3. Er is onvoldoende onderzoek gedaan naar herpetofauna en ongewervelde. De verkeersslachtoffers door toegenomen fietsverkeer zijn onbekend.
4. SWMA vraagt zich af waarom niet eerder paden zijn afgesloten terwijl de Vogel- en habitatrichtlijn en de nieuwe Nbw 1998 dit soort maatregelen al vanaf 1979, 1992 en 2005 verlangt.
5. SWMA vraagt zich af of de maatregelen slechts genomen worden om het opofferen van primair leefgebied te compenseren.
6. SWMA heeft twijfels bij de functie en het functioneren van het transferium en vraagt zich onder andere af hoe de recreatiedruk is bepaald en welke garanties er zijn dat dit niet significant hoger zal zijn; hoe geborgd wordt dat de automobilist of motorrijder het motorvoertuig achter laat bij het Leesten in ruil voor ander vervoer; hoe de uitzonderingspositie van de bewoners wordt geborgd; hoe wild parkeren wordt tegengegaan.
7. SWMA vraagt zich af wat het effect is van verstoring door de grotere aantallen niet gemotoriseerde bezoekers op de natuur.
8. SWMA constateert dat de Hoog Buurlosche Heide drukker wordt terwijl dit gebied volgens de visie op het Leesten juist rustiger zou moeten worden.
9. SWMA constateert dat de zonering slechts voorziet in het stabiliseren van het bestaande verstoringsniveau en mist een bredere visie op zonering van de gehele Veluwe.

Reactie

Ten aanzien van de door SWMA ingebrachte zienswijze merken wij het volgende op.

1. De opvatting dat de versnippering toeneemt, is niet onderbouwd. In de passende beoordeling (blz 39 en 40) is het aspect versnippering beoordeeld en wordt geconcludeerd dat er geen negatieve effecten te verwachten zijn ten gevolge van versnippering.
2. De opvatting dat de gebruikte methode niet goed zou zijn wordt niet onderbouwd. Van belang is om het effect van de activiteit in beeld te brengen door de toekomstig verwachte verkeerssituatie af te zetten tegen de huidige verkeerssituatie.

In de aanvraag is uitgegaan van beschikbare verkeersgegevens uit 2008. Aangezien, zoals ook de SWMA aangeeft in haar zienswijze, de drukte is toegenomen, betekent dit dat de effecten zeker niet worden onderschat en mogelijk zelfs worden overschat. Uit de passende beoordeling (blz 42) blijkt dat een toename van depositie niet verder reikt dan 100 meter. Binnen 100 meter is geen habitatype aanwezig zodat er dus geen sprake kan zijn van een negatief effect.

- 3 Nu de aanvraag is ingetrokken voor wat betreft het fietspad is dit niet meer aan de orde.
- 4 Uit de aanvraag blijkt dat er eerder ook al paden zijn afgesloten. Ons besluit is gebaseerd op deze aanvraag, zodat de vraag waarom de paden niet eerder zijn afgesloten thans niet aan de orde is.
- 5 Nu middels mitigerende maatregelen significante effecten wordt voorkomen komt compensatie als bedoeld in artikel 19h van de Nbw 1998 niet aan de orde. Voor zover de SWMA hier doelt op mitigerende maatregelen is het zo deze maatregelen, conform artikel 19g eerst lid 1 er toe leiden dat alle mogelijke significante effecten worden voorkomen waarbij naast aantasting van primair leefgebied ook ander aspecten die kunnen leiden tot significante effecten zijn betrokken. Teneinde de beperkte negatieve effecten op Droge heide en leefgebied van soorten van open landschap te voorkomen zal tevens het realiseren van de heidecorridor als mitigerende maatregel worden opgenomen bij vergunningverlening zodat er netto geen sprake meer is van negatieve effecten.
- 6 Het transferium beoogt het recreatief gebruik te reguleren en te zoneren door ter plaatse voorzieningen aan te brengen waaronder parkeerplaatsen en op andere locaties parkeerplaatsen op te heffen. Bij het beoordelen van de effecten is uitgegaan van de maximale capaciteit van het transferium en bijbehorende voorzieningen. Indien het gebruik minder is dan beoogd zullen de effecten minder zijn wat niet leidt tot een andere conclusie ten aanzien van de vergunbaarheid. Tegen parkeren op locaties waar dit niet is toegestaan dient zonodig handhavend te worden opgetreden.
- 7 Het effect van verstoring door grotere bezoekersaantallen is in de passende beoordeling beoordeeld, zie blz 49 t/m 52.
- 8 De constatering dat het drukker wordt op de Buurlosche Heide wordt niet met argumenten ondersteund. Bovendien is het afsluiten van paden op de Hoog Buurlosche heide opgenomen als mitigerende maatregel.
- 9 De visie op het behalen van de doelen voor de gehele Veluwe waarbij de zonering voor de gehele Veluwe aan bod komt voorzover dit voor het behalen van de doelen vereist is, wordt opgenomen in het beheerplan dat op grond van artikel 19a van de Nbw 1998 wordt opgesteld. Een beheerplan valt buiten het toetsingskader voor de vergunningverlening. De aanvraag voorziet in het opheffen van parkeerplaatsen (al dan niet in combinatie met afsluiten van wegen en paden) en het concentreren van de parkeercapaciteit op één locatie. Hierdoor wordt de verstoring geconcentreerd op één locatie en worden de andere locaties ontzien zodat daar meer rust ontstaat voor soorten wat leidt tot een grotere draagkracht. Doordat de zonering borgt dat de verstoring ten opzichte van het bestaande verstoringsniveau niet toeneemt worden negatieve effecten voorkomen en is er geen belemmering voor het verlenen van de gevraagde vergunning.

De ontvangen zienswijze geeft ons niettemin aanleiding om de aan te leggen heidecorridor als mitigerende maatregel ter beperking van niet significante negatieve effecten te beschouwen en als zodanig in de vergunning op te nemen voor het overige bevat de zienswijze geen aanknopingspunten die tot een andere conclusie moeten leiden.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande en de passende beoordeling hebben wij de zekerheid verkregen dat het project geen significant negatieve effecten heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Veluwe. Nu tevens de belangen zoals vermeld in artikel 19e sub c Nbw 1998 niet aan de orde zijn, kan de vergunning worden verleend.

Besluit

Gedeputeerde Staten van Gelderland:

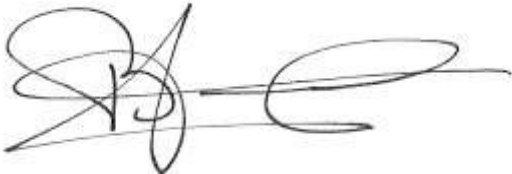
Gelet op de artikelen 19d-f en 43 van de Nbw 1998;

HEBBEN BESLOTEN

- A Het besluit van 9 september 2013 op de aanvraag voor het realiseren en exploiteren van het Veluwetransferium Apeldoorn in te trekken.
- B Staatsbosbeheer regio Oost een vergunning conform de beschrijving in de aanvraag te **verlenen**. Aan het realiseren en exploiteren van het Veluwetransferium Apeldoorn worden de volgende voorschriften verbonden:
1. Uiterlijk twee weken voordat met de uitvoering van het project wordt gestart moet een planning van de werkzaamheden worden gezonden aan afdeling Handhaving, team Bodem, Water, Ontgravingen en Natuur via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer van dit besluit.
 2. Mitigatie vindt plaats door
 - * Het opheffen van parkeerplaatsen binnen het projectgebied zoals weergegeven in bijlage 5.
 - * Het voor gemotoriseerd verkeer afsluiten van de Harskamperweg (zie bijlage 7)
 - * Het amoveren van enkele paden nabij de Harskamperweg (zie bijlage 7)
 - * Het amoveren van enkele paden op de Hoog Buurlosche Heide (zie bijlage 7).
 - * Het aanleggen van een heidecorridor (zie bijlage 4).De betreffende mitigerende maatregelen zijn aangegeven op de kaart zoals weergegeven in bijlage 4, 5 en 7 en dienen binnen één jaar na start van de activiteit te zijn uitgevoerd.
 3. De op te heffen parkeerplaatsen dienen volledig ontmanteld te worden waarbij aanwezige verharding wordt afgevoerd, fysieke maatregelen worden genomen om parkeren onmogelijk te maken.
 4. De te amoveren paden dienen middels fysieke maatregelen ontoegankelijk te worden gemaakt.

5. Binnen twee weken na realisering van de activiteit/het project dient een gereed melding te worden gedaan aan de afdeling Handhaving, team Bodem, Water, Ontgravingen en Natuur, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer van dit besluit.

Namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

mr. H. Boerdam
teammanager Vergunningverlening

Beroep

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na de dag waarop het besluit ter inzage is gelegd hiertegen beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (Postbus 20019, 2500 EA 's-Gravenhage).

Zij die partij zijn in de hoofdzaak kunnen bij de voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak een verzoek indienen om een voorlopige voorziening te treffen.

Voor het behandelen van het beroepschrift en voor het behandelen van een verzoek om een voorlopige voorziening wordt griffierecht geheven. Over de hoogte en de wijze van betaling van het griffierecht kunt u informatie verkrijgen bij de Raad van State, telefoonnummer (070) 426 44 26.

Bijlagen:

- Bijlage 1: Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Veluwe.
- Bijlage 2: Kaart begrenzing van het studiegebied c.q. projectgebied.
- Bijlage 3 Detailkaart 't Leesten huidige situatie.
- Bijlage 4: Detailkaart Veluwetransferium 't Leesten nieuwe situatie.
- Bijlage 5: Overzicht te amoveren parkeerplaatsen.
- Bijlage 6: Detailkaart recreatief padennet 't Leesten.
- Bijlage 7: Af te sluiten Harskamperweg en af te sluiten paden Hoog Buurlosche Heide

BIJLAGE 1

Instandhoudingsdoelstellingen van het voor deze aanvraag relevante Natura 2000-gebied

Veluwe

Aanwijzing en aanmelding

De Veluwe is op 24 maart 2000 aangewezen als Vogelrichtlijngebied. In 2003 is de Veluwe aangemeld als Habitatrichtlijngebied bij de Europese Commissie. Op 7 december 2004 heeft de Europese Commissie de communautaire lijst vastgesteld op basis waarvan Nederland het gebied moet aanwijzen.

Binnen de begrenzing van de Veluwe liggen twee Beschermde Natuurmonumenten, het Mosterdveen en de Leemputten bij Staverden. Beide gebieden zijn respectievelijk op 16 februari 1998 (N/98315) en 4 september 1974 (NBOR/S 13844) aangewezen als Beschermde Natuurmonument.

Natura 2000-doelen

Door de minister zijn voor alle aangewezen Natura 2000-gebieden algemene doelen en concept-instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. Deze instandhoudingsdoelstellingen zijn opgenomen in ontwerp-aanwijzingsbesluiten.

Algemene doelen (Bron: Ontwerp-aanwijzingsbesluit Veluwe)

- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

Instandhoudingsdoelstellingen

Tabel 1 Instandhoudingsdoelstellingen (Bron: Ontwerp-aanwijzingsbesluit Veluwe)
(= behoudsdoelstelling; > ontwikkelingsdoelstelling)

Habitattypen	<i>Doelstelling verspreiding</i>	<i>Doelstelling oppervlakte</i>	<i>Doelstelling kwaliteit</i>
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	=	>	>
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	=	=	=
H2330 Zandverstuivingen	=	>	>
H3130 Zwakgebufferde vennen	=	=	=
H3160 Zure vennen	=	=	>
H3260A Beken met waterplanten	>	>	>
H4010A Vochtige heiden op zandgronden	=	>	>
H4030 Droge heiden	=	>	>
H5130 Jeneverbesstruwelen	=	=	>
H6230 Heischrale graslanden ¹	=	>	>
H6410 Blauwgraslanden	=	>	>
H7110B Actief hoogveen ¹	=	>	>
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen		>	>
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst		>	=
H9160A Eiken-Haagbeukenbossen		>	=
H9190 Oude eikenbossen		>	>
H91E0C Beekbegeleidende alluviale bossen ¹		>	>

¹ Prioritair habitatype

Soorten	<i>Doelstelling verspreiding leefgebied</i>	<i>Doelstelling omvang leefgebied</i>	<i>Doelstelling kwaliteit leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
H1042 Gevlekte witsnuitlibel	>	>	>	>
H1083 Vliegend hert	>	>	>	>
H1096 Beekprik	>	>	>	>
H1163 Rivierdonderpad		>	=	>
H1166 Kamsalamander	=	=	=	=
H1813 Meervleermuis		=	=	=
H1831 Drijvende waterweegbree	=	=	=	=

Broedvogels	<i>Doelstelling omvang leefgebied</i>	<i>Doelstelling kwaliteit leefgebied</i>	<i>Omvang populatie van "x" paren</i>
A072 Wespandief	=	=	150
A224 Nachtzwaluw	=	=	610
A229 IJsvogel	=	=	30
A233 Draaihals	>	>	100
A236 Zwarte specht	=	=	430
A246 Boomleeuwerik	=	=	2400
A255 Duinpieper	>	>	40
A276 Roodborsttapuit	=	=	1000
A277 Tapuit	>	>	100
A338 Grauwe klauwier	>	>	40

In de brief aan de Tweede Kamer van 26 januari 2010 geeft de minister aan een aantal wijzigingen op het Ontwerp-aanwijzingsbesluit te zullen doorvoeren. De voorgenomen wijzigingen voor het Natura 2000-gebied Veluwe zijn:

H9120 Beuken-eikenbossen met hulst: aanpassing van de doelstelling behoud kwaliteit naar verbetering kwaliteit.

H9160A Eiken-Haagbeukenbossen: doelstelling wordt verwijderd. De bossen die tot dit habitatype werden gerekend behoren tot het habitatype beuken-eikenbossen met hulst (H9120).

H91E0C Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen): aanpassing van de doelstelling uitbreiding oppervlakte naar behoud oppervlakte.

H1042 Gevlekte witsnuitlibel: aanpassing van de doelstelling uitbreiding populatie naar behoud populatie.

A072 Wespandief: aanpassing van de doelstelling omvang populatie van 150 paar naar 100 broedparen.

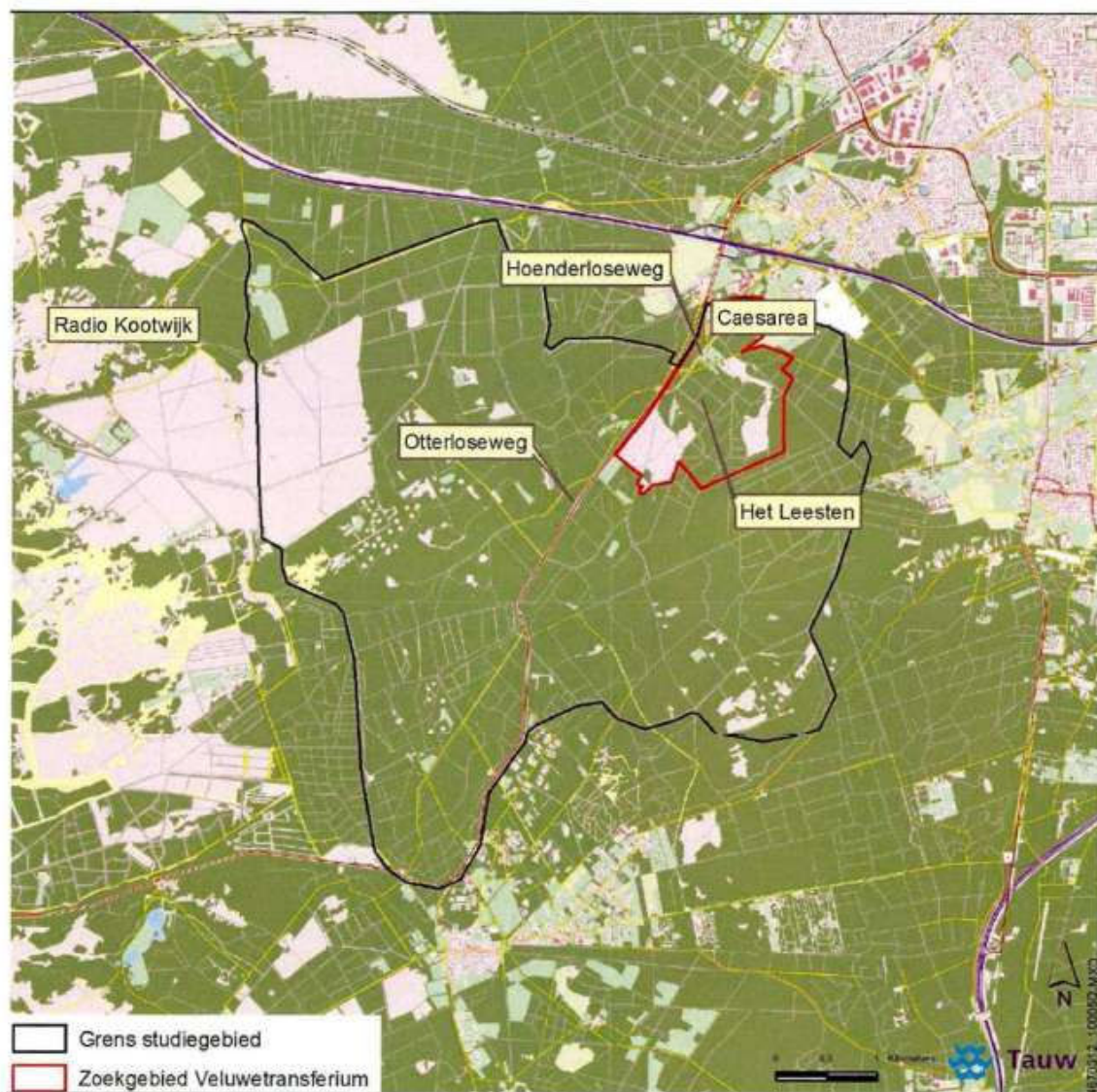
A233 Draaihals: aanpassing van de doelstelling omvang populatie van 100 paar naar 50 broedparen.

A236 Zwarte specht: aanpassing van de doelstelling omvang populatie van 430 paar naar 400 broedparen.

A255 Duinpieper: aanpassing van de doelstelling omvang populatie van 40 paar naar 33 broedparen.

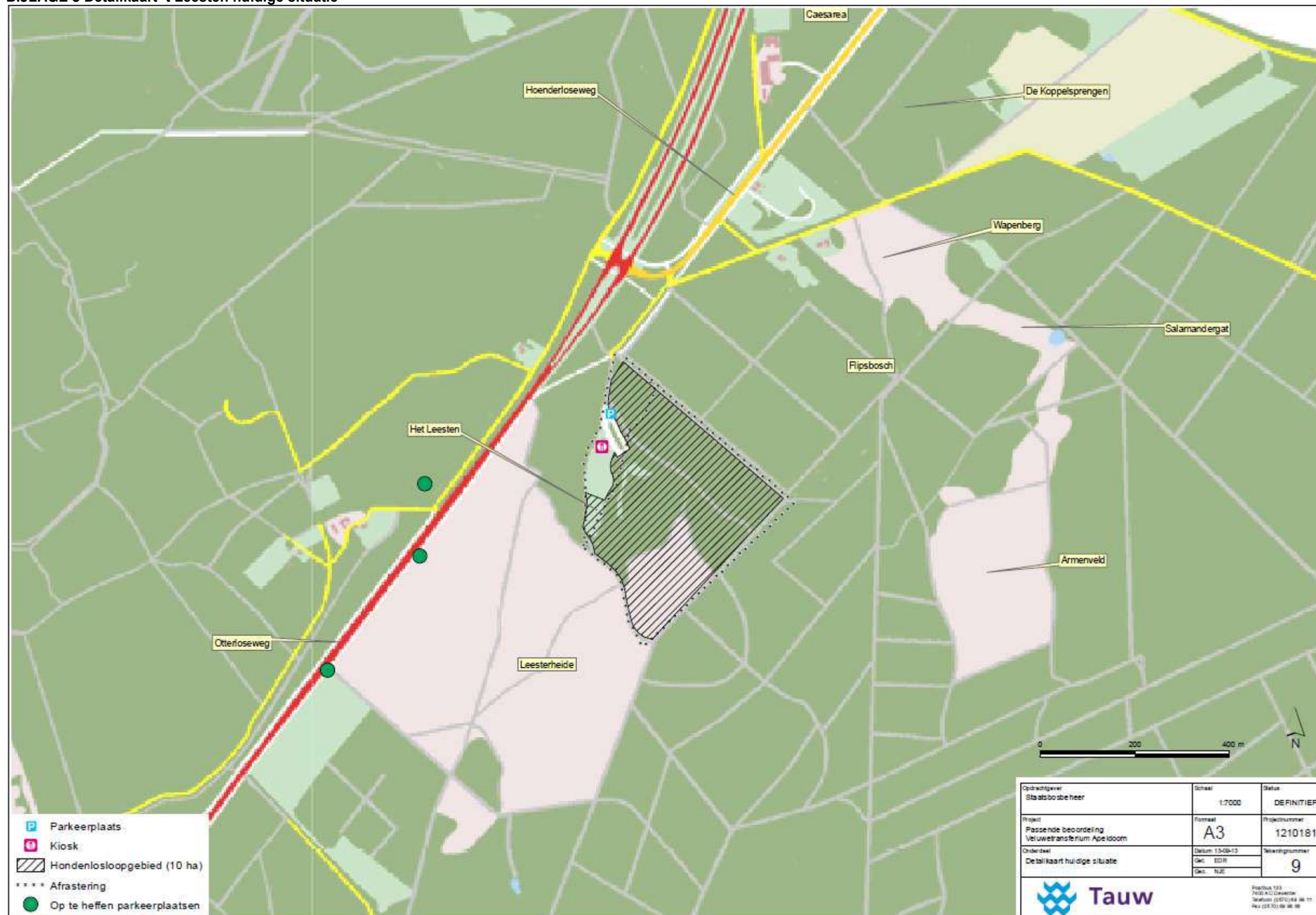
BIJLAGE 2

Kaart begrenzing van het studiegebied c.q. projectgebied

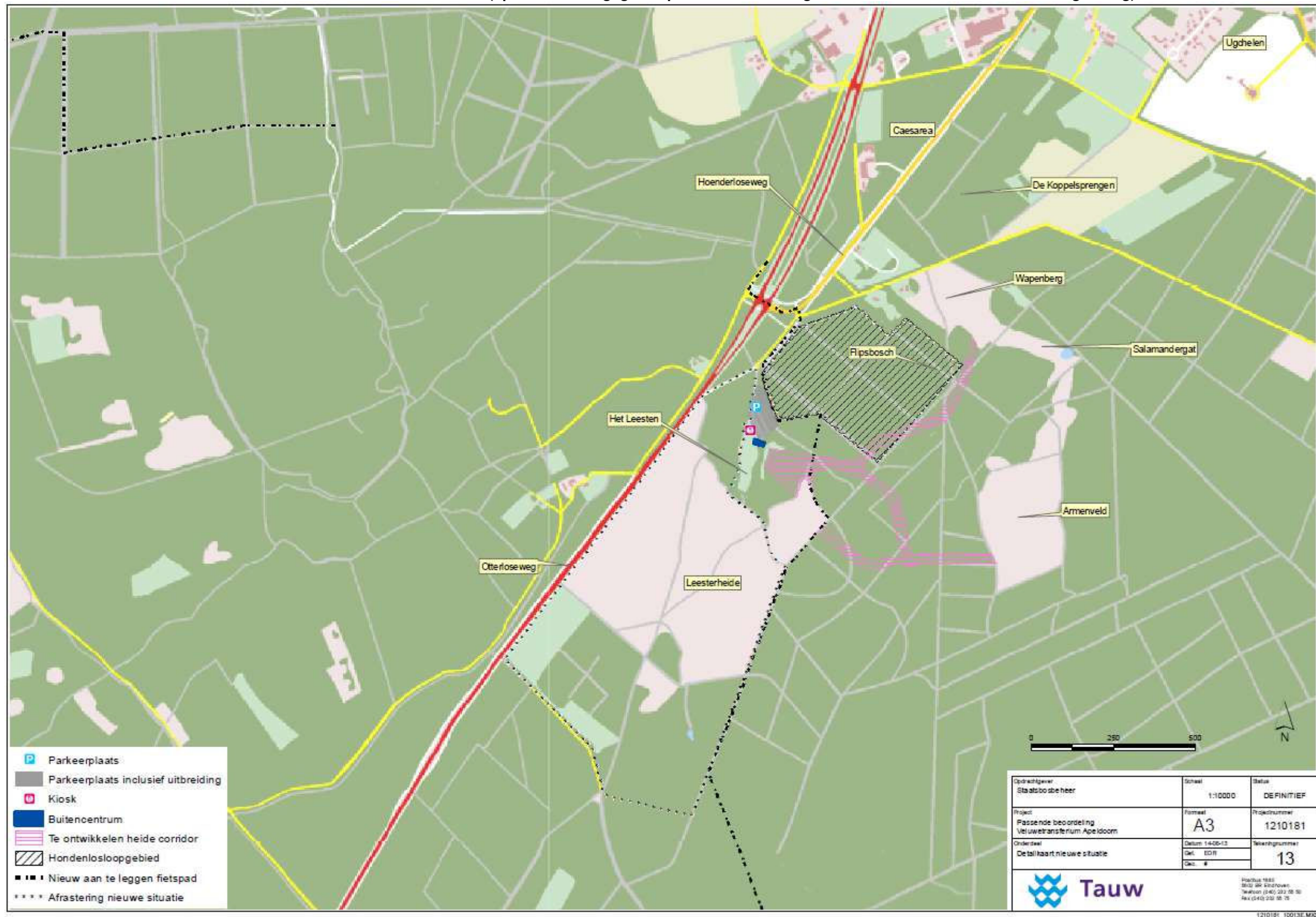

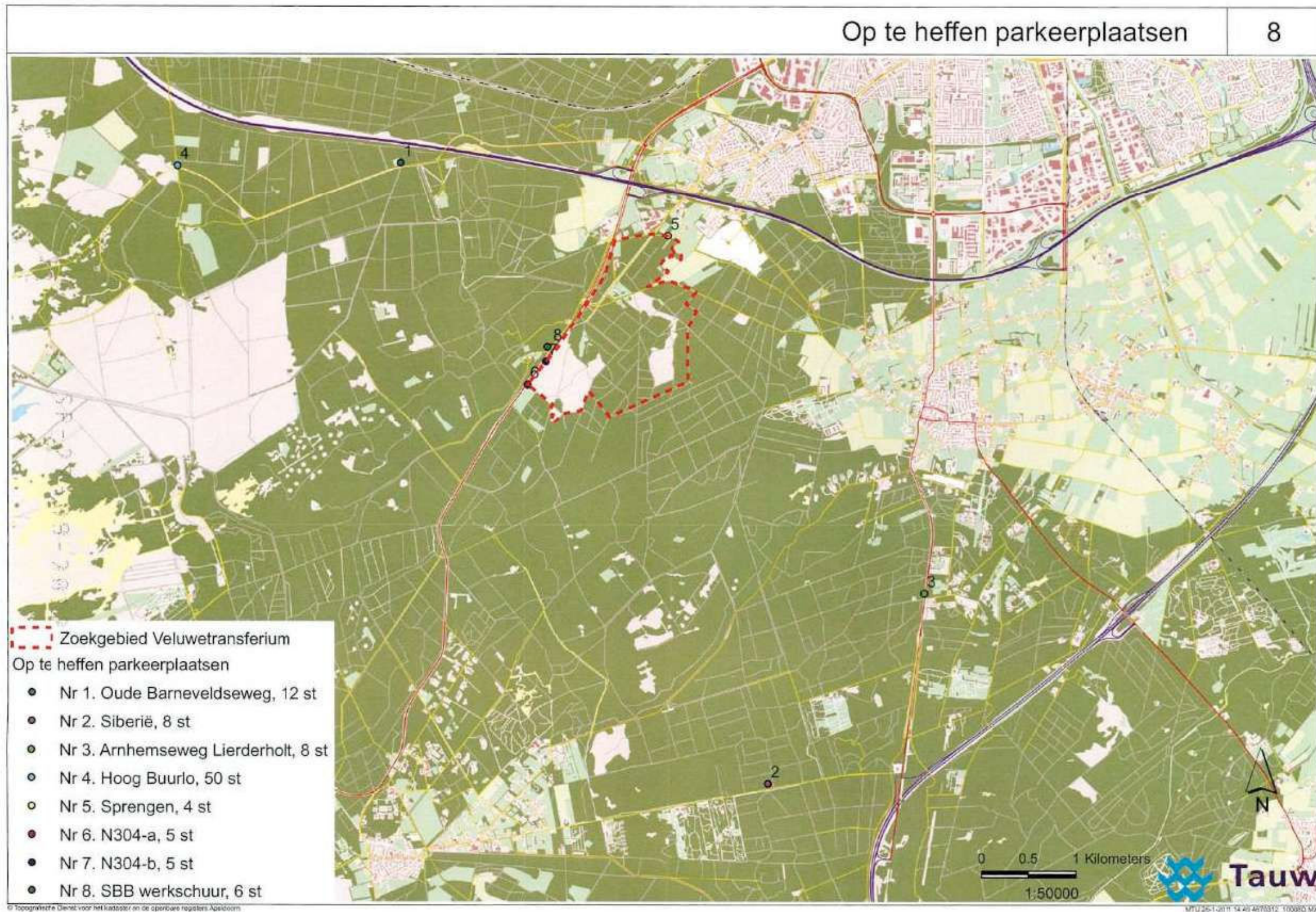
BIJLAGE 3 Detailkaart 't Leesten huidige situatie

BIJLAGE 4 Detailkaart Veluwetransferium 't Leesten nieuwe situatie (op de kaart aangegeven paden worden niet gerealiseerd en vallen buiten deze vergunning).

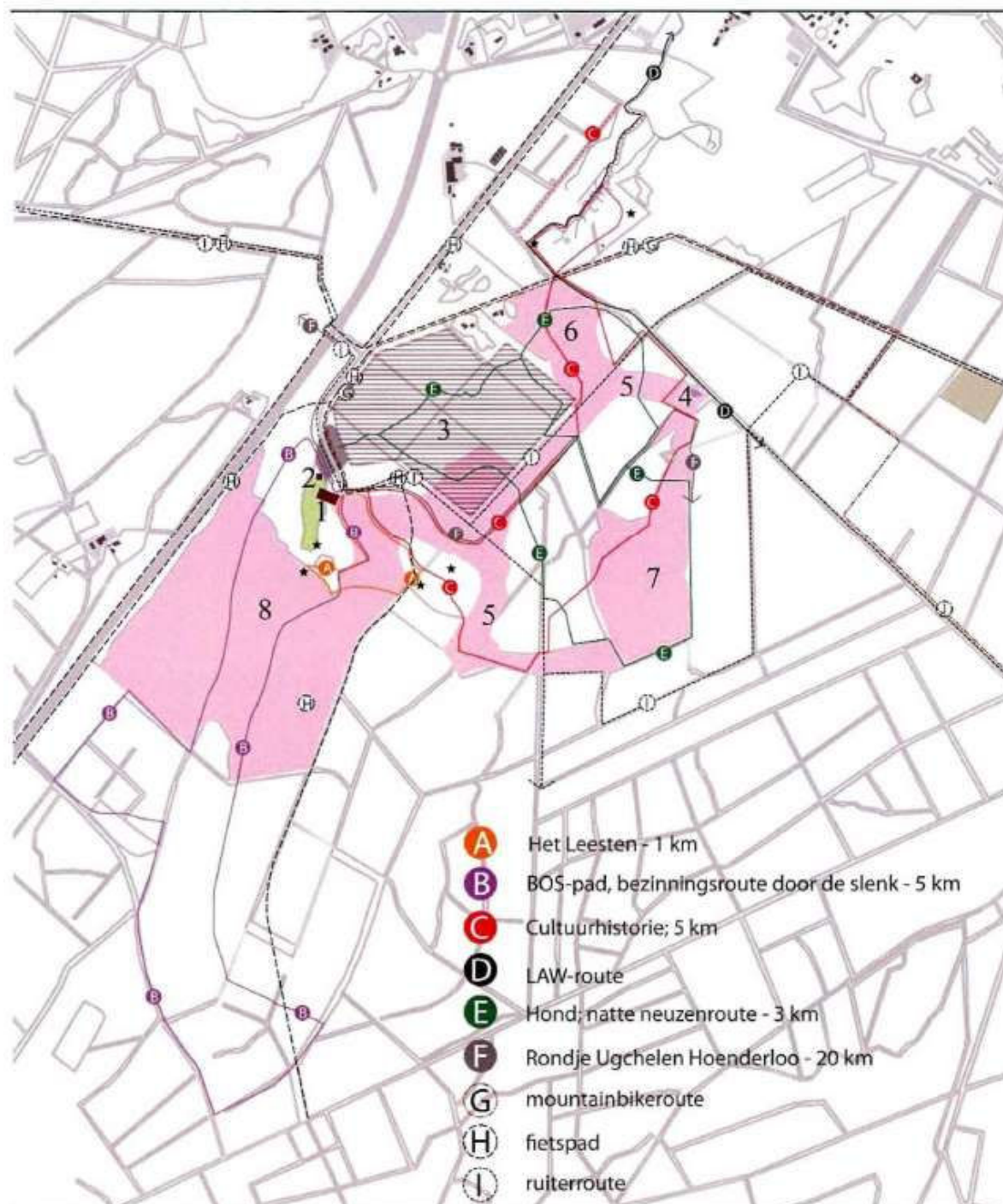

BIJLAGE 5 Overzicht te amoveren parkeerplaatsen.

BIJLAGE 6 Detailkaart recreatief padennet 't Leesten. (fietspaden (H) worden niet gerealiseerd en vallen buiten deze vergunning).

Figuur 3.1 Ontwerp Veluwetransferium, met routes. 1. Buitencentrum, 2 kiosk, 3 hondlosloopgebied, 4. salamandergat, 5. heidecorridor, 6 Wapenberg, 7. Armenveld, 8. Leesterheide

BIJLAGE 7

Af te sluiten Harskamperweg en nabijgelegen paden

//// Rustig gebied

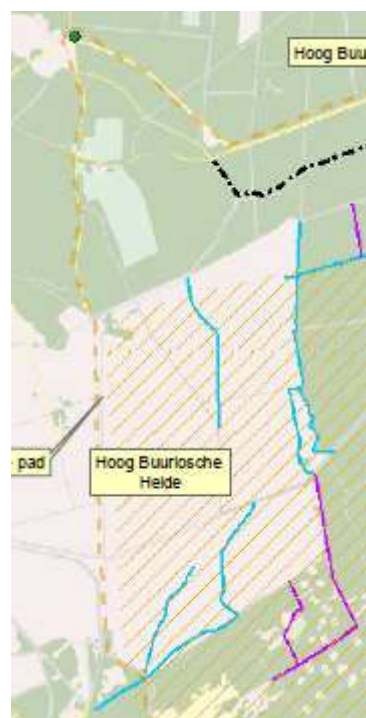
● Op te heffen parkeerplaatsen

Paden en wegen

— Paden die komen te vervallen (afsluiting gepland)

— Paden zijn sinds 10 jaar afgesloten

Af te sluiten paden Hoog Buurlosche Heide

Bijlage

5

Beschouwing verstoring Leesterheide

Notitie

Contactpersoon Niels Jeurink

Datum 14 januari 2013

Kenmerk N001-1210181NJE-baw-V01-NL

Verstoring Leesterheide

1 Methode voor het bepalen van verstoring door recreanten

De methode die gehanteerd wordt voor het bepalen van de verstoring door de aanwezigheid van recreanten ('optische verstoring') is als volgt:

- Bepaal de hoeveelheid recreanten in het te onderzoeken deel van het gebied
- Bepaal de groepsgrootte: gaan recreanten alleen of juist in groepjes wandelen / fietsen? Uit onderzoek blijkt dat de gemiddelde groepsgrootte gelijk is aan 2,4 personen
- Bepaal het aantal groepjes recreanten
- Bepaal hoe lang die groepjes recreanten in het gebied verblijven, uit onderzoek blijkt de gemiddelde verblijfsduur 1,5 uur te bedragen. Een recreatiedag duurt gemiddeld 8 uren
- Bepaal hoe snel een groepje recreanten zich verplaatst; aangenomen is een snelheid van 3,5 km/h
- Bepaal welke afstand die groepjes 'dus' in het te onderzoeken deel van het gebied afleggen
- Bepaal hoe lang de voor wandelaars beschikbare lengte van wandelpaden is
- Bepaal hoe vaak een groepje wandelaars een willekeurig punt in het te onderzoeken gebied passeert, en wat de tijdsduur is die verstrijkt tussen het passeren van twee groepjes recreanten

Vervolgens wordt gekeken naar de vogelsoorten van heide en bosranden, vaak bodembroedende vogels. De methode bestaat uit de volgende stappen:

- Bepaal de afstand van recreanten waarop de vogels opvliegen, de verstoringafstand
- Bepaal hoe lang het duurt voordat de vogels na verstoring weer op het nest terugkeren, de terugkeersnelheid
- De tijd tussen twee verstoringsmomenten moet uiteraard kleiner zijn dan de terugkeersnelheid, anders zouden vogels niet meer op het nest kunnen terugkeren
- Een gebied wordt 'ongeschikt' genoemd wanneer de terugkeersnelheid minder dan tweemaal zo groot is / wordt als de periode tussen twee verstoringsmomenten

De methode is toegepast voor de Leesterheide.

2 Resultaten

2.1 Geschiktheid van de Leesterheide voor kenmerkende vogelsoorten van heide en bosranden

Bij de berekeningen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd voor de referentiesituatie:

• Gewogen gemiddelde groepsgrootte	2,4
• Recreatiedag in uren	8
• Snelheid wandelaars in km/h	3,5
• Gemiddelde verblijfsduur in uren	1,5
• Aantal recreanten	250.000
• Aandeel van recreanten dat de Leesterheide bezoekt	47 %
• Recreanten per weekdag	500
• Recreanten per piekdag	880
• Lengte wandelpaden Leesterheide in km	4,4

In bijlage 1 van deze notitie zijn de wandelpaden in de Leesterheide weergegeven; onderscheid wordt gemaakt tussen de paden die ook in de toekomstige situatie blijven en paden die niet langer onderhouden zullen worden.

Met de bovengenoemde uitgangspunten is een berekening gemaakt van de tijd tussen twee verstoringsmomenten op respectievelijk een weekdag en een piekdag, voor zowel de referentiesituatie als de plansituatie. Voor een weekdag is de berekende tijd tussen twee verstoringsmomenten 247 seconden, voor een piekdag is dat 140 seconden.

Vervolgens is de berekening herhaald, maar dan voor de plansituatie. In deze situatie neemt het aantal recreanten toe tot 325.000. Aangenomen is dat het aandeel daarvan dat (ook) de Leesterheide gelijk blijft (47 %). In de plansituatie neemt de tijd tussen twee verstoringsmomenten (uiteraard) af, voor een weekdag tot 155 seconden en voor een piekdag tot 88 seconden. De afname van de tijd tussen twee verstoringsmomenten wordt mede veroorzaakt doordat de lengte van de voor wandelaars beschikbare paden afneemt met 800 meter tot 3,6 km.

Voor wat betreft de vogels van heide en bosranden zijn de volgende basisgegevens gebruikt:

Soort	Maximale verstorings-afstand (m)	Terugkeer-snelheid (seconden)	Verstoringsgevoeligheid volgens [Krijgsveld et al., 2008]	Bron
Boomleeuwerik	160	240	-	[Bijlsma, 2006]
Boompieper	100	240	-	[Bijlsma, 2006]
Draaihals	135	480	Waarschijnlijk matig	[Bijlsma, 2006]
Duinpieper	350	840	Gemiddeld	[Bijlsma, 2006]
Geelgors	100	200	-	[Bijlsma, 2006]
Grauwe klauwier	100	240	Matig	[Krijgsveld et al., 2008]; terugkeersnelheid is aanname
Klapekster	110	340	Matig	[Bijlsma, 2006]
Nachtzwaluw	300	240	Gemiddeld tot groot	[Krijgsveld et al., 2008]
Paapje	100	240	Matig	[Krijgsveld et al., 2008]; terugkeersnelheid is aanname
Roodborsttapuit	100	150	Matig	[Bijlsma, 2006]
Tapuit	100	360	Matig	[Bijlsma, 2006]
Veldleeuwerik	150	500	Matig	[Krijgsveld et al., 2008]
Wespendief	100	240	Matig	[Krijgsveld et al., 2008]; terugkeersnelheid is aanname
Zwarte specht	100	240	-	[Groot Bruinderink, 2006]; terugkeersnelheid is aanname

De verstoringsafstand is een maat voor de omvang van het voor een bepaalde soort binnen de Leesterheide verstoorte oppervlak, de verstoringszone. Door de terugkeersnelheid te vergelijken met de tijd tussen twee verstoringsmomenten kan worden bepaald in hoeverre de verstoringszone in de referentie en/of de plansituatie geschikt is voor een bepaalde soort. Uit het bovenstaande volgt dat, zowel in de referentie- als in de plansituatie, de Leesterheide te druk door recreanten wordt bezocht om nog geschikt te kunnen zijn voor de genoemde vogels van heide en bosranden. Door verdere vergroting van het aantal recreanten neemt de geschiktheid van het gebied voor deze vogelsoorten dus niet verder af.

2.2 Effecten van het afsluiten van paden op de Leesterheide

Het is de bedoeling om - als onderdeel van de realisatie van het Veluwetransferium - een aantal paden af te sluiten voor wandelaars. In de bijlage bij deze notitie is aangegeven welke paden dat betreft. Het mogelijke effect daarvan op vogelsoorten van heide en bosranden is bepaald door zowel voor de referentiesituatie als de plansituatie te bepalen hoe groot de verstoringzone is, waarbij in de heide indicatief een verstoringssafstand van 100 meter is aangehouden. Voor veel van de genoemde soorten is dit de (maximale) afstand waarbij vogels opvliegen bij nadering van recreanten. Het oppervlak van de verstoringzone bij een verstoringssafstand van 100 meter bedraagt 33,2 hectare. De kaart in bijlage 1 geeft een overzicht. Uit de kaart blijkt:

- De lengte van de voor wandelaars toegankelijke paden neemt af van 4,4 kilometer in de referentiesituatie tot 3,6 kilometer in de plansituatie. Er wordt dus 800 meter wandelpad gesloten / niet langer onderhouden, met name verbindingspaden
- Door de relatief fijnmazige padenstructuur op de Leesterheide overlappen de verstoringzones vrij snel. Het effect van het sluiten van wandelpaden is daardoor zeer beperkt. Slechts op een oppervlak van 0,07 hectare is door de sluiting van paden niet langer sprake van verstoring door recreanten
- Het deel binnen de Leesterheide dat buiten een verstoringzone is gelegen is eveneens gering, namelijk 0,9 hectare in het westelijke deel van het gebied

3 Conclusies

Uit het bovenstaande kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

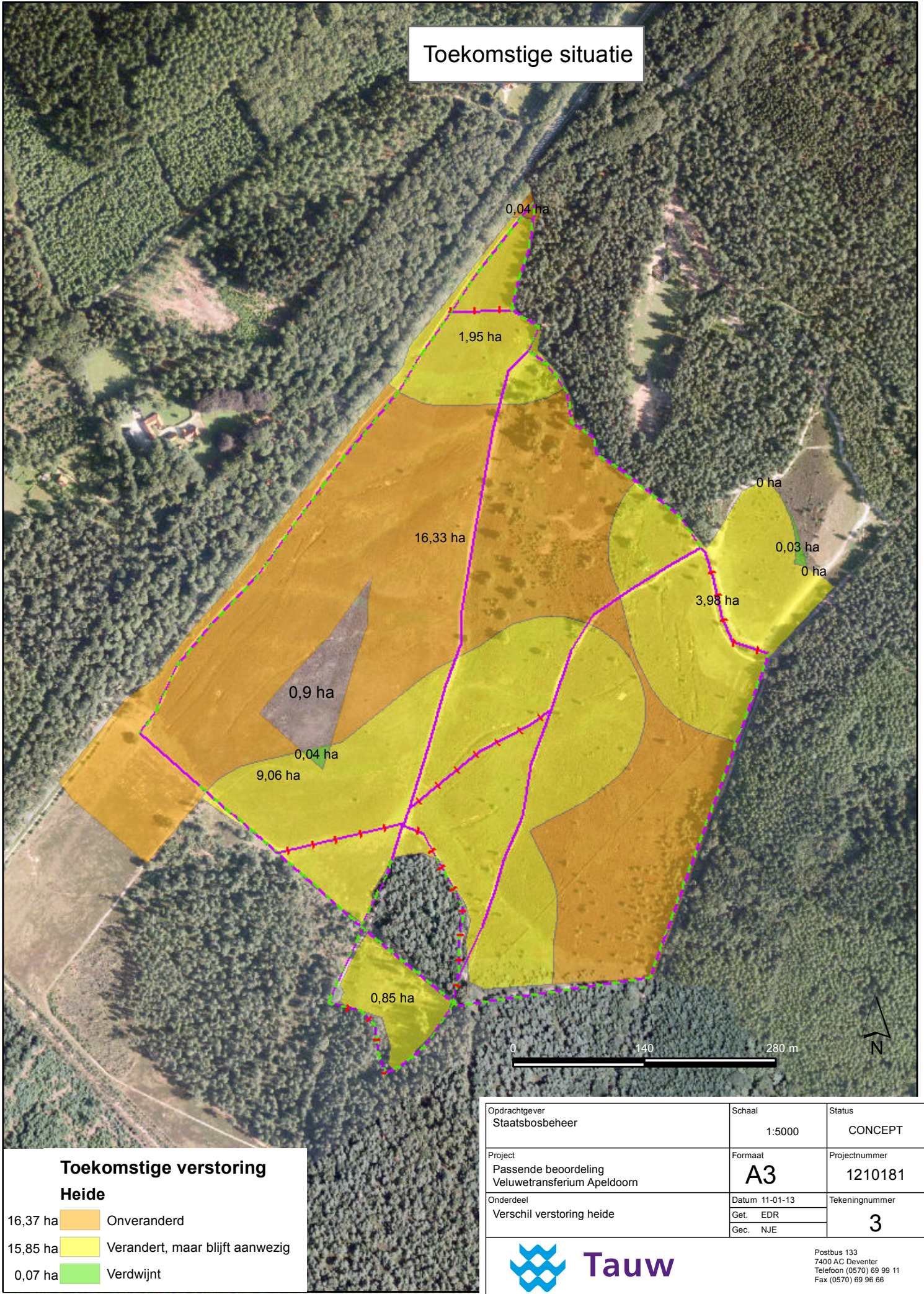
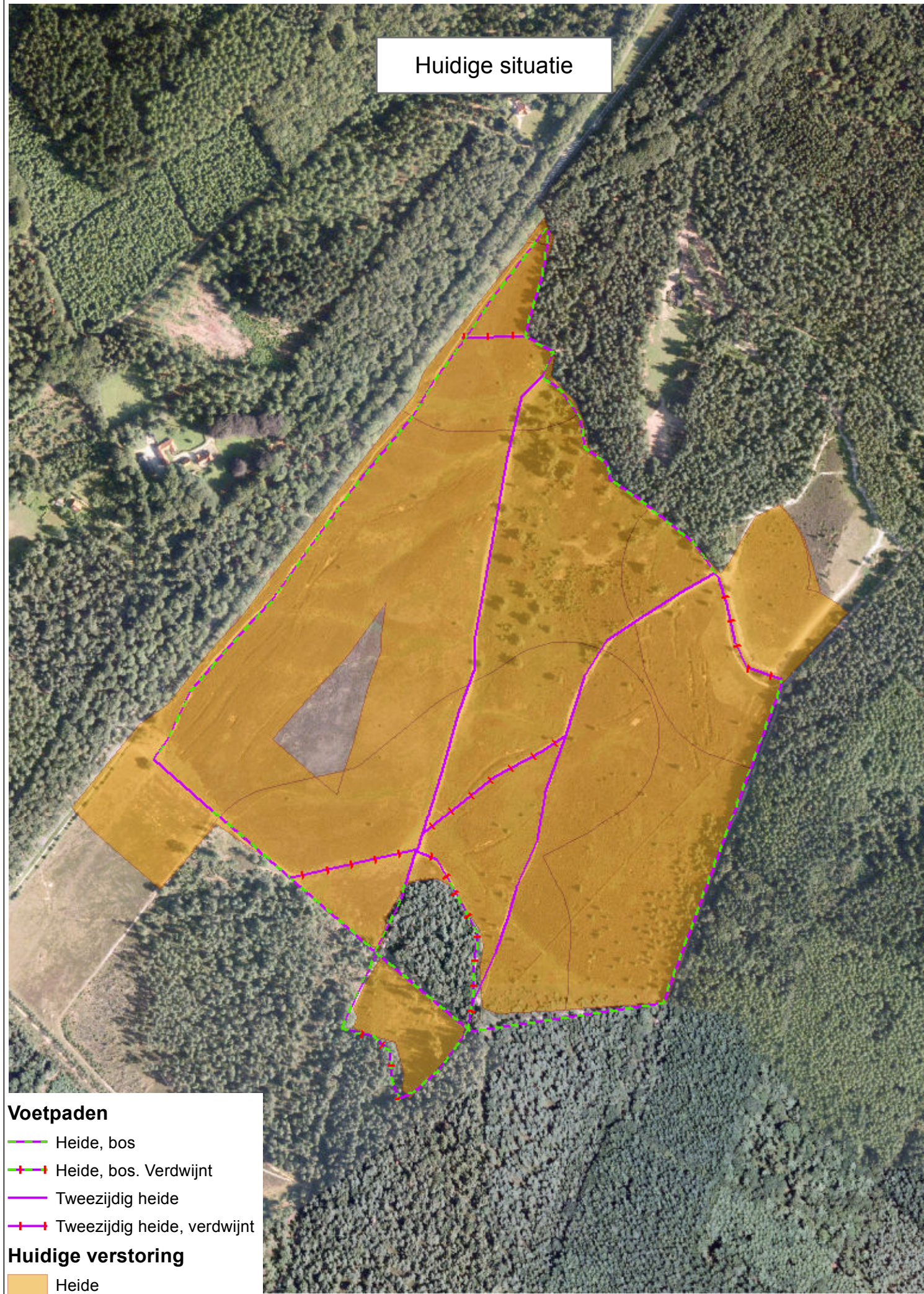
- Door realisatie van het Veluwetransferium neemt het aantal bezoekers van de Leesterheide toe, op een weekdag van gemiddeld 500 naar 880 bezoekers en op een piekdag van gemiddeld 650 naar 1.150 bezoekers
- De toename van de hoeveelheid bezoekers leidt tot uiteraard tot een afname van de periode tussen passerende groepjes recreanten. In de plansituatie neemt de tijd tussen twee verstoringsmomenten af, voor een weekdag tot 155 seconden en voor een piekdag tot 88 seconden. De afname van de tijd tussen twee verstoringsmomenten wordt mede veroorzaakt doordat de lengte van de voor wandelaars beschikbare paden afneemt met 800 meter tot 3,6 km
- De totale omvang van het verstoorte oppervlak in de referentiesituatie bedraagt 33,2 hectare
- Zowel in de referentie- als in de plansituatie wordt de Leesterheide te druk door recreanten bezocht om nog geschikt te kunnen zijn voor de kenmerkende vogels van heide en bosranden. De verdere vergroting van het aantal recreanten leidt dan ook *niet* tot een verdere afname van de geschiktheid van het gebied voor deze vogelsoorten
- De afsluiting van wandelpaden (afname van de lengte wandelpaden van 800 meter tot 3,6 km) leidt door de fijnmazige padenstructuur in het gebied nauwelijks tot een afname van de verstoring van vogels van heide en bosranden; het verstoorte oppervlak neemt met 0,07 hectare af

Bijlage 1

Kaartmateriaal

Opdrachtgever Staatsbosbeheer	Schaal 1:6300	Status CONCEPT
Project Passende beoordeling Veluwetransferium Apeldoorn	Formaat A4	Projectnummer 1210181
Onderdeel Paden	Datum 10-01-13 Get. EDR Gec. NJE	Tekeningnummer 2
		Postbus 133 7400 AC Deventer Telefoon (0570) 69 99 11 Fax (0570) 69 96 66

Bijlage

6

Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Veluwe

Natura 2000-gebied Veluwe

Procedure

Het Natura 2000-gebied Veluwe werd op 11 juni 2014 door de Staatssecretaris van Economische Zaken (definitief) werden aangewezen. De terinzagelegging duurde van 26 juni 2014 tot en met donderdag 7 augustus 2014. De beroepsprocedure liep van vrijdag 27 juni 2014 tot en met donderdag 7 augustus 2014. Het definitieve besluit wijkt op een aantal punten af van het ontwerpbesluit:

- Habitattype 7140 (Overgangs- en trilvenen) is toegevoegd maar komt niet in het studiegebied voor
- Habitattype 7230 (kalkmoerassen) is toegevoegd maar komt niet in het studiegebied voor
- Habitattype H9160A (eiken-haagbeukenbossen) is geschrapt maar kwam niet in het studiegebied voor
- Ambitie voor habitattype H9120 (beuken-eikenbossen met hulst) is gewijzigd in 'verbetering kwaliteit' i.p.v. 'behoud kwaliteit'. Dit habitattype komt ook in het studiegebied voor
- Ambitie voor habitattype H91E0C (vochtige alluviale bossen) is gewijzigd in 'behoud oppervlak' i.p.v. 'uitbreiding oppervlak'. Dit habitattype komt niet in het studiegebied voor
- Ambitie wespandief is naar beneden bijgesteld (aantal broedparen nu 100, was 150)
- Ambitie zwarte specht is naar beneden bijgesteld (aantal broedparen nu 400, was 430)
- Ambitie roodborsttapuit is naar boven bijgesteld (aantal broedparen nu 1100, was 1000)
- Ambitie draaihals en duinpieper is niet langer een aantal broedparen (was resp. 100 en 40) maar 'hervestiging populatie'
- Alle andere doelen in het definitieve besluit zijn identiek aan de doelen in het ontwerpbesluit

Als referentiedatum wordt de datum gehanteerd waarop dit gebied als speciale beschermingszone in de zin van de Europese Vogelrichtlijn werd aangewezen, dat wil zeggen op 24 maart 2000.

Habitattypen

- H2310 Stuifzandheiden met struikhei
- H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen
- H2330 Zandverstuivingen
- H3130 Zwakgebufferde vennen
- H3160 Zure vennen
- H3260A Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)
- H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)
- H4030 Droge heiden
- H5130 Jeneverbesstruwelen
- H6230 Heischrale graslanden
- H6410 Blauwgraslanden
- H7110B *Actieve hoogvenen (heideveentjes)
- H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)
- H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen
- H7230 Kalkmoerassen

- H9120 Beuken-eikenbossen met hulst
- H9190 Oude eikenbossen
- H91E0C *Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)

Habitatrichtlijnsoorten

- H1042 Gevlekte witsnuitlibel (*Leucorrhinia pectoralis*)
- H1083 Vliegend hert (*Lucanus cervus*)
- H1096 Beekprik (*Lampetra planeri*)
- H1163 Rivierdonderpad (*Cottus gobio*)
- H1166 Kamsalamander (*Triturus cristatus*)
- H1318 Meervleermuis (*Myotis dasycneme*)
- H1831 Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*)

Vogelrichtlijnsoorten - broedvogels

- A072 Wespandief (*Pernis apivorus*)
- A224 Nachtwaluw (*Caprimulgus europaeus*)
- A229 IJsvogel (*Alcedo atthis*)
- A233 Draaihals (*Jynx torquilla*)
- A236 Zwarte specht (*Dryocopus martius*)
- A246 Boomleeuwerik (*Lullula arborea*)
- A255 Duinpieper (*Anthus campestris*)
- A276 Roodborsttapuit (*Saxicola torquata*)
- A277 Tapuit (*Oenanthe oenanthe*)
- A338 Grauwe klauwier (*Lanius collurio*)

Vogelrichtlijnsoorten - niet-broedvogels

-

Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

- De bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie
- De bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen
- De natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen
- De op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen

Instandhoudingsdoelstellingen habitattypen

H2310 Stuifzandheiden met struikhei

Doel	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Uitbreiding van de oppervlakte stuifzandheiden met struikhei dient onder andere gericht te zijn op het vergroten en/of verbinden van heideterreinen via open landschap, voor zover dit leidt tot duurzamere en completere populaties van flora en fauna. Verbetering van de kwaliteit dient vooral gericht te zijn op een betere structuur (voor fauna). Overgangen naar inheems loofbos en struweel dienen zo veel mogelijk behouden te blijven of uitgebreid te worden met het oog op broedvogels en andere fauna.

H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen

Doel	Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting	Het habitatype binnenlandse kraaiheibegroeiingen verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. De Veluwe begroeiingen zijn van speciaal belang omdat ze zich aan de rand van het areaal van het type bevinden.

H2330 Zandverstuivingen

Doel	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Landelijk wordt gestreefd naar een anderhalf maal zo grote oppervlakte van het habitatype zandverstuivingen in Nederland. De grootste bijdrage voor dit habitatype moet komen van de Veluwe. Voldoende winddynamiek is een belangrijke randvoorwaarde voor de realisering van gevarieerde zandverstuivingen met overgangen naar droge heiden (H4030) en bossen.

H3130 Zwakgebufferde vennen

Doel	Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting	Het habitatype zwakgebufferde vennen komt zowel goed als matig ontwikkeld over kleine oppervlakten uitsluitend voor in een aantal leemputten. De leem zorgt hier voor de zwakke buffering van het stagnerende regenwater. Door grondwater gevoede zwakgebufferde vennen komen op de Veluwe niet voor.

H3160 Zure vennen

Doel	Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Het habitatype zure vennen komt op de Veluwe verspreid voor, vooral in laagten waar regenwater stagneert op compacte, moerige lagen. De kwaliteit is in een deel van de vennen matig, vooral als gevolg van verdroging.

H3260	Beken en rivieren met waterplanten
Doel	Uitbreiding verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit beken en rivieren met waterplanten, waterranonkels (subtype A).
Toelichting	Het habitatype beken en rivieren met waterplanten, waterranonkels (subtype A) komt voor in diverse beken en sprengen, met name op de flanken van het Veluws massief. Het habitatype is niet overal even stabiel en niet overal van goede kwaliteit. Er zijn goede mogelijkheden voor herstel. Dit is ook van belang voor een soort als de beekprik (H1096).
H4010	Vochtige heiden
Doel	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A).
Toelichting	Alhoewel de Veluwe vooral van belang is voor habitatype droge heiden (H4030), zijn er enkele deelgebieden waar een aanzienlijke oppervlakte van het habitatype vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A) aanwezig is. Lokaal komt een soortenrijke vorm van het habitatype voor samenhangend met afstromend grondwater en/of de aanwezigheid van leem aan of nabij het oppervlak. Elders zijn delen sterk vergrast. Er is potentie voor uitbreiding van de oppervlakte en kwaliteitsverbetering bij omvorming van bos naar heide en het nemen van herstelmaatregelen.
H4030	Droge heiden
Doel	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	De Veluwe levert de grootste bijdrage voor het habitatype droge heiden, dat in sommige deelgebieden in goede kwaliteit en over een grote oppervlakte aanwezig is. Netto-uitbreiding van de oppervlakte dient gericht te zijn op het verbinden van grote heideterreinen met elkaar via open landschap, met het oog op duurzaamheid van populaties. Ook kleinere terreinen dienen vergroot te worden of verbonden te worden met andere heiden, met het oog op meer complete en duurzame faunagemeenschappen. In sommige delen is deze heide vergrast of arm aan structuur en fauna-elementen. Voortgaande successie op kleine, geïsoleerde heideterreintjes is toegestaan zolang er op gebiedsniveau netto sprake is van uitbreiding van de oppervlakte.
H5130	Jeneverbesstruwelen
Doel	Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Struwelen van het habitatype jeneverbesstruwelen zijn beperkt tot enkele deelgebieden van de Veluwe. Daarnaast zijn veel losstaande jeneverbessen aanwezig. Voor verbetering van de kwaliteit is verjonging van de jeneverbes noodzakelijk.

H6230	*Heischrale graslanden
Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Enkele van de best ontwikkelde voorbeelden van habitatype heischrale graslanden worden op de Veluwe aangetroffen (met onder meer de grootste populatie valkruid). Vanwege de grote oppervlakte van het habitatype levert het gebied een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel van het habitatype. Op veel andere locaties (bijvoorbeeld wegbermen) is het type matig ontwikkeld. Verder komt het plaatselijk in goed ontwikkelde vochtige vormen voor. Aangezien het habitatype heischrale graslanden landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert wordt uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit nagestreefd.
H6410	Blauwgraslanden
Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	In het gebied komt het habitatype blauwgraslanden voor op lemige gronden. Uitbreiding van de oppervlakte blauwgraslanden kan gerealiseerd worden in samenhang met de habitatypen vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010A) en heischrale graslanden (H6230).
H7110	*Actieve hoogvenen
Doel	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen, heideveentjes (subtype B).
Toelichting	Het habitatype actieve hoogvenen, heideveentjes (subtype B) komt voor in een aantal vennen en als hellingveentjes. In sommige gevallen verkeert het habitatype in zeer goede kwaliteit. Op andere locaties is uitbreiding mogelijk, bijvoorbeeld vanuit natte heide of verdroogde veentjes.
H7140	Overgangs- en trilvenen
Doel	Behoud oppervlakte en kwaliteit overgangs- en trilvenen, trilvenen (subtype A).
Toelichting	Op één locatie in het Natura 2000-gebied komt een kleine oppervlakte van het habitatype overgangs- en trilvenen, trilvenen (subtype A) voor. De begroeiingen zijn te rekenen tot de plantengemeenschap <i>Carici curtae-Agrostietum caninae caricetosum diandrae</i> .
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen
Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen komt met name voor op plagplekken die door natuurlijke successie overgaan in het habitatype vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010A). Voor duurzaam behoud van de levensgemeenschap binnen het gebied, is het van belang dat de oppervlakte en de kwaliteit toenemen. Dit kan worden gerealiseerd in samenhang met uitbreiding van de oppervlakte vochtige heiden.

H7230	Kalkmoerassen
Doel	Behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting	Het habitatype kalkmoerassen komt met een redelijke oppervlakte voor in enkele leemputten op de Veluwe. De vegetatie wordt gerekend tot de associatie van vetblad en vlozegge (<i>Campylio-Caricetum dioicae</i>).
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst
Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Voor het habitatype beuken-eikenbossen met hulst levert dit gebied een zeer belangrijke bijdrage binnen het Natura 2000-netwerk. Zonder enig beheer zal een aanzienlijk deel van de eikenbossen op de Veluwe op termijn overgaan in dit habitatype.
H9190	Oude eikenbossen
Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	De Veluwe levert veruit de grootste bijdrage voor het habitatype oude eikenbossen, dat over een aanzienlijke oppervlakte verspreid is. In het gebied is het mogelijk het type te ontwikkelen op oude bosgroeiplaatsen met oud-bossoorten. Verder zijn er potenties voor herstel van het habitatype door natuurlijke verjonging en door toestaan van successie in open landschappen.
H91E0	*Vochtige alluviale bossen
Doel	Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (subtype C).
Toelichting	Het habitatype vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (subtype C) komt op veel locaties op de Veluwe voor, maar in de meeste gevallen slechts over een geringe oppervlakte en in matige kwaliteit. Langs de beken en op de overgang naar het IJsseldal liggen grotere en kwalitatief betere voorbeelden. Voor duurzaam behoud van de levensgemeenschap binnen het gebied, is het van belang dat de kwaliteit verbetert.

Instandhoudingsdoelstellingen habitatrictlijnsoorten

H1042	Gevlekte witsnuitlibel
Doel	Uitbreiding verspreiding, uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie tot een duurzame populatie.
Toelichting	De gevlekte witsnuitlibel heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding door het tekort aan gebieden en de landelijk te geringe populatiegrootte. De beoogde uitbreiding van de populatie is gebaseerd op het realiseren van een landelijk gunstige staat van instandhouding. De soort komt in het gebied voor op een beperkt aantal locaties in leemputten en heidevennen, maar er worden doorgaans geen grote aantallen bereikt.

H1083	Vliegend hert
Doel	Uitbreiding verspreiding, uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	In ons land is de Veluwe, het gebied met de meeste populaties, het belangrijkste kernverspreidingsgebied voor het vliegend hert. Het zwaartepunt van de Veluwse verspreiding ligt in het noordelijke deel van Veluwe, waar sinds 1999 meer dan 800 waarnemingen zijn geregistreerd. Van het gedeelte van de Veluwe ten zuiden van de rijksweg A1 zijn slechts enkele, zeer verspreide waarnemingen bekend.
H1096	Beekprik
Doel	Uitbreiding verspreiding, uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	De beekprik verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. De Veluwe levert één van de grootste bijdragen. De soort komt hier voor in allerlei sprengbeken, met name aan de oostkant van het gebied (doorgaans niet in de sprengkoppen, maar verder stroomafwaarts). In het verleden heeft de soort ook op de noordwestelijke en zuidelijke Veluwe geleefd, maar hier is ze momenteel verdwenen. De meeste leefgebieden zijn sterk geïsoleerd.
H1163	Rivierdonderpad
Doel	Uitbreiding omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	De rivierdonderpad komt voor in diverse beekstelsels in het noordwestelijk en oostelijk deel van het gebied. Op landelijke schaal is de staat van instandhouding van de rivierdonderpad als matig ongunstig beoordeeld, omdat het leefgebied van de rivierdonderpad in beken in ongunstige staat verkeert. De beken van de Veluwe leveren een belangrijke bijdrage aan het voortbestaan van beekpopulaties van de rivierdonderpad en er bestaan mogelijkheden voor uitbreiding.
H1166	Kamsalamander
Doel	Behoud verspreiding, behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting	De kamsalamander komt verspreid voor op de Veluwe op een beperkt aantal locaties, veelal in of nabij landbouwenclaves en langs de randen van het gebied. Het grootste deel van de Veluwe is als habitat ongeschikt voor de kamsalamander.
H1318	Meervleermuis
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting	De Veluwe levert als overwinterings- en zwermgebied van de meervleermuis een grote bijdrage aan de landelijke populatie. Het leefgebied is gelegen in het zuidelijke deel van de Veluwe, waar de soort overwintert in bunkers en kelders.

H1831	Drijvende waterweegbree
Doel	Behoud verspreiding, behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.
Toelichting	De drijvende waterweegbree is bekend van een beek in de noordelijke helft van het gebied en is daarnaast in enkele vennen en leemkuilen aangetroffen. Voor de landelijke verspreiding van de soort is behoud van deze populatie van groot belang.

Instandhoudingsdoelstellingen vogelrichtlijnsoorten – broedvogels

A072	Wespendief
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.
Toelichting	Vermoedelijk broedt meer dan een kwart van de Nederlandse wespendieven op de Veluwe. Na de grootschalige bebossing, begin vorige eeuw, heeft de soort zich sterk uitgebreid, maar vermoedelijk zijn de aantallen de laatste decennia constant of mogelijk licht afnemend. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 100. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
A224	Nachtzwaluw
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 610 paren.
Toelichting	Van oudsher is de nachtzwaluw een talrijke broedvogel van de Veluwe. De populatie is vanaf de jaren vijftig van de vorige eeuw sterk afgenomen tot een dieptepunt in het begin van de jaren tachtig. Sindsdien broedt bijna de helft van de Nederlandse nachtzwaluwen op de Veluwe. Daarna trad weer herstel op zodat de stand momenteel weer honderden paren omvat. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 610. Dit niveau ligt overigens nog altijd beduidend lager dan het niveau in de jaren vijftig. De soort verkeert landelijk op de aspecten leefgebied en populatie in een gunstige staat van instandhouding. De samenhang tussen de deelpopulaties is goed, zodat voor de Veluwe als geheel van één metapopulatie kan worden gesproken.

A229	IJsvogel
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.
Toelichting	De ijsvogel broedt in sterk fluctuerende aantallen langs de sprengen en vijverpartijen van de Veluwerand. Na strenge winters kan de soort geheel verdwenen zijn, maar na een reeks van zachte winters belopen de aantallen enige tientallen (bijvoorbeeld 26 paren in 1995). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het genoemde aantal paren in het doel heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Veluwerand met de grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.
A233	Draaihals
Doel	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van (her)vestiging populatie.
Toelichting	Van oudsher is de draaihals een bekende broedvogel in dit gebied, vooral door het bezetten van nestkasten. Sinds begin jaren zeventig worden nestkasten niet meer bezet, ongetwijfeld een gevolg van de sterke afname van de populatie en daarnaast een toename van het aanbod aan (dode) berken als natuurlijke nestplaats (in oude holen van grote bonte spechten). Er heeft met fluctuaties een afname plaatsgevonden van 50-75 paren in 1990 naar 5-10 paren in 2006. Sindsdien is de soort op de Veluwe nagenoeg verdwenen. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is (her)vestiging van de populatie gewenst. Hiervoor is het van belang dat het leefgebied wordt uitgebreid en in kwaliteit wordt verbeterd. Dit herstel van het leefgebied hangt samen met herstel van niet-vermeste, vrij open gebieden op de hogere zandgronden, met voldoende nestgelegenheid. De doelstellingen voor de habitattypen stuifzandheiden met struikhei (H2310), droge heiden (H4030) en heischrale graslanden (H6230) kunnen hieraan een belangrijke bijdrage leveren. Aangezien Nederland zich aan de uiterste westrand van het broedareaal bevindt, en de soort zich steeds verder in oostelijke richting terugtrekt, is het onzeker of de soort zich, als gevolg van herstel van het leefgebied, ook daadwerkelijk weer op de Veluwe zal vestigen.
A236	Zwarte specht
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 400 paren.
Toelichting	De zwarte specht is een broedvogel op de Veluwe, waarvan de aantallen vanaf 1918 langzaam toenamen. De hoogste aantallen werden vastgesteld aan het eind van de jaren tachtig. Vervolgens is het aantal enigszins teruggelopen. Het aantal paren in het jaar 2005 werd geschat op 350 tot 400 broedparen ¹⁷ . Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A246	Boomleeuwerik
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 2.400 paren.
Toelichting	Van oudsher is de boomleeuwerik een talrijke broedvogel in dit gebied. De aantallen zijn halverwege de vorige eeuw duidelijk afgenomen, maar sinds het begin van de jaren zeventig is herstel opgetreden. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 2.400. De totale populatie op de Veluwe in het jaar 2007 wordt geschat op 2.200-2.400 broedparen. Dit betreft aantallen gebaseerd op territoriumkartering. De nestzoekmethode komt meestal aanzienlijk lager uit. broedparen. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Momenteel broedt de boomleeuwerik verspreid over de gehele Veluwe in een aaneengesloten metapopulatie die één derde van de Nederlandse populatie omvat. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
A255	Duinpieper
Doel	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit ten behoeve van (her)vestiging populatie.
Toelichting	Van oudsher was de duinpieper een schaarse, doch gewone broedvogel van alle stuifzanden. De Veluwe is het enige gebied in Nederland waar recent (in 2007) nog één broedpaar voorkwam. Vanaf 1998 zette een scherpe daling in van 33 broedparen in 1998 tot 5 paren in 2002. Sinds 2003 is de soort zo goed als verdwenen uit het gebied. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is (her)vestiging van de populatie gewenst. Hiervoor is het van belang dat het leefgebied wordt uitgebreid en in kwaliteit wordt verbeterd. Dit herstel van het leefgebied hangt samen met herstel van stuifzanden met voldoende natuurlijke dynamiek en voldoende rust. De doelen voor de habitattypen stuifzandheiden met struikhei (H2310) en zandverstuivingen (H2330) kunnen hieraan een belangrijke bijdrage leveren. Vanwege de ligging van Nederland aan de uiterste westflank van de Midden-Europese verspreiding en het gegeven dat de soort in alle landen in de ruime omgeving van Nederland een sterke afname laat zien, is het onzeker of de soort zich, als gevolg van herstel van het leefgebied, ook daadwerkelijk weer op de Veluwe zal vestigen.
A276	Roodborsttapuit
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1.100 paren.
Toelichting	Van oudsher is de roodborsttapuit broedvogel op de heidevelden van de Veluwe, maar aanvankelijk vermoedelijk in bescheiden aantallen. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 1.100. De trend is positief vanaf 1990 en in 2007 is het aantal geschat op 1.100-1.400 broedparen. Gezien de toenemende lokale trend en de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie. Er is een aaneengesloten metapopulatie.

A277	Tapuit
Doel	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.
Toelichting	De tapuit was een karakteristieke broedvogel van stuifzanden en zandige heidevelden van de Veluwe. In het verleden broedden honderden paren op de Veluwe. Het is aannemelijk dat de aantallen al vanaf het begin van de vorige eeuw door bebossing van stuifzanden en heidevelden teruglopen. Deze tendens heeft zich versterkt doorgezet vanaf de jaren tachtig. In 1988 en 1990 werden nog respectievelijk 99 en 100 broedparen gemeld. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 werd geschat op 66. In 2005 werd het aantal geschat op 20-25 broedparen. Gezien de lokale negatieve trend, de historische potentie en de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding wordt herstel van de populatie nagestreefd. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie. Het herstel van het leefgebied hangt samen met herstel van insectenrijke open gebieden met kale zandige plekken en voldoende nestgelegenheid. De doelen voor de habitattypen stuifzandheiden met struikhei (H2310), zandverstuivingen (H2330) en droge heiden (H4030) kunnen hieraan een bijdrage leveren.
A338	Grauwe klauwier
Doel	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.
Toelichting	Vermoedelijk is de grauwe klauwier van oudsher een schaarse broedvogel op de Veluwe. Het leefgebied kenmerkt zich door halfopen structuurrijke vegetatie met een hoog aanbod aan grote insecten en kleine gewervelden. De schatting voor de periode 1999-2003 komt uit op 27 paren, met een dalende trend (in 2008 10-15 broedparen). Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

Instandhoudingsdoelstellingen vogelrichtlijnsoorten – niet-broedvogels

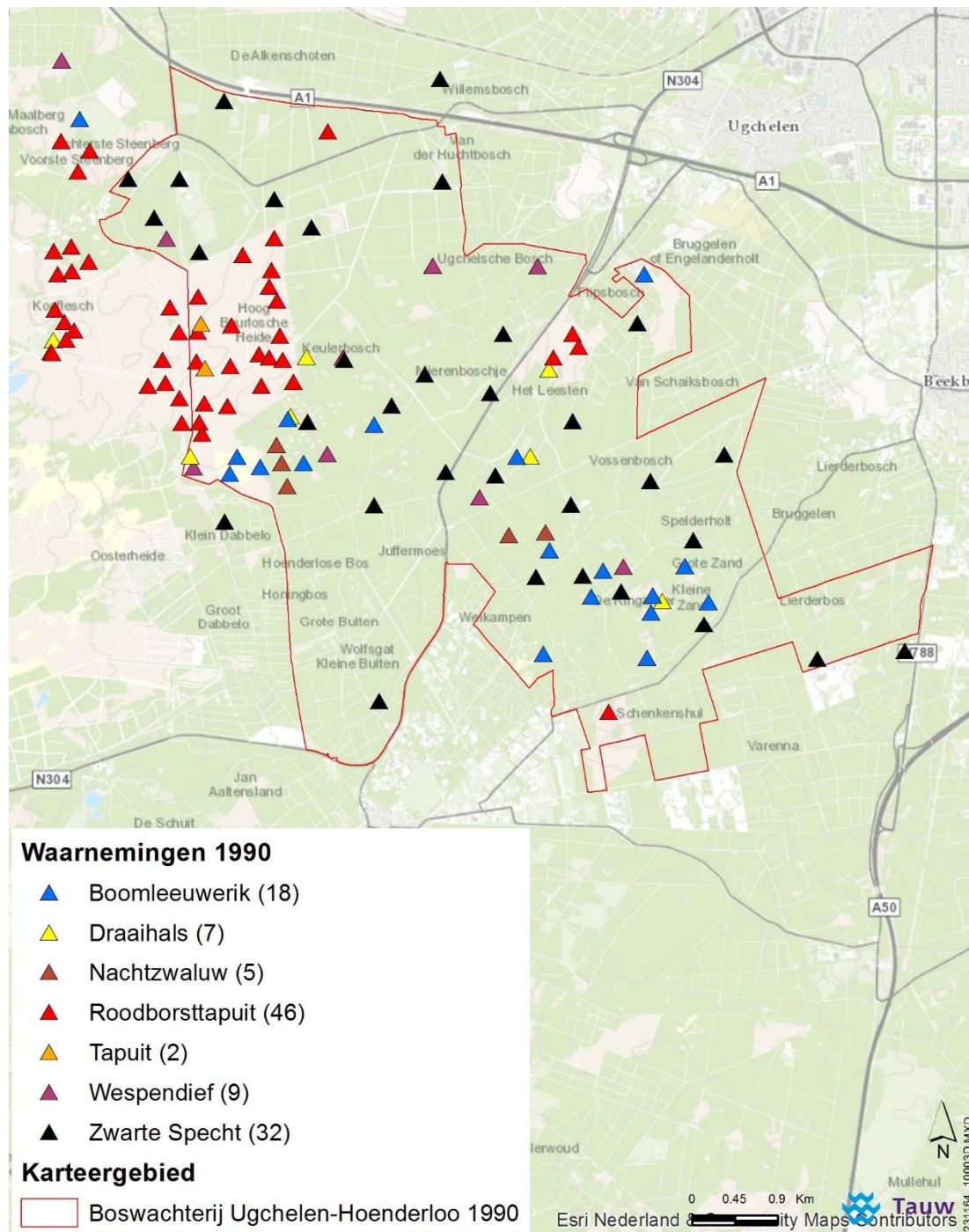
N.v.t.

Bijlage

7

Tijdens broedvogelkarteringen in 1990 en 1998 vastgestelde territoria

Territoria van kwalificerende soorten broedvogels (kartering 1990)

Territoria van kwalificerende soorten broedvogels (kartering 1998)

